

Zwalczanie rasizmu antymu- zułmań- skiego na szczeblu lokalnym

Zalecenia dla władz miejskich i organizacji partnerskich w zakresie strategii

Uwaga dotycząca treści

Wyrażone w niniejszej publikacji poglądy i opinie są opiniami autorek_ów (miast, organizacji pozarządowych i ekspertek_ów) i niekoniecznie odzwierciedlają oficjalną politykę lub stanowisko publikacji albo jej redakcji.

ECCAR wspiera różnorodność głosów zajmujących się rasizmem anty-muzułmańskim. Zawarte w publikacji teksty nie są zatem od siebie zależne, lecz zostały włączone w celu poszerzenia dyskursu. Niniejszy przewodnik zachęca w ten sposób do rozważnego i pełnego szacunku dialogu na ten temat.

ECCAR jest organizacją niezależną politycznie. Wszystkie działania opierają się na celu ECCAR określonym w jej statucie.

Celem jest zwalczanie wszelkich form rasizmu i dyskryminacji na poziomie miejskim, a tym samym przyczynianie się do ochrony i promowania praw człowieka, poszanowania różnorodności w Europie, międzynarodowego podejścia, tolerancji we wszystkich dziedzinach kultury oraz wzajemnego zrozumienia między narodami.

Przez swą działalność ECCAR podnosi świadomość wartości sprawiedliwego i solidarnego społeczeństwa wśród ogółu społeczeństwa Europy, aby zmotywować je do zdecydowanego sprzeciwu wobec rasistowskich oraz dyskryminujących opinii i zachowań.

Prace nad niniejszym poradnikiem koordynowała Grupa Robocza ECCAR ds. Rasizmu Antymuzułmańskiego.

Redakcja: Dr. Linda Hyökki
i Danijel Cubelic
Koordynacja: Jana Christ
Przekład: Filip Kaźmierczak,
Aleksandra Kwasnik
Skład i szata graficzna: renk.studio

© Copyright 2023 European Coalition of Cities Against Racism (ECCAR e. V.)

Wszystkie prawa zastrzeżone.
Powielanie tego dokumentu jest dozwolone wyłącznie na użytek osobisty i pod warunkiem zachowania pełnej i niezmienionej formy. Niedozwolone jest powielanie tego dokumentu w celach komercyjnych.

European Coalition of Cities Against Racism (ECCAR e. V.)

Bergheimer Strasse 69
D-69115 Heidelberg, Niemcy
Telephone: +49 6221 58 155 19
Email: office@eccar.info
Strona internetowa: www.eccar.info

Dofinansowane przez UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autorek_ów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej. Unia Europejska ani organ przyznający finansowanie nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Wsparcie Komisji Europejskiej dla niniejszej publikacji nie oznacza poparcia dla jej treści, która odzwierciedla wyłącznie zdanie autorek_ów. Komisja nie ponosi

odpowiedzialności za uczyniony z niej użytek.

Stworzenie niniejszego poradnika nie byłoby możliwe bez wsparcia miast członkowskich ECCAR i ich pracowniczek_ków, a także współtworzących go ekspertek_ów, które_rzy podzielili się z nami swoim doświadczeniem, wiedzą i czasem. ECCAR oraz zespół redakcyjny serdecznie dziękują wszystkim ekspertkom_om za ich wkład (dane kontaktowe znajdują się na końcu poradnika).

International Coalition of Inclusive and Sustainable Cities - ICCAR

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dofinansowane przez
Komisję Europejską

1

Spis treści

2	PRZEDMOWA	9
2.1	UNESCO	11
2.2	ECCAR	12
3	AKTUALNA SYTUACJA	15
3.1	Rasizm antymuzułmański w Europie	16
3.2	Robocza definicja rasizmu antymuzułmańskiego ECCAR	20
3.3	O poradniku: dlaczego i jak został stworzony?	26
3.4	Rozpoznanie sytuacji - ankieta ECCAR na temat środków podejmowanych w związku z rasizmem antymuzułmańskim	30
3.5	Nadzieja i bezpieczeństwo w miastach: ochrona muzułmanek_ów w Europie (European Network Against Racism, ENAR)	40
4	MOŻLIWOŚCI LOKALNEJ DZIAŁALNOŚCI PRZECIWKO RASIZMOWI ANTYMUZUŁMAŃSKIEMU	45
4.1	Intersekcjonalność i grupy wrażliwe	46
4.1.1	Wprowadzenie: intersekcjonalne podejście do działań przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu	47
4.1.2	Płeć ma znaczenie	49
4.1.2.1	Wiktymizacja muzułmanów poprzez rasizm antymuzułmański: wywiad ECCAR z prof. Peterem Hopkinsem	49
4.1.2.2	Włączenie muzułmanek do społeczeństwa: zalecenia European Forum of Muslim Women (EFOMW)	52
4.1.2.3	Imperatyw upowszechniania marginalizowanych głosów queerowych muzułmanek_ów (Leyla Jagiella)	54
4.1.3	Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym	56
4.1.3.1	Okrągłe stoły dla muzułmanek (Graz, Austria)	56
4.1.3.2	Zwalczanie wrogości wobec uchodźców (Chemnitz, Niemcy)	58

4.2	Miasto świadczące usługi zgodnie z zasadą równouprawnienia	62
4.2.1	Formułowanie strategii w zgodzie z prawami człowieka (Dr. Klaus Starl)	63
4.2.2	Tworzenie lokalnych planów działania przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu	65
4.2.2.1	Bolonia, Włochy	65
4.2.2.2	Barcelona, Hiszpania	69
4.2.3	Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym	72
4.2.3.1	Zapewnianie usług pogrzebowych w poszanowaniu dla różnych kultur (Tuluza, Francja)	72
4.2.3.2	Szkolenia z zakresu kompetencji interkulturowych dla pracowniczek_ków rządu, urzędów miast i samorządów (Wiedeń, Austria)	75
4.3	Promowanie społecznej partycypacji	80
4.3.1	Przeciwdziałanie rasizmowi antymuzułmańskiemu poprzez zapewnianie przestrzeni do wyrażania siebie i artystycznej kreatywności (Dr. Amina Easat-Daas)	81
4.3.2	Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym	85
4.3.2.1	Jak namówić władze miejskie i mieszkańców do dialogu? Wspólne planowanie metod zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego (Lipsk, Niemcy)	85
4.3.2.2	Edukacja polityczna pod patronatem muzułmańskim (Muslimische Akademie Heidelberg, Niemcy)	89
4.3.2.3	Muzułmańskie instytucje w dziedzinie pracy socjalnej i pomocy społecznej (Nicole Erkan)	92
4.3.2.4	Meczet jako miejsca spotkania i współpracy: wywiad ECCAR z Tuncayem Nazikiem z meczetu w Herne-Röhlinghausen	94
4.4	Edukacja obywatelska i dialog obywatelski	98
4.4.1	Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym	99
4.4.1.1	Obalanie mitów o nienawiści: Bündnis für Jüdisch-Muslimische Beziehungen (Heidelberg, Niemcy)	99

4.4.1.2	Pokazywanie życia społeczności marginalizowanych na forum: Muslimische Kulturtage (Karlsruhe, Niemcy)	102
4.4.1.3	Dofinansowywanie prac organizacji pozarządowych (Zurych, Szwajcaria)	107
4.4.1.4	Korzystanie z wiedzy społeczności lokalnych (Kortrijk, Belgia)	108
4.5	Zwalczanie przestępczości na tle nienawiści i dyskryminacji	110
4.5.1	Wskaźniki stronniczości w przestępczości na tle nienawiści antymuzułmańskiej jako punkt wyjściowy systemów dokumentacji i raportowania (CLAIM - Allianz gegen Islam- und Muslimfeindlichkeit - Sojusz Przeciwko Islamofobii i Nienawiści Antymuzułmańskiej)	111
4.5.2	Zwalczanie rasizmu antymuzułmańskiego przy pomocy wyspecjalizowanych poradni - przykład z Berlina	117
4.5.2.1	Landesstelle für Gleichbehandlung - gegen Diskriminierung (LADS)	117
4.5.2.2	Ochrona prawa do dachu nad głową (Fair mieten - Fair wohnen, FMFW)	120
4.5.2.3	Równe traktowanie w oświacie (Anlaufstelle für Diskriminierungsschutz an Schulen, ADAS)	124
4.5.3	Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym	127
4.5.3.1	„Miasto jest bezpieczne dopiero wtedy, kiedy za pewnia bezpieczeństwo w przestrzeni cyfrowej” - zwalczanie nienawiści w internecie (Malmö, Szwecja)	127
4.5.3.2	Observatorio de las Discriminaciones (Barcelona, Hiszpania)	132
4.5.3.3	"BanHate": Pierwsza w Europie aplikacja do zgłaszania mowy nienawiści (Graz, Austria)	138
4.5.3.4	Badania naukowe na rzecz lepszej polityki: muzułmanki i dyskryminacja na rynku pracy (Rotterdam, Holandia)	142

4.6	Kompetencje interkulturowe w oświacie	144
4.6.1	Głos Młodzieży (Forum of European Muslim Youth and Student Organisations, FEMYSO)	145
4.6.2	Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym	147
4.6.2.1	Język jako wyraz wzajemnego uznania: lekcje arabskiego dla nauczycieli (Terrassa, Hiszpania)	147
4.6.2.2	Lekcje z podstaw religii (Göteborg, Szwecja)	150
4.6.2.3	Żydowsko-muzułmańska współpraca na rzecz dialogu międzyreligijnego (Malmö, Szwecja)	153
4.7	Dodatek na ramadan	154
4.7.1	Zalecenia ECCAR w zakresie strategii i środków	155
4.7.2	Post i karnawał: publiczne festiwale z okazji Id i iftar	157
4.7.2.1	Göteborg, Szwecja	157
4.7.2.2	Malmö, Szwecja (Ibn Rushd Studieförbund)	158
4.7.2.3	Przerywanie postu, budowanie mostów (Leuven, Belgia)	161
5	DANE KONTAKTOWE WSPÓLAUTOREK_ÓW	165
6	PRZYPISY KOŃCOWE	173

Przedmowa

Gabriela Ramos,
Zastępczyni Dyrektorki
Generalnej UNESCO ds.
Nauk Społecznych i
Humanistycznych

Muzułmanki_ie w Europie nadal doświadczają dyskryminacji. Według danych Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) aż jedna trzecia muzułmańskich respondentek_ów podała, że dotknęły ich dyskryminacja lub szykany z powodu widocznych symboli religijnych, jak np. ubiór. Podobny odsetek podaje, że doświadczył dyskryminacji w ramach poszukiwania pracy. Potencjalne konsekwencje wynikające z narastającej islamofobii są powodem do zastanowienia, szczególnie jeśli weźmie się pod uwagę przewidywany przyrost odsetka populacji muzułmańskiej w Europie – według niektórych prognoz może on osiągnąć 14% w 2050 r.

Dyskryminacja ta jest głęboko zakorzeniona. Wiadomym jest, że rasa, pochodzenie etniczne, tożsamość kulturowa czy płeć są czynnikami wpływającymi na i kształtującymi strukturalną wrażliwość konkretnych społeczności. Fakt większego narażenia na zagrożenia jest dodatkowo pogłębiany w sytuacjach kryzysowych, czego przykładem są ponadproporcjonalnie duże wyzwania, jakim w czasie pandemii COVID-19 czoła stawiać musiały grupy dyskryminowane, w tym muzułmanki_ie.

Wyzwania takie wymagają całościowego, delikatnego i pragmatycznego podejścia. Nasze reakcje powinny dotyczyć strukturalnego sedna dyskryminacji, jeśli mają doprowadzić do polepszenia życia codziennego osób w trudnych sytuacjach. Władze lokalne są pod tym względem jednym z kluczowych ogniw – to one cieszą się odpowiednim autorytetem i są bliżej obywateli_i, przez co lepiej rozumieją ich potrzeby i priorytety; to one są prawnie umocowane do działania w tym względzie, są w stanie dotrzeć do ludzi i zmieniać ich życie w odczuwalny sposób.

UNESCO już od ponad dwóch dekad stawia miasta w centrum swojej strategii zwalczania wszelkich form rasizmu i dyskryminacji. Podkreślono to w Global Call Against Racism (Światowe wezwanie przeciwko rasizmowi), wydanym przez państwa członkowskie UNESCO w 2020 r. jako polityczne wezwanie do działania w celu zwalczania rosnących w siłę rasizmu i dyskryminacji – m.in. wskutek pandemii COVID-19. W ramach Wezwania uchwalono przygotowanie UNESCO Roadmap Against Racism and Discrimination (Strategia UNESCO przeciwko rasizmowi i dyskryminacji). Przyznała ona działaniom na szczeblu lokalnym dominującą rolę i powołała coroczne Global Forum Against Racism (Światowe Forum Przeciwko Rasizmowi). Drugie spotkanie Forum odbyło się w listopadzie 2022 r. w Mexico City, gdzie często podejmowano temat skuteczniejszych działań na szczeblu lokalnym, które mogłyby pomóc stawić czoła jednemu z największych wyzwań naszych czasów.

UNESCO International Coalition of Sustainable and Inclusive Cities (Międzynarodowa Koalicja Miast na rzecz Inkluzywności i Zrównoważonego Rozwoju, ICCAR) odgrywa kluczową rolę we wprowadzaniu w życie tej nowej wizji strategicznej. Dzięki działaniom organizacji regionalnych można już zauważyć pierwsze rezultaty tej pracy. Do organizacji tych należy European Coalition of Cities Against Racism (Europejska Koalicja Miast przeciwko Rasizmowi, ECCAR), która korzysta z różnych możliwości wdrażania nowej

Strategii, np. poprzez prowadzenie Lekcji Mistrzowskich UNESCO przeciwko Rasizmowi i Dyskryminacji (UNESCO Master Class Series against Racism and Discrimination). ECCAR przeszkoliła w ramach tych zajęć ponad 6000 osób, informując je na temat rasizmu i motywując do podjęcia konkretnych działań. Miasta członkowskie ECCAR wzięły ponadto czynny udział we współorganizowanym przez ICCAR pierwszym Dialogu na temat polityk (październik 2022 r.), gdzie podzieliły się swoimi doświadczeniami i wnioskami na temat stwarzania podstaw prawnych i instytucjonalnych do walki z rasizmem i dyskryminacją.

ECCAR podjęła również wiele pionierskich inicjatyw w celu wspierania władz lokalnych: gromadzenie danych, opisywanie sprawdzonych rozwiązań, wyznaczanie celów, budowanie potencjału. Niniejszy poradnik jest kolejnym przykładem tych nowatorskich działań. Oferuje on sprawdzone w praktyce możliwości reakcji na dyskryminację antymuzułmańską w różnych dziedzinach, znajdujących się w kompetencji władz miejskich. Konkretnie przykłady działań wdrożonych w miastach – od wspólnych obchodów iftar, organizowanych przez meczety w belgijskim Leuven, po czynne angażowanie muzułmanek przez Styryjski Urząd ds. Zwalczania Dyskryminacji w Austrii – pokazują wyniki konkretnej pracy w praktyce oraz oferują wiedzę i metody, które są potrzebne lokalnym decyzytcom do zwalczania islamofobii w Europie i na całym świecie.

Gratuluje ECCAR tych osiągnięć i ufam, że dalej będziemy pracować na rzecz naszego wspólnego celu: zwalczania wszelkich wyrazów rasizmu.

Benedetto Zacchioli,
Prezydent ECCAR

Danijel Cubelic,
Wiceprezydent ECCAR /
Kierownik Amt für Chancengleichheit (Biura ds. Równych Szans) we władzach Heidelbergu

Przyjęta przez ONZ Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 ma na celu stworzenie świata, który jest „sprawiedliwy, godziwy, tolerancyjny, otwarty i sprzyjający integracji społecznej, w którym spełniane są potrzeby najsłabszych”.

Jako członek ICCAR (International Coalition of Inclusive and Sustainable Cities; Międzynarodowa Koalicja Miast na rzecz Inkluzyjności i Zrównoważonego Rozwo-

ju), European Coalition of Cities Against Racism (ECCAR; Europejska Koalicja Miast przeciwko Rasizmowi) działa na rzecz spełnienia tego celu, zapewnienia równego dostępu do usług oraz obiektów publicznych dla każdego, a także na rzecz zwalczania rasizmu instytucjonalnego na poziomie lokalnym.

Nasze działania skupiają się na zwalczaniu uprzedzeń, mowy nienawiści i fałszywych informacji oraz rozwijaniu kultury różnorodności, co prowadzi do większego udziału obywateli w demokracji oraz spójności społecznej.

Rasizm antymuzułmański, będący formą rasizmu z powodu kultury, kieruje się przeciwko muzułmankom lub osobom postrzeganym jako takie z powodu urosowionych znaczników odmienności, takich jak wygląd, ubiór, imię czy nawet język, jakim się posługują. Wynika z tego, że nawet osoby niemuzułmańskie mogą stać się jego celem, szczególnie jeśli zakłada się, że mają „migracyjną przeszłość” i pochodzą z „muzułmańskiego” społeczeństwa. Rasizm antymuzułmański wyraża się w formach tak różnych, jak napaść na osoby lub mienie, mowa nienawiści w internecie, dyskryminacja strukturalna czy stronniczość w mediach i debatach politycznych.

Po Zgromadzeniu Ogólnym ECCAR w 2020 r. wiele miast członkowskich podkreśliło potrzebę utworzenia grupy roboczej, która zajęłaby się zwalczaniem rasizmu antymuzułmańskiego na szczeblu lokalnym. ECCAR uznaje, że rasizm antymuzułmański zakłóca rozwój miast inkluzywnych i pokojowe współistnienie w demokratycznych, otwartych i wolnych społecznościach lokalnych. Od czasu utworzenia naszej grupy roboczej ponad 80 miast członkowskich wzięło udział w warsztatach i innych wydarzeniach. Przeprowadzone w ich ramach rozmowy jasno pokazały, że wiele miast europejskich uznaje rasizm antymuzułmański za problem wymagający podjęcia konkretnych przeciwdziałań.

ECCAR zauważa trudności, jakie spotykają muzułmanki i pracuje na rzecz zakończenia dyskryminacji oraz ochrony wolności wyznania we wszystkich dziedzinach życia. Zdecydowanie wspieramy inkluzywność i wzajemny szacunek w miejscach, które muzułmanki w Europie nazywają domem – w miastach. Naszym celem jest umożliwienie uznania różnorodności muzułmańskiego życia religijnego i kulturalnego jako naturalnej części społeczeństw europejskich.

Niniejszy poradnik zbiera w jednym miejscu przykłady sprawdzonych rozwiązań z 17 miast europejskich i jest dowodem na zaangażowanie miast członkowskich ECCAR w zwalczanie dyskryminacji. Jest on ważnym, pierwszym krokiem w kierunku stworzenia platformy dialogu dla samorządów, badaczek czy doradczyń politycznych i organizacji pozarządowych w celu rozpowszechniania sprawdzonych rozwiązań i wymiany wiedzy na temat polityki uwzględniającej różnorodne korzenie ludzi na płaszczyźnie regionalnej i lokalnej.

Aktualna
sytuacja

Rasizm antymuzułmański w Europie

Rasizm antymuzułmański wyraża się w różnych krajach na różne sposoby, w zależności od konkretnych stosunków politycznych, historycznych i społecznych. Jednak nietolerancja wobec, nienawiść do i dyskryminacja muzułmanek_ów oraz osób postrzeganych jako takie wykazuje powtarzające się wzorce w Europie. Badania wskazują, że muzułmanki_ie i osoby postrzegane jako takie doświadczają wielorakich form stygmatyzacji, dyskryminacji i przemocy – od napaści z powodu nienawiści, poprzez nękanie słowne i w internecie, profilowanie etniczne i religijne, aż po nadużycia policyjne. Strukturalne formy dyskryminacji obejmują dostęp do oświaty, rynku pracy czy rynku mieszkaniowego oraz polityki i ustawodawstwo, które w sposób pośredni trafiają w muzułmanki_ów lub dotyczą ich w nieproporcjonalnym wymiarze, niesprawiedliwie ograniczając ich swobodę wyznania. Rasizm antymuzułmański wyraża się ponadto w sferze mediów publicznych i debaty politycznej w formie uogólniającej stygmatyzacji i alienacji muzułmanek_ów. Ten rodzaj stygmatyzacji polega na postrzeganiu muzułmanek_ów wyłącznie jako problemu natury społecznej i politycznej – jako ludzi, których nie uznaje się za podmioty mogące być częścią społeczeństwa i potrafiące przyczynić się do jego dobrobytu.

Niedawno opublikowany raport Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) pokazuje przykłady politycznych konsekwencji normalizacji rasizmu antymuzułmańskiego. Zawiera on niepokojące liczby dotyczące przestępstw na tle nienawiści zgłaszanych w całej Europie. Aż do dziewięciu na dziesięć osób padających ofiarą przestępstw na tle nienawiści nie zgłasza tego władzom. W raporcie zauważa się również, że częstymi powodami do niezgłoszenia przestępstwa są brak zaufania do przedstawicielk_i władzy oraz przytłaczająca biurokracja związana ze zgłoszeniem. Ponadto ponad 40% muzułmańskich osób ankietowanych, które doświadczyły nękania motywowanego uprzedzeniami lub przemocy, nie zgłosiło tego faktu, ponieważ nie obiecywało sobie po tym żadnych zmian.

Dyskryminacja i wrogość, jakiej doświadczają w Europie muzułmanki_ie, wyraża się w sposób intersekcyjny. Płeć społeczna, orientacja seksualna, (domniemane) pochodzenie czy rasa, kolor skóry, (domniemana) tożsamość religijna i klasa społeczna często łącznie stają się powodem do dyskryminacji. Dochodzi do tego faktu, że z powodu uznania islamu i, w rezultacie, muzułmanek_ów w Europie za „obce_ych”, rodzime grupy muzułmańskie, takie jak Tatarki_rzy w Finlandii i Polsce, Pomaczki_cy w Bułgarii, muzułmanki_ie na Bałkanach, i konwertytki_ci doświadczają nienawiści, dyskryminacji i wykluczenia w tym samym stopniu, co muzułmanki_ie z przeszłością migracyjną. Skutki dyskryminacji i marginalizacji w dyskursach społecznych i politycznych oraz skutki konkretnych form zagrożeń zapuszczają korzenie głęboko i mają niszczycielski wpływ, także na poziomie indywidualnym. Mogą prowadzić do poczucia strachu, bezradności, upokorzenia czy niskiego poczucia własnej wartości i wywoływać głęboki gniew, kierujący się przeciw społeczeństwu dominującemu i jego przedstawicielkom_om. W innych przypadkach prowadzą do wyparcia się siebie czy szkodliwych form tłumienia różnych uczuć.

Wiele_u muzułmanek_ów żyjących w społeczeństwach europejskich odczuwa ciągły nacisk w kierunku uczynienia swojej tożsamości łatwiejszą do zaakceptowania dla uprzedzonego i często otwarcie antymuzułmańskiego ogółu ludności. Z tego powodu mogą próbować ukryć lub umniejszyć rolę swojej tożsamości religijnej, żeby zmniejszyć (bezpodstawne) podejrzenia lub uniknąć ciągle grożącej dyskryminacji, a nawet przemocy. W konsekwencji odnoszą wrażenie, że nie mogą pokazać się publicznie jako muzułmanki_ie, jeśli chcą korzystać z pełni swoich praw społecznych i praw człowieka.

Emocje te prowadzą do ślepego zaufania, kiedy samo przewidywanie dyskryminacji i przemocy fizycznej oraz wywołana nimi autocenzura powodują codzienny stres i psychologiczne szkody, które mogą nawet przerastać rzeczywistą dyskryminację. Może być to szczególnie opłakane w skutkach dla dzieci: istnieją dowody, że naoczne doświadczenie zdarzeń rasistowskich oraz odczuwana subiektywnie potrzeba autocenzury mogą prowadzić do problemów natury społecznej i emocjonalnej w życiu dorosłym. Poza jego wpływem na życie codzienne i psychikę, powszechność rasizmu antymuzułmańskiego w społeczeństwach europejskich także warunkuje strukturalne i instytucjonalne traktowanie muzułmanek_ów oraz osób postrzeganych jako takie. Tak na przykład muzułmanki_ie spotykają się z dyskryminacją na rynku mieszkaniowym i żyją w mieszkaniach o niższym standardzie. Doświadczają także dyskryminacji na rynku pracy. Uzyskują niższe dochody, wykazują wyższy współczynnik i dłuższe okresy bezrobocia oraz mają gorszy dostęp do zawodów uprzywilejowanych i ogólnie pożądaných. Wszystko to prowadzi do gorszych poziomów zdrowia i edukacji. Warto zauważyć, że dyskryminacja strukturalna i instytucjonalna ma długofalowy efekt domina, obejmujący nie tylko dane jednostki, ale także przyszłe pokolenia.

Muzułmanki_ie żyjące_y w społeczeństwach niemuzułmańskich w Europie mają poczucie, jakby były_li bez przerwy przedmiotem podejrzeń. Traktuje się ich często jako przedstawicielstwo „wszystkich muzułmanek_ów” czy społeczeństw i narodów muzułmańskich oraz ich sfery politycznej. Często oczekuje się od nich, że będą się dystansować od ataków terrorystycznych, których dokonują muzułmanki_ie, lub od sytuacji społeczno-politycznej w społeczeństwach muzułmańskich. Dzieje się tak także, jeśli muzułmanki_ie żyjące_y w niemuzułmańskich społecznościach europejskich nie mają żadnego związku ze sprawcami_ami tych ataków lub nie angażują się politycznie w działania grup korzystających z przemocy. Mają poczucie, że ciągle muszą się tłumaczyć z bycia muzułmankami_ami oraz bronić islamu.

Ponadto media i dyskurs polityczny wielu krajów europejskich w ostatnich dekadach coraz bardziej skupiały debaty dotyczące muzułmanek_ów w Europie na „kwestiach bezpieczeństwa”, co ma odczuwalny wpływ na poczucie bezpieczeństwa w społecznościach muzułmańskich. Zaszkoziło to wolności słowa muzułmanek_ów oraz ograniczyło ich udział w polityce. Młode_dzi muzułmanki_ie, dorastające_y w atmosferze sekurytyzacji islamu i „domniemania winy”, często czują zniechęcenie i nie angażują się w politykę czy działania społeczeństwa obywatelskiego. Muzułmankom_om żyjącym w takiej atmosferze społecznej i politycznej, będącym ciągle „podejrzanymi”, latami towarzyszy

niezmiennie związana z tym trauma, wstyd oraz dyskryminacja strukturalna, nawet jeśli ich niewinność została oficjalnie ogłoszona. Skutki tej sytuacji odczuwalne są na wszystkich poziomach społecznych: osoby dorosłe borykają się z systemem prawnym czy podejrzeniami w miejscu pracy, a dzieci poddawane są niesprawiedliwemu traktowaniu w systemie oświaty.

Warto także podkreślić, że strategie i działania antyterrorystyczne mogą prowadzić do wrogiej atmosfery w społecznościach muzułmańskich i zmniejszyć zaufanie tych społeczności i tworzących je osób do władz. Ten brak zaufania prowadzi do niezgłaszania przestępstw na tle nienawiści oraz alienacji na poziomie osobistym i społecznym. To zaś z kolei pogłębia rozłam społeczny i osłabia spójność społeczeństw.

Z powyższych obserwacji wynika, że rasizm antymuzułmański zagraża prawom muzułmańskich mieszkank_ńców państw europejskich i osób postrzeganych jako takie oraz ogranicza ich dostęp do równego traktowania i równych szans w społeczeństwie. Stanowi on także ogólne zagrożenie pokojowego współistnienia w demokratycznym, otwartym i wolnym społeczeństwie. Wartości takie jak demokracja, wolność czy otwarta dyskusja są często uznawane za nierozzerwalnie związane ze społeczeństwami europejskimi. To na tych fundamentach zbudowano Unię Europejską i Radę Europy. Z tego powodu kluczowym przedsięwzięciem jest odpowiedź na wyzwanie, jakie stawia im rasizm antymuzułmański.

Polityka włączania na szczeblu lokalnym może mieć ogromny wpływ na zachowanie tych wartości. Powinna ona uwzględniać między innymi: tworzenie prostych i łatwo dostępnych możliwości zgłaszania dyskryminacji i rasizmu, ułatwianie dostępu do podstawowych usług społecznych i lokalnych struktur politycznych ludziom o różnym pochodzeniu społecznym czy uwzględnianie w polityce głosów ludzi dotkniętych rasizmem antymuzułmańskim. ECCAR deklaruje swoje oddanie budowaniu równych, inkluzywnych i spójnych społeczeństw oraz ochronie mieszkank_ńców naszych miast od wszelkich form dyskryminacji.

Robocza definicja rasizmu antymuzuł- mańskiego ECCAR

Różne instytucje europejskie i światowe, takie jak ECRI (European Commission against Racism and Intolerance; Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji), FRA (Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej), koordynator ds. przeciwdziałania nienawiści antymuzułmańskiej przy Komisji Europejskiej Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR) (please without the English name) czy UN Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief (Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. wolności religii i wyznania), używały w oficjalnych sprawozdaniach różnych pojęć, jak np. „islamofobia”, „nienawiść antymuzułmańska”, „dyskryminacja muzułmanów” czy „uprzedzenia antymuzułmańskie”, ale także „rasizm antymuzułmański” w celu opisanego dyskryminacji i wrogości, jakiej doświadczają muzułmanki_inie oraz osoby postrzegane jako takie. ECCAR uznaje dobitność sformułowania „rasizm antymuzułmański” ze względu na zawarte w nim przeświadczenie, że rasa jest wytworem rasizmu, a nie warunkiem jego powstania. Wyrażenie to pozwala również wziąć pod uwagę historyczne i strukturalne aspekty tego zjawiska jako formy rasizmu.

W tym rozumieniu rasy i rasizmu ważną rolę przypada rasizacji. Zgodnie z definicją ECRI rasizacja stanowi „proces przypisywania danej grupie cech przedstawianych jako nieodłączne, konstruowania fałszywych hierarchii społecznych, wyrażających się w kategoriach rasowych, oraz związane z powyższym wykluczenie i wrogość”.¹ W procesie rasizacji muzułmanek_ów faktyczna czy postrzegana „muzułmańskość” danej osoby służy za znacznik odmienności uważanej za niższą, podobnie jak kiedyś rasa rozumiana była jako znacznik fizycznej lub biologicznej niższości. W konsekwencji, myśli i działania antymuzułmańskie kategoryzują każdą osobę postrzeganą jako muzułmanka_in jako „Inną_ego pod względem rasowym”, a co za tym idzie – jako kogoś gorszego. Z tego i innych powodów ECCAR uznaje rasizm antymuzułmański za szczególnie groźny dla społeczeństwa i demokratycznego współistnienia. Osoby wyznające sikhizm, arabskie_scy

chrześcijanki_ie lub żydówki_zi mogą być postrzegane_i jako muzułmanki_ie ze względu na swój wygląd i dyskryminowane_i w ramach rasizmu antymuzułmańskiego.

Wbrew powszechnej opinii, że „muzułmanki_ie nie są częścią Europy”, islam i muzułmanki_ie mogą poszczycić się bogatą przeszłością w Europie. Duże grupy muzułmanek_ów zamieszkiwały różne regiony Hiszpanii, Portugalii czy Włoch w średniowieczu. Grupy muzułmanek_ów pozostały we wszystkich tych krajach także pod rządami chrześcijańskimi aż do późnej ery nowożytnej (aczkolwiek często w ukryciu lub podziemiu). Bogata historia wielowyznaniowości na Półwyspie Iberyjskim napędzała kulturową i religijną wymianę oraz imponującą produkcję wiedzy, która później oddziaływała na europejski renesans i narodziny współczesnej Europy. Mniejszości muzułmańskie żyły w średniowieczu również w krajach takich jak Francja, Chorwacja czy Węgry (na długo przed przybyciem grup muzułmańskich pod rządami osmańskimi). Muzułmańskie grupy tatarskie na stałe obecne były w Polsce i na Litwie od XV w., a w Finlandii od XIX w. Pod rządami osmańskimi mniejszości muzułmańskie osiadły na stałe w dzisiejszej Grecji, Bułgarii i Rumunii, gdzie żyją po dziś dzień. Większe grupy muzułmańskie, czasem stanowiące większość ludności, znaleźć można w kilku państwach członkowskich Rady Europy, np. w Albanii, Azerbejdżanie, Bośni i Hercegowinie, Północnej Macedonii czy Turcji. Społeczności muzułmańskie współżyły w Europie z niemuzułmańskimi na przestrzeni wieków, tworząc wspólnie europejską kulturę, politykę i historię nauki. Ich wkład w tożsamość europejską był długotrwały i pozytywny. Historia muzułmanek_ów w Europie znajduje swój dalszy ciąg w nowym, zglobalizowanym świecie, naznaczonym ruchami migracyjnymi i połączeniami ponadnarodowymi. W ciągu ostatnich 60–70 lat powstały nowe społeczności muzułmańskie, głównie składające się z osób migrujących z narodów muzułmańskich oraz ich potomków_ów, w mniejszym stopniu także z osób, które przeszły na islam. Społeczności te stały się naturalną częścią wielu społeczeństw europejskich.

Pomimo tej historycznej obecności muzułmanek_ów i islamu w Europie równie bogata jest historia wyobcowywania muzułmanek_ów jako „Innych” z perspektywy europejskiej. Zarówno w historii Półwyspu Iberyjskiego, jak i Europy Południowo-Wschodniej i Środkowej często utożsamiało się muzułmanki_ów z politycznym zagrożeniem ze strony państw ekspansywnych, takich jak muzułmańskie państwa w Al-Andalus czy Imperium Osmańskie. Szczególnie w pewnych społeczeństwach postosmańskich dystansowanie się od muzułmańskiej przeszłości oraz muzułmańskich wpływów w kulturze i społeczeństwie stało się częścią nacjonalistycznej tożsamości narodowej. Inne kraje, jak Węgry czy Polska, kultywują mitologię „przedmurza chrześcijaństwa” czy „muru przeciw islamowi”, którą często podnosi się we współczesnych debatach prawicowych i konserwatywnych. Idea Europy w Europie Zachodniej również była konstruowana w sposób, który wymazywał społeczności muzułmańskie i ich wkład.

W czasach kolonialnego imperializmu w XIX i wczesnym XX w. kilka krajów europejskich, w szczególności Francja, Niemcy, Włochy, Holandia i Wielka Brytania, panowało nad dużymi społecznościami muzułmańskimi. Idea wyższości Białego, europejskiego społeczeństwa niemuzułmańskiego i jego kultury nad islamem i muzułmankami_ami była

Robocza definicja dla rasizmu antymuzułmańskiego ECCAR

Rasizm antymuzułmański obejmuje dyskryminację, nienawiść i wykluczenie, których doświadczają muzułmanki_ie oraz osoby postrzegane jako takie z powodu swojej (domniemanej) tożsamości religijnej. Jako ideologia przenika on wszystkie klasy społeczne i wyraża się zarówno w życiu codziennym, jak i na najwyższych szczeblach instytucji.

Zgodnie z tą ideologią postrzega się muzułmanki_ów jako zasadniczo odmienne_ych od niemuzułmanek_ów i niezасługujące_ych na równe traktowanie. Rasizm antymuzułmański jest intersekcyjny, tzn. jego ofiary mogą jednocześnie doświadczać różnych form dyskryminacji na podstawie płci społecznej, tożsamości religijnej, pochodzenia etnicznego, koloru skóry czy klasy społecznej. Z tego powodu Kolorowe muzułmanki mogą doświadczać rasizmu antymuzułmańskiego inaczej niż Biali muzułmanie. Rasizm antymuzułmański może wyrażać się otwarcie lub w sposób ukryty poprzez zachowanie, gesty, komunikację werbalną, dyskryminację strukturalną czy przemoc fizyczną. Jako że rasizm antymuzułmański działa podobnie do innych form rasizmu, używa się go zasadniczo do wykluczenia muzułmanek_ów z dzielenia tych samych korzyści i praw wynikających z obywatelstwa, co niemuzułmanki_ie poprzez alienację (ang. othering), w stopniu prowadzącym do naruszania ich praw podstawowych. Rasizm antymuzułmański wzmacnia nienawiść między grupami społecznymi i zagraża spójności społecznej oraz podstawowym zasadom demokracji.

media, dyskurs polityczny, równe traktowanie w instytucjach, czas wolny, usługi społeczne, służba zdrowia, sektor prywatny, rynek pracy, służby porządkowe, wymiar sprawiedliwości i relacje między grupami w życiu codziennym.

macniała ona kon-
py. Już tutaj zauważyć
nia dla bezpieczeń-
kim często uznawano

Europę) geopolityki
życie w reakcji na
1”. Powstała globalna
v dżihadystowskich
sądzenie dla wojen
uzasadnienie dla
ocy stosowanej wobec
i Europie dobrze ob-
ofobią i populizmem
siłę w ciągu ostatniej
e są głównie postrze-
jnych i kulturowych,
ejskie.
muszą być zakorze-
go zaangażowania
ościami. Z drugiej zaś
twa wpływają negatyw-
znać istnienie rasizmu
ego rozwoju wielokul-

y włączenia społecz-
nkach, naznaczonych
indusze na działania
cyjna samorządów
ołeczności muzuł-
zościami etnicznymi
sy społeczne i sfery
roblem strukturalny,
żająca pokojowemu
R dokładają – mimo
rch rozwiązań prowa-
ziedzinach. Są to m.in.

chrześcijanki_ie lub żydów na swój wygląd i dyskryminacji.

Wbrew powszechnemu przekonaniu, muzułmanki_ie mogły poszczególnie zamieszkiwały różne regiony. Muzułmanek_ów pozostawiały skłoniły aż do późnej ery renesansu i narodziny w Europie, w tym także w krajach terytorialnie przynależnych do grup muzułmańskich, na stałe obecne były w państwach osmańskich, Rumunii, gdzie żyją ponad połowę większości ludności, zwłaszcza w Albanii, Azerbejdżanie, społeczności muzułmańskie w Europie, tworząc wspólnie europejską, długotrwałą, dalszy ciąg w nowym, z połączeniami ponadnarodowymi, społeczności muzułmańskie, główne oraz ich potomki_ów, społeczności te stały się na

Pomimo tej historii, jest historia wyobcowania i dyskryminacji. Zarówno w historii Środkowej często utożsamiano państw ekspansywnych Osmańskie. Szczególnie się od muzułmańskiej państwie stało się częścią na Polska, kultywują mitologię, którą często podnosi się. Idea Europy w Europie, wał społeczności muzułmańskie

W czasach kolonialnego imperializmu w XIX i wczesnym XX w. kilka krajów europejskich, w szczególności Francja, Niemcy, Włochy, Holandia i Wielka Brytania, panowało nad dużymi społecznościami muzułmańskimi. Idea wyższości Białego, europejskiego społeczeństwa niemuzułmańskiego i jego kultury nad islamem i muzułmankami_ami była

kluczowym impulsem ideologicznym w projektach kolonialnych. Umacniała ona konstrukcję muzułmanek_ów jako „odwiecznych Innych” w oczach Europy. Już tutaj zauważyć można pojawienie się postrzegania muzułmanek_ów jako „zagrożenia dla bezpieczeństwa”, ponieważ ruchy religijne i powstania w świecie muzułmańskim często uznawano za zagrożenie dla panowania kolonialnego.

Tropy te odrodziły się w ramach zachodniej (co obejmuje także Europę) geopolityki postkolonialnej, szczególnie w formie strategii wprowadzanych w życie w reakcji na tragiczne wydarzenia 11 września 2001 r. jako „wojna z terroryzmem”. Powstała globalna spirala przemocy, w której islam został zagarnięty przez terrorystów dżihadystowskich i ostatecznie zredukowany do ich wyobrażeń. Posłużyło to jako uzasadnienie dla wojen i łamania praw człowieka na całym świecie. Posłużyło to także jako uzasadnienie dla europejskiego prawodawstwa migracyjnego i intensyfikacji przemocy stosowanej wobec migrantów na granicach UE. Media i polityczne wydarzenia w całej Europie dobrze obrazują, jak rasizm antymuzułmański żywi się nacjonalizmem, ksenofobią i populizmem politycznym. Wszystkie te zjawiska rosły w krajach europejskich w siłę w ciągu ostatniej dekady. W oczach wielu społeczeństw europejskich muzułmanki_ie są głównie postrzegane_ni jako problem, nie jako członkinie_owie społeczności religijnych i kulturowych, które od dawna miały i nadal mają pozytywny wkład w życie europejskie.

Dlatego działania przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu muszą być zakorzenione w przeświadczeniu, że poprawa obywatelskiego i politycznego zaangażowania muzułmanek_ów w Europie wzmocni ich relacje z innymi społecznościami. Z drugiej zaś strony polityka dyskryminacji i wykluczające podejście społeczeństwa wpływają negatywnie na spójność społeczną, pokój i bezpieczeństwo. Należy zatem uznać istnienie rasizmu antymuzułmańskiego za przeszkodę dla politycznego i gospodarczego rozwoju wielokulturowych, postimigracyjnych społeczeństw w Europie.

Chociaż miasta członkowskie ECCAR są zgodne w chęci poprawy włączenia społecznego i spójności społecznej, każde miasto działa w lokalnych warunkach, naznaczonych czynnikami mogącymi ograniczać jego działania. Należą do nich fundusze na działania przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu, struktura administracyjna samorządów miejskich, liczba personelu, wielkość i struktura demograficzna społeczności muzułmańskich oraz przeszłość stosunków między większością a mniejszościami etnicznymi i religijnymi. Ponadto rasizm muzułmański przenika wszystkie klasy społeczne i sfery życia. Dlatego miasta ECCAR uznają rasizm antymuzułmański za problem strukturalny, zarazem zauważając jego rolę jako ideologia i siła napędowa zagrażająca pokojowemu współistnieniu w demokratycznych społeczeństwach. Miasta ECCAR dokładają – mimo przeciwności – wszelkich starań w celu wykorzystania sprawdzonych rozwiązań prowadzących do zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego w różnych dziedzinach. Są to m.in. media, dyskurs polityczny, równe traktowanie w instytucjach, czas wolny, usługi społeczne, służba zdrowia, sektor prywatny, rynek pracy, służby porządkowe, wymiar sprawiedliwości i relacje między grupami w życiu codziennym.

Nasza grupa robocza sformułowała roboczą definicję, mającą wspomóc miasta członkowskie w zwalczaniu rasizmu antymuzułmańskiego.

Globalnym działaniom przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu brakuje często odpowiedniej definicji używanych wyrażen, co nie pozwala na konsekwentne wdrożenie sprawdzonych rozwiązań i utrudnia planowanie oraz wprowadzanie w życie skutecznych i konkretnych strategii w tym zakresie. Podkreślamy, że niniejsza definicja nie jest wiążąca. Mimo to może ona służyć za podstawę we współpracy między ECCAR, miastami członkowskimi i podmiotami partnerskimi. Możliwe jest także dostosowanie niniejszej definicji do uwarunkowań lokalnych w miastach członkowskich. ECCAR przyjęła określenie „rasizm antymuzułmański” dla niniejszego poradnika. Niektóre_rzy współautorki_rzy mogą jednak używać innych wyrażen, jak szeroko rozpowszechniona (szczególnie w krajach anglojęzycznych) „islamofobia”. Interesującym przykładem częściowego pokrywania się tych określeń jest raport Runnymede Trust (Fundacji Runnymede) z 2017 r., pt. „Islamophobia: Still a Challenge for Us All”¹¹ („Islamofobia: nieustające wyzwanie”), gdzie islamofobia definiowana jest jako „rasizm antymuzułmański”.

Nad niniejszą definicją dyskutowano z ekspertkami_ami i miastami członkowskimi ECCAR podczas spotkania wirtualnego w październiku 2021 r. Przyjęło ją Zgromadzenie Ogólne ECCAR w Bordeaux w grudniu 2021 r.

Należy zatem uznać istnienie rasizmu antymuzułmańskiego za przeszkodę dla politycznego i gospodarczego rozwoju wielokulturowych, postimigracyjnych społeczeństw w Europie.

O poradniku: dlaczego i jak został stworzony?

W grudniu 2020 r. ECCAR utworzyła stałą grupę roboczą pod kierownictwem miasta Heidelberg, która otrzymała dofinansowanie od Komisji Europejskiej, w celu wsparcia miast członkowskich w zwalczaniu rasizmu antymuzułmańskiego. Podstawą ku temu była decyzja Zgromadzenia Ogólnego ECCAR w 2020 r. (Bolonia, 19–20 listopada) o założeniu grupy roboczej ds. rasizmu antymuzułmańskiego. Pierwsze kluczowe zalecenie wzywało do utworzenia grupy roboczej w celu dyskusji nad strategiami zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego w miastach członkowskich ECCAR. Grupę tę założono, aby wyniki dyskusji prowadzonych podczas Zgromadzenia Ogólnego nie poszły na marne i wykorzystane zostały jako pierwszy etap w długofalowym procesie, mającym obejmować dzielenie się sprawdzonymi rozwiązaniami, narzędziami i pomysłami.

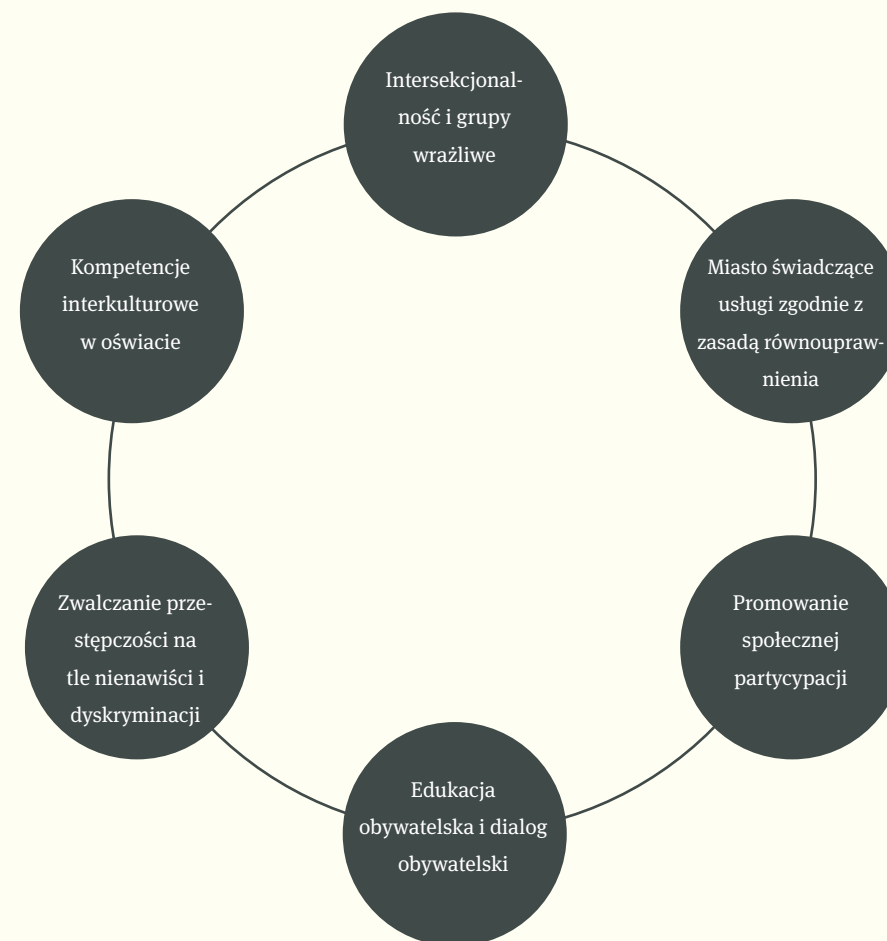
Grupa robocza spotkała się po raz pierwszy w kwietniu 2021 r. i zainicjowała opisywanie sprawdzonych rozwiązań w zakresie zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego na szczeblu lokalnym. W ciągu następných dziesięciu miesięcy grupa miała zbadać możliwości podjęcia działań przeciwko nietolerancji, nienawiści i dyskryminacji wobec muzułmanek_ów przez samorządy jako instytucje demokratyczne, podmioty decyzyjne, pracodawcze, usługodawcze oraz zarządzające zleceniami publicznymi. W czerwcu 2021 r. ECCAR stworzyła stanowisko Koordynatora Grupy Roboczej dzięki dofinansowaniu Dyrekcji Generalnej ds. Sprawiedliwości i Konsumentów Komisji Europejskiej. Między czerwcem 2021 r. a styczniem 2022 r. grupa robocza zebrała z różnych miast europejskich i udokumentowała sprawdzone rozwiązania w zakresie zwalczania nietolerancji, nienawiści i dyskryminacji wobec muzułmanek_ów w różnych dziedzinach i obejmujących różnorodne strategie.

Muzułmanki_ie oraz osoby postrzegane jako takie często doświadczają dyskryminacji i padają ofiarą przestępstw na tle nienawiści z różnych powodów naraz (interseksjonalność), ponieważ ich tożsamość jest różnorodna i zależy od pochodzenia etnicznego, rasy, płci społecznej i klasy społecznej. Te zróżnicowane tożsamości mogą wspólnie być powodem przemocy i dyskryminacji, co sprawia, że konkretne grupy w różny sposób doświadczają rasizmu antymuzułmańskiego. W związku z tym ECCAR chce zawsze uwzględniać różne punkty widzenia muzułmanek, muzułmanów, osób LGBTQI+ oraz uchodźczyń_ców.

Zbieranie sprawdzonych rozwiązań odbywało się dwuetapowo: po badaniach porównawczych odbyły się indywidualne konsultacje z miastami na temat ich działań. W grudniu 2021 r. grupa robocza zakończyła zbieranie sprawdzonych rozwiązań i opublikowała je na stronie internetowej ECCAR. Lista ta uwzględniła jak największą liczbę miast, aby oddać geograficzne zróżnicowanie odpowiedzi. Pokazuje to, w jak wielu zakątkach Europy działają miasta członkowskie ECCAR. Ponadto zapewniło to uwzględnienie realiów życia codziennego społeczności muzułmańskich całej Europy.

Niniejszy poradnik jest owocem starań grupy roboczej w kierunku dalszego rozpowszechnienia sprawdzonych rozwiązań zebranych na stronie ECCAR. W ramach pracy nad nim w 2022 r. grupa robocza przejrzała, rozszerzyła i podzieliła sprawdzone rozwiązania na sześć grup tematycznych, opisujących różne pola działania przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu na szczeblu lokalnym. Poszczególne grupy tematyczne wzbogacono artykułami ekspertek_ów i interesariuszek_y, np. badaczek_y czy organizacji pozarządowych. Grupę docelową niniejszego poradnika stanowią różne grupy interesariuszek_szy, jak badaczki_e, dziennikarki_rze, aktywistki_ści, decydentki_ci, a przede wszystkim miasta członkowskie ECCAR, które mogą wyciągnąć własne wnioski z przedstawionych przykładów i wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę.

Możliwości lokalnej działalności przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu

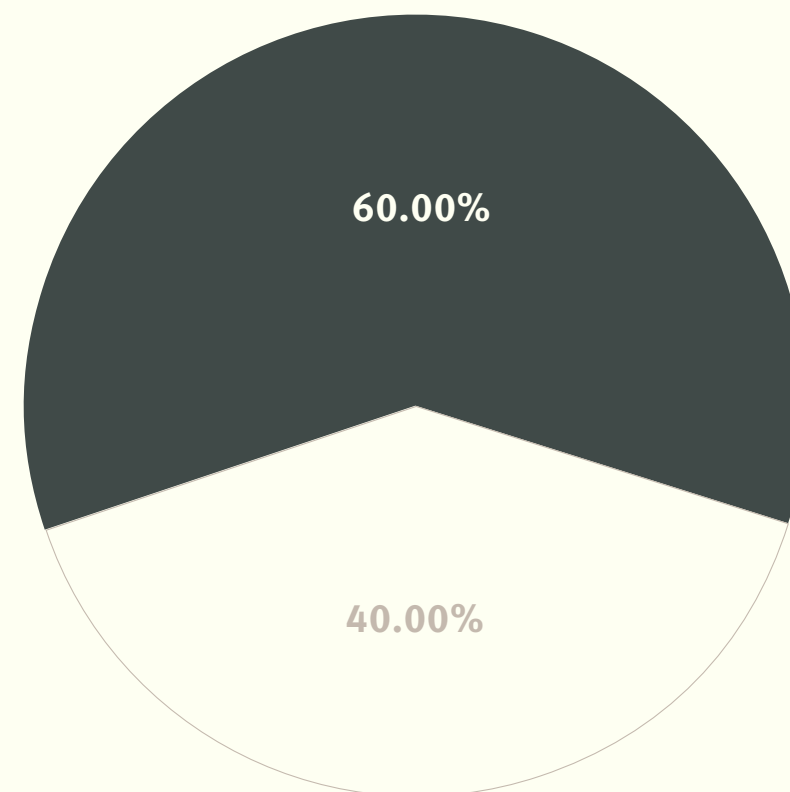

Rozpoznanie sytuacji – ankieta ECCAR na temat środków podejmowanych w związku z rasizmem antymuzułmańskim

30

31

Czy władze miejskie Państwa miasta wprowadziły już kiedyś w życie środki mające na celu zwalczanie rasizmu antymuzułmańskiego? (Chodzi o środki, których cele główne lub poboczne wymieniają bezpośrednio rasizm antymuzułmański). e)?

Tak

Nie

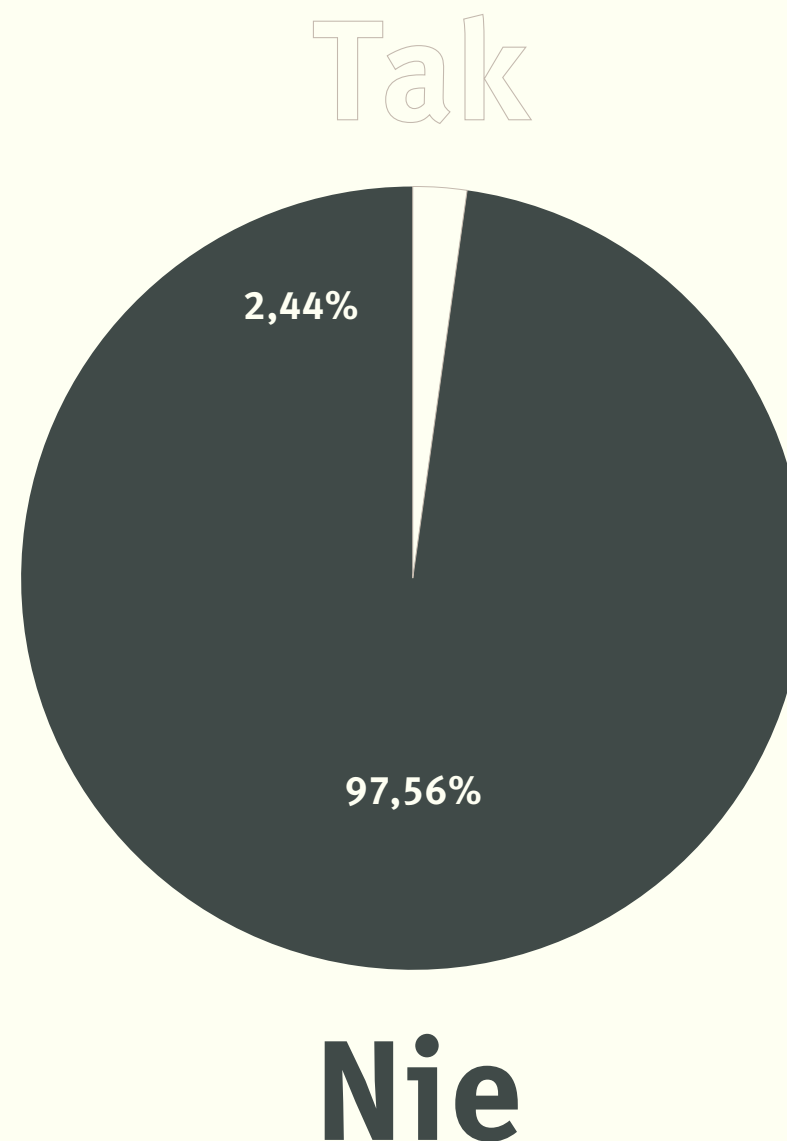
Grupa robocza ECCAR ds. rasizmu antymuzułmańskiego powstała w grudniu 2020 r. w celu wspomagania miast członkowskich ECCAR w ich działaniach w tym zakresie oraz zapewnienia wsparcia miastom, które chciałyby takie działania podjąć. Przeprowadzona w 2021 r. pionierska ankieta wśród miast członkowskich ECCAR (n=42) wykazała, że około połowy respondentek_ów miało doświadczenie z lokalnymi środkami zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego.

Miasta członkowskie ECCAR uwzględniły działania przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu w swoich strukturach administracyjnych. W zależności od istotności przypisywanej kwestii rasizmu antymuzułmańskiego, praca ta zlecana jest całemu wydziałowi, biuro lub pojedynczej osobie. Jeśli kwestia rasizmu antymuzułmańskiego zlecana jest wydziałowi, który zajmuje się również innymi kwestiami, wpływa to na liczbę godzin roboczych i personelu, jaką miasto może jej poświęcić. Ogólne priorytety wydziału również wpływają na podejście do tego tematu. Dla przykładu: traktowanie rasizmu antymuzułmańskiego jako tematu związanego z integracją nie uwzględnia różnorodności lokalnych społeczności muzułmańskich. Wiele pokoleń muzułmanek_ów w Europie żyje w społeczeństwach, gdzie społeczności muzułmańskie rozrosły się z powodu migracji. Należy koniecznie zbadać i zrozumieć potrzeby tych różnych grup wewnątrz społeczności muzułmańskich oraz podjąć odpowiednie kroki do spełnienia ich potrzeb. Patrzenie na rasizm antymuzułmański wyłącznie z perspektywy „integracji grup migranckich i kwestii bezpieczeństwa” nie bierze pod uwagę całości tego zjawiska. Integracja społeczna jest ważnym celem dla wszystkich członkiń_ów danego społeczeństwa. Muzułmanki_ie nie stanowią szczególnego problemu przy integracji, a rasizm antymuzułmański i trudności, z jakimi borykają się społeczności muzułmańskie, nie są wyłącznie wynikiem nieudanej integracji.

Mimo to, niektóre miasta ECCAR opracowały specjalistyczne miejskie plany działania przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu, co widać na przykładach przedstawionych w rozdziale 4.2.2. Tylko jedno miasto podało w ramach naszej ankiety, że wyznaczyło wydział lub osobę zajmującą się wyłącznie rasizmem antymuzułmańskim. Reszta respondentek_ów umiejscawia walkę z rasizmem antymuzułmańskim w innych wydziałach, które specjalizują się w następujących wielopłaszczyznowych kwestiach:

- równe szanse
- spójność społeczna
- walka z dyskryminacją
- międzywydziałowa walka z rasizmem
- prawa człowieka
- integracja i migracja
- relacje międzykulturowe
- zapobieganie ekstremizmowi
- sprawy religijne
- rozwój społeczny
- obywatelstwo
- różnorodność
- kultura

Czy we władzach Państwa miasta istnieje wydział lub osoba odpowiedzialna wyłącznie za zwalczanie rasizmu antymuzułmańskiego?

W zależności od uwarunkowań strukturalnych działalność przeciw rasizmowi antymuzułmańskiemu może zostać podporządkowana celom czy projektom danego wydziału oraz charakteryzować się ogólniejszym podejściem do pojedynczych projektów. Jedno z miast w Niemczech odpowiedziało na przykład, że zauważa problematyczne przedstawianie imigrantek_ów i ich stygmatyzację w mediach oraz ich szkodliwy wpływ na próby przekształcenia procesów integracyjnych w pozytywny sposób, co miało negatywny wpływ na ogólne działania antyrasistowskie. Kwestia podejścia do roli mediów w rozpowszechnianiu negatywnych stereotypów i opowieści bazujących na rasizmie antymuzułmańskim została poruszona w kilku przykładach sprawdzonych rozwiązań w niniejszym poradniku. Wiele miast ujęło zwalczanie rasizmu antymuzułmańskiego w ramach swoich strategii z zakresu integracji, dialogu międzyreligijnego, ogólnych działań przeciwko rasizmowi oraz na rzecz praw człowieka. Miasta zgłaszają jednak chęć większej specjalizacji swoich działań, szczególnie w dziedzinie rasizmu antymuzułmańskiego. Jedno z miast Szwecji stwierdziło, że nie dokumentuje różnych rodzajów rasizmu. Mimo to uznało ono potrzebę podjęcia działań wychodzących poza ogólne zwalczanie rasizmu i skupiających się na konkretnych zjawiskach, jak rasizm antymuzułmański.

Ogólnie można stwierdzić, że prowadzone przez miasta projekty na temat rasizmu antymuzułmańskiego (jako główny lub poboczny temat) w większości obejmują programy edukacji obywatelskiej, mające na celu uświadamianie ogółu społeczeństwa na temat muzułmanek_ów i islamu. Inicjatywy te przyczyniają się do zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego na najniższym poziomie, a jest to czynnik kluczowy ze względu na potencjał wpływania na postawy pojedynczych ludzi i odwodzenia ich od zachowań dyskryminujących lub motywowanych nienawiścią wobec muzułmanek_ów. ECCAR dostrzega, że miasta i samorządy mogą wpłynąć na zmianę aktualnej sytuacji. Mogą one inicjować tworzenie mechanizmów monitorowania i zgłaszania zdarzeń na szczeblu lokalnym we współpracy z organizacjami pozarządowymi lub urzędami państwowymi. Ponadto możliwe jest zbieranie danych pobranych z łatwych w obsłudze platform do zgłaszania przestępstw na tle nienawiści i dyskryminacji oraz przekazywanie ich urzędom państwowym. Pozwoli to unaocznić rzeczywisty poziom prześladowania i przyczynić się do uchwalenia skuteczniejszych środków zwalczania przestępstw na tle nienawiści i dyskryminacji. W rozdziale 4.5 niniejszego poradnika przedstawiamy sprawdzone przykłady mechanizmów do zwalczania dyskryminacji strukturalnej i stałych zagrożeń wynikających z nienawiści w internecie.

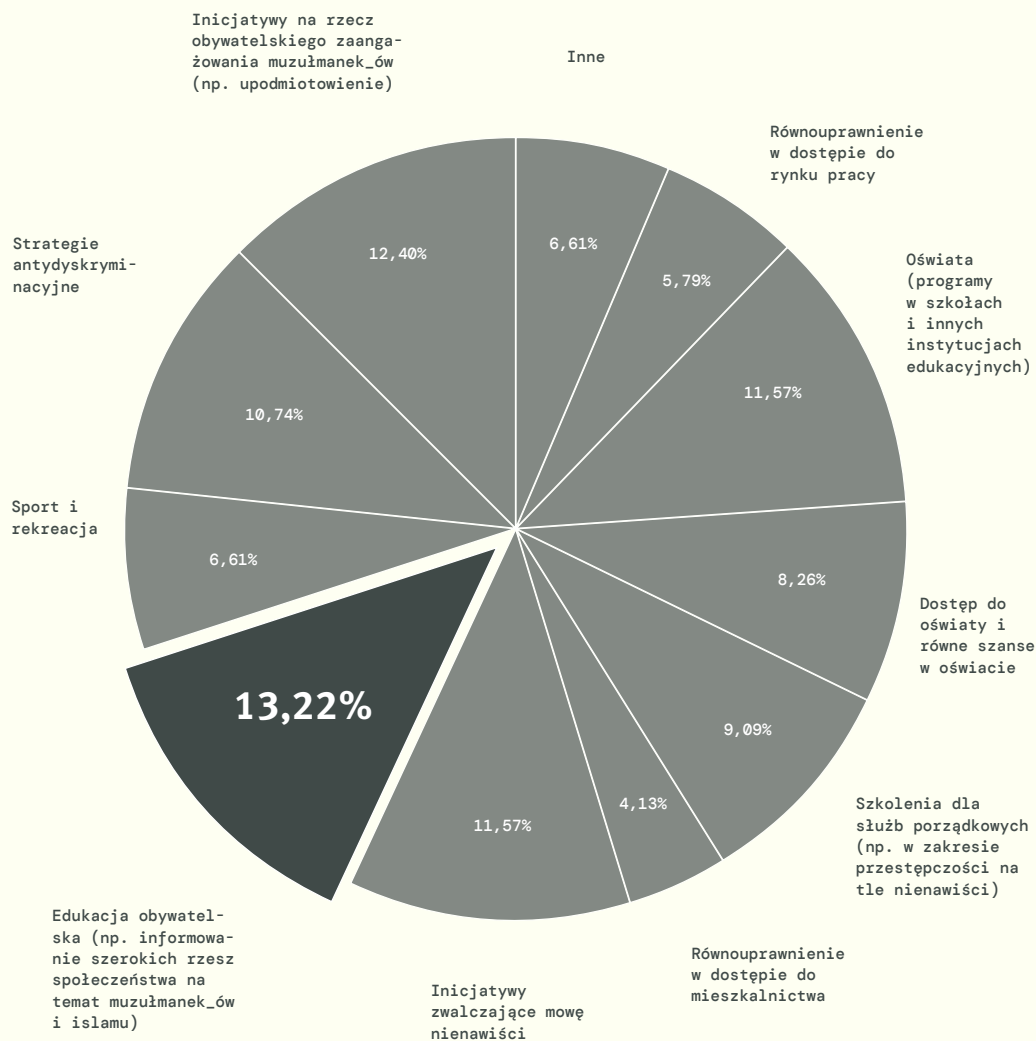
Podobny cel stawiają sobie programy oświatowe w szkołach, które doprowadzić mają do polepszenia stosunków między uczennicami_niami oraz stworzenia lepszych warunków do nauki. Sprawdzone rozwiązania przedstawione w rozdziale 4.6.2 pokazują, jak takie programy pozwalają uczennicom_niom rozwijać swoje kompetencje międzykulturowe przy pomocy rozmów z młodymi muzułmankami_ami. Te i podobne projekty, w ramach których nauczycielki_le uczą się interakcji z uczennicami_niami muzułmańskimi o różnych korzeniach kulturowych i językowych oraz w różny sposób stykających się z dominującym czy urzędowym językiem, odgrywają kluczową rolę w redukowaniu

przeszkód w komunikacji i szerzeniu ogólnej znajomości religii. Należy zaznaczyć, że programy te można wykorzystać w różnych miejscach i dla różnych grup ze względu na ich elastyczny charakter.

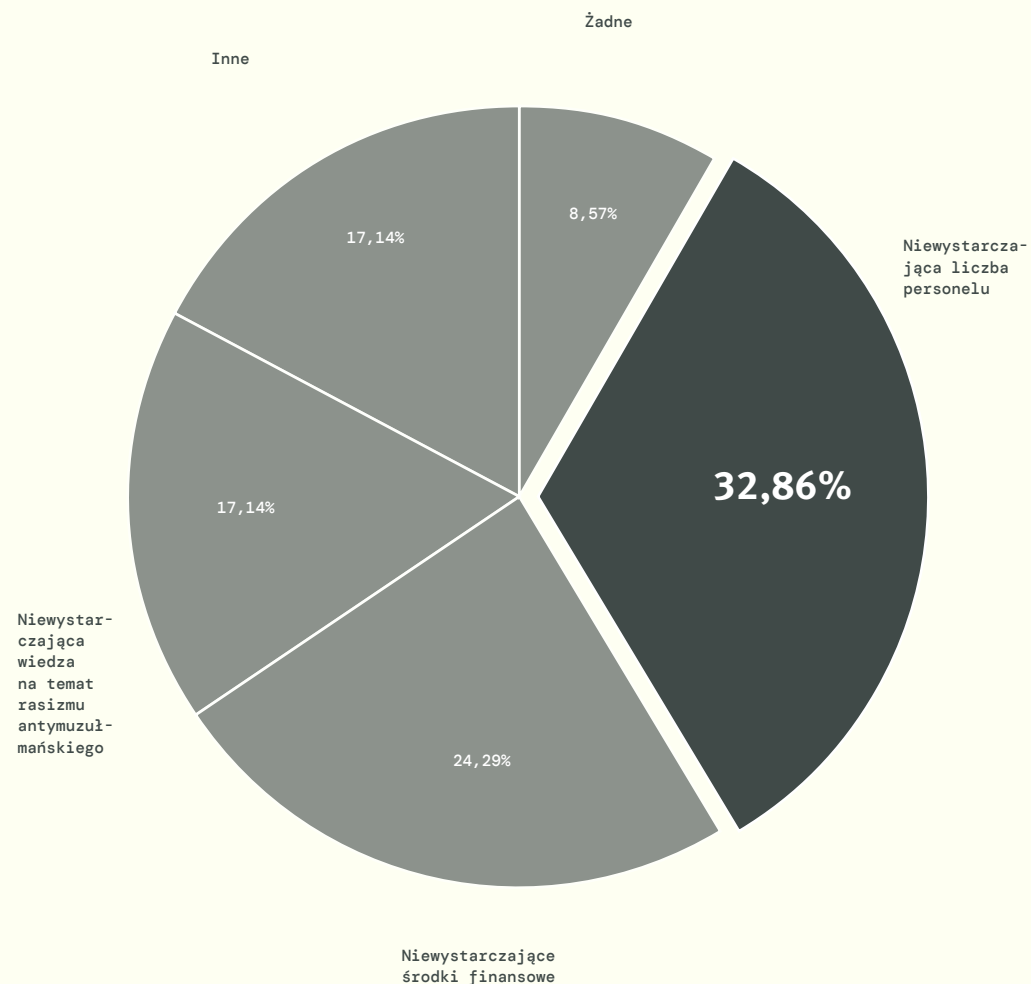
Wiele projektów skupia się również na zwiększaniu partycypacji obywatelskiej społeczności muzułmańskiej, co zwiększa jej widoczność i sprawia, że postrzegana jest jako nieodłączna część społeczeństw demokratycznych. Tego rodzaju środki dają muzułmankom_om możliwość przejęcia inicjatywy i wyrażania swoich myśli w ramach różnych ról obywatelskich. Nie stanowią już wtedy „problemu”, lecz ważny czynnik w rozwiązaniu kwestii społecznych dotyczących wszystkich obywaterek_li, co widać na przykładzie sprawdzonych rozwiązań z miast ECCAR i wiedzy eksperckiej Dr. Amina Easat-Daas w rozdziale 4.3. Akademia Muzułmańska w Heidelbergu jest wspieranym przykładem takiej inicjatywy. Miasta ECCAR prowadzą już wiele programów na rzecz zwalczania dyskryminacji, czyli dostrzegają trudności spowodowane rasizmem antymuzułmańskim. Wyjątek stanowią jednak nadal inicjatywy na polu równego dostępu do mieszkań i rynku pracy. Na tę chwilę jedynie Berlin przesłał przykład sprawdzonego rozwiązania z tej dziedziny (rozdział 4.5.2).

Okolo 40% miast zgłosiło brak jakichkolwiek projektów na polu rasizmu antymuzułmańskiego, co można połączyć z faktem, że niektóre z nich mają trudności z przeprowadzaniem podobnych inicjatyw. Największym wyzwaniem strukturalnym są braki personalne. Wydziały pracujące na polu zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego często muszą zajmować się zwalczaniem rasizmu i prawami człowieka w sensie ogólnym, mają zatem większy zakres obowiązków. Inną przeszkodą instytucjonalną mogą być nieistniejące struktury administracyjne w urzędzie miasta, co widać na przykładzie jednego z miast szwedzkich. To samo miasto zgłosiło również brak zrozumienia dla rasizmu w życiu codziennym oraz dyskryminacji strukturalnej lub ich ogólną akceptację. Wynika z tego potrzeba podejmowania kroków w kierunku edukacji obywatelskiej. Rasizm antymuzułmański z powodów politycznych często przeciwstawia i porównuje się z antysemityzmem, co utrudnia skuteczne podejście do tej tematyki. Wyrażamy nadzieję, że robocza definicja rasizmu antymuzułmańskiego ECCAR pomoże miastom w planowaniu odpowiednich strategii do stawienia czoła obu tym zjawiskom i ich konkretnym objawom.

Jeśli odpowiedzieli Państwo twierdząco na ostatnie pytanie, której z następujących dziedzin dotyczyły Państwa inicjatywy?

Z jakimi trudnościami spotykają się Państwo przy planowaniu oraz wdrażaniu środków i inicjatyw na rzecz zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego?

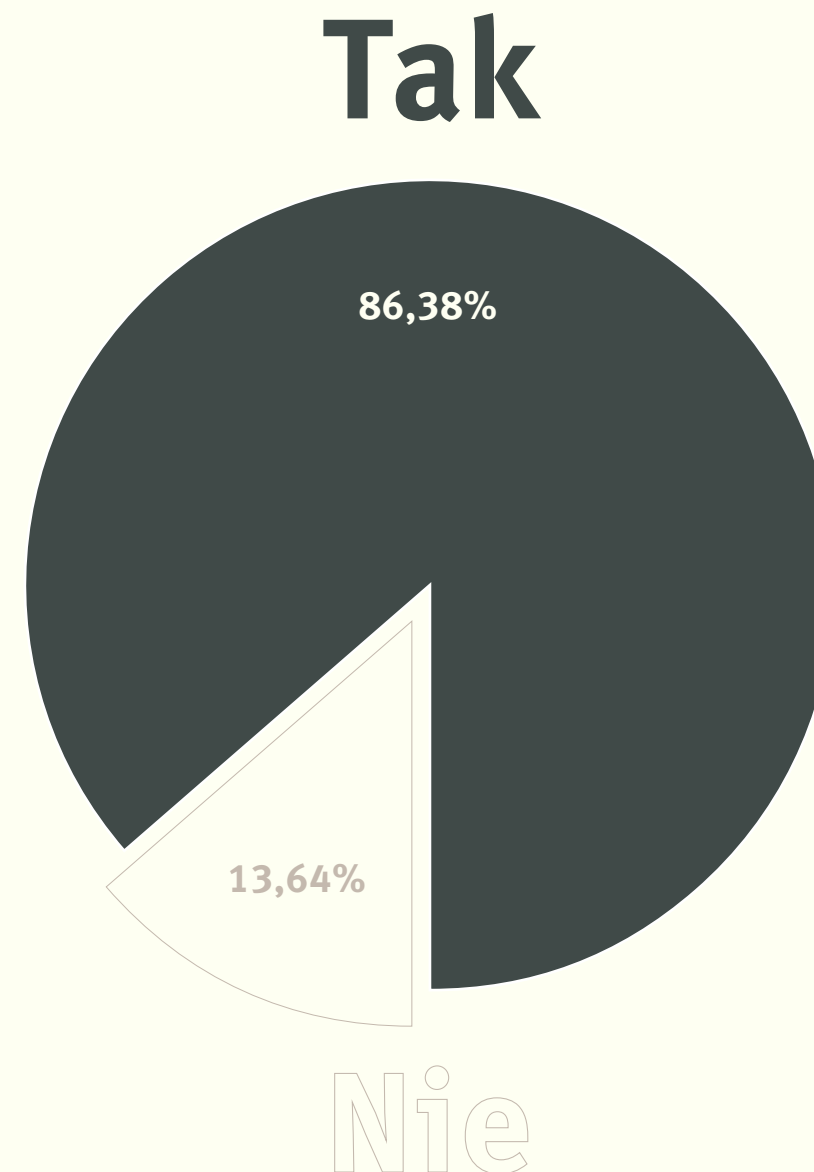

Wyniki ankiety wskazują, że utworzenie grupy roboczej ds. rasizmu antymuzułmańskiego stanowi dobry początek i formę wsparcia dla miast członkowskich ECCAR, chcących lepiej zrozumieć rasizm antymuzułmański. Dwanaście miast odpowiedziało, że brak wiedzy o rasizmie antymuzułmańskim był dla nich wyzwaniem. W kwestii przeszkód na szczeblu narodowym nie można pominąć wpływu pandemii na działania władz miejskich, choć kilka miast także wspominało trudności natury politycznej i społecznej, tzn. spolaryzowany klimat polityczny i ogólną ksenofobię, które utrudniały podejmowanie środków skupiających się wyłącznie na rasizmie antymuzułmańskim. Działania te musiano umieścić w szerszym kontekście zwalczania wszelkich form rasizmu. Jedno z miast spotkało się także z politycznym sprzeciwem wobec pracy ze społecznościami muzułmańskimi, ponieważ pewne ugrupowania nie życzyły sobie obecności niektórych narodowości w radzie miasta. Jedno miasto francuskie zgłosiło, że działanie na polu zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego jest aktualnie utrudnione ze względu na ogólną sytuację polityczną we Francji. Inne miasto z tego kraju ubolewało nad faktem, że prawo francuskie nie uznaje rasizmu antymuzułmańskiego jako oddzielnego pojęcia. Nawet debaty polityczne czy społeczne na ten temat wywoływały zatem zawsze napięcia. Jedno miasto niemieckie zgłosiło brak zapotrzebowania na przeciwdziałanie rasizmowi antymuzułmańskiemu.

Inne miasto spotkało się z brakiem zainteresowania i nieufnością wobec samorządu ze strony społeczności muzułmańskiej. Społeczność muzułmańska potrzebuje zasobów, jednak bariera językowa utrudnia kontakt. Poza tym jedno miasto w Hiszpanii zgłosiło kulejącą partycypację wewnątrz społeczności muzułmańskiej. ECCAR musiałaby przeprowadzić rozmowy z przedstawicielkami społeczności muzułmańskich, aby lepiej ocenić źródła tej nieufności i niechęci do podjęcia współpracy. Pozwoliłoby to lepiej zrozumieć, jak ta społeczność widzi siebie względem władz miejskich.

W kwestii przeprowadzania projektów na zasadzie partycypacji można stwierdzić, że w wielu miastach członkowskich władze lokalne i społeczność muzułmańska dobrze ze sobą współpracują. Spośród 24 (z 42 ankietowanych) miast, które miały wcześniej styczność z inicjatywami na rzecz zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego, aż 19 odpowiedziało, że organizowało już wydarzenia i inicjatywy we współpracy ze społecznością muzułmańską. Przykłady takich projektów z Lipska i Heidelbergu przedstawiamy w rozdziale 4.3.2. Niestety, liczba ta nie zawiera informacji o tym, ile z tych inicjatyw zostało zorganizowanych oddolnie, wyłącznie przy wsparciu władz miasta, a pod kierownictwem społeczności lokalnej. Jedno miasto szwedzkie powiedziało, że wspiera procesy partycypacyjne, tzn. wysłuchuje społeczności muzułmańskiej w celu lepszego zrozumienia sytuacji i przyjęcia sugestii w kwestii rozwiązań i działań na rzecz zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego. Inne miasta dopiero rozpoczynają swoją współpracę ze społecznością muzułmańską, ponieważ składa się ona głównie z migrantek_ów i jest ogólnie bardzo młoda, jak przedstawia to jedno z miast niemieckich. Kilka artykułów w niniejszym poradniku podkreśla znaczenie procesów oddolnych i partycypacyjnych dla powodzenia działań w zakresie zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego.

Czy Państwa projekt lub inicjatywa zostały opracowane i wdrożone we współpracy z przedstawicielstwami społeczności muzułmańskiej?

Nadzieja i bezpieczeństwo w miastach: ochrona muzułmanek_ów w Europie

EUROPEAN NETWORK
AGAINST RACISM - ENAR

ENAR) czynnie wspiera nowy unijny plan działania przeciwko rasizmowi, przyjęty przez Komisję Europejską we wrześniu 2020 r. Jego fundamentem jest dogłębne zrozumienie rasizmu i dostrzeżenie, jak bardzo zakorzeniony jest on w historii i strukturach społeczeństw Europy – włącznie z jego stroną instytucjonalną. Zawiera on również uznanie istnienia wszelkich form rasizmu, nie wyłączając nienawiści do muzułmanek_ów oraz islamofobii.

Islamofobia szybko rozprzestrzeniła się w Europie, ale rzadko uznawana jest za specyficzną formę rasizmu. Propagowanie opartych na islamofobii skrajnie prawicowych idei w mediach i kręgach politycznych prowadzi do wzrostu liczby ataków na muzułmanki_ów (lub osoby postrzegane jako takie), ich mienie, aktywistki_ów czy organizacje obywatelskie poprzez działania i decyzje polityczne o dyskryminującym charakterze.

Pilnie potrzebujemy szeroko zakrojonych strategii, które odpowiadałyby swoim zakresem problemowi islamofobii. Miasta mogą w tym procesie odegrać ważną rolę, ponieważ mogą bezpośrednio wpływać na wprowadzanie planów w życie, a także dostosowywać się do konkretnej sytuacji i szukać rozwiązań zgodnych z potrzebami ludzi. Zauważamy również, że – mimo toksyczności debaty publicznej – miasta często wspierają swoje_ich mieszkanki_ńców, niezależnie od ich pochodzenia.

UE posiada aktualnie mocne fundamenty prawne i polityczne, które w większości wprowadzono już do prawa krajowego. Miasta mogą w dużej mierze przyczynić się do odpowiedniego zastosowania tych instrumentów (służących do ochrony praw podstawowych wszystkich nas) oraz zapewnić, że rzeczywiście wywrą one pozytywny wpływ na życie

ludzi. Aby tak się stało, konieczna jest ścisła współpraca z instytucjami czuwającymi nad równouprawieniem, organizacjami działającymi na polu praw człowieka, antyrasistowskimi stowarzyszeniami i, co najważniejsze, z samymi rasizowanymi osobami.

Jednym z kluczowych elementów dyskryminacji strukturalnej i instytucjonalnej jest wykluczenie rasizowanych ludzi, w tym muzułmanek_ów, z procesów demokratycznych. Podjęcie tematu braku przywództwa oraz skutecznej partycypacji rasizowanych grup stanowi jedyną drogę ku bardziej demokratycznym i otwartym społecznościom oraz do odpowiedniego rozwiązania ważnych dla tych grup kwestii. Jeśli miasta chcą zwalczyć głęboko zakorzenione objawy nierówności, powinny skupić się na ludziach najbardziej marginalizowanych, np. muzułmankach wykluczanych z wielu sfer życia ze względu na noszenie symboli religijnych jako część ubioru, Arabkach_ach, Czarnych migrantkach_ach lub młodych migrantach, którzy w nieproporcjonalny sposób doświadczają nadużyć ze strony organów porządkowych, czy społecznościach LGBTQI+ dotkniętych rasizacją.

Kwestie te powinny wejść w skład kompleksowych planów działania przeciwko rasizmowi na poziomach krajowym, regionalnym i lokalnym. W ich świetle powinno się widzieć objawy islamofobii i rasizmu systemowego. Unijny plan działania przeciwko rasizmowi podkreśla również potrzebę tworzenia zintegrowanych ze sobą strategii na wszelkich szczeblach władzy. Wzywamy miasta do zaangażowania się w debaty na temat planowania i wdrażania krajowych planów działania przeciwko rasizmowi, toczące się aktualnie na szczeblu europejskim i krajowym. W ten sposób można zapewnić, że uwzględnią one konieczne środki na szczeblu miejskim. ENAR oferuje swoje wsparcie w celu zintensyfikowania współpracy członków na szczeblu lokalnym, tak żeby miasta były przestrzeniami bezpiecznymi, gdzie każda_y może liczyć na spełnienie swoich nadziei.

Podjęcie tematu braku przywództwa oraz skutecznej partycypacji rasizowanych grup stanowi jedyną drogę ku bardziej demokratycznym i otwartym społecznościom oraz do odpowiedniego rozwiązania ważnych dla tych grup kwestii.

4

Możliwości lo-
kalnej działal-
ności przeciw-
ko rasizmowi
antymuzuł-
mańskiemu

Intersekcjo- nalność i grupy wrażliwe

4.1.1 Wprowadzenie: intersekcjonalne podejście do działań przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu

Wydany w 2016 r. raport European Network Against Racism (ENAR, Europejska Sieć Przeciwko Rasizmowi) pt. „Kobiety zapomniane: wpływ islamofobii na muzułmanki” („Forgotten Women: The Impact of Islamophobia on Muslim Women”^{III}) wykazał na podstawie danych zebranych w terenie w ośmiu krajach europejskich, że rasizm antymuzułmański niewspółmiernie często dotyka kobiety. Badania naukowe licznych badaczek_y, jak Irene Zempi czy Neil Chakraborty^{IV}, podkreślają również, że muzułmanki szczególnie często padają ofiarą przestępstw na tle nienawiści i szykan ze względu na swój wygląd. W obu tych przypadkach sięgnąć musimy przy analizie doświadczeń związanych z dyskryminacją do pojęcia intersekcjonalności. Oznacza ona nakładanie się na siebie różnych aspektów tożsamości, takich jak płeć (społeczna), wiara, orientacja seksualna, pochodzenie, rasa itp., które w połączeniu ze sobą prowadzą do różnych sposobów doświadczania dyskryminacji. Przykładem tego są muzułmanki, które ze względu na zakaz noszenia chusty wykluczone są z wykonywania pewnych zawodów. Inaczej sytuacja ma się z muzułmanami, ponieważ religijny nakaz noszenia chusty stosuje się tylko do jednej płci. Dyskryminacja intersekcjonalna nie jest jednoznaczna z dyskryminacją wielokrotną. Przykładem może tu być Kolorowa Muzułmanka, której nie oferuje się pracy ze względu na pochodzenie, ale także dlatego, że jest kobietą, ponieważ zakłada się, że niedługo i tak pójdzie na urlop macierzyński. Różnica polega na tym, że w ostatnim przypadku dyskryminacja może dotknąć każdą kobietę, niezależnie od pochodzenia (stąd stwierdzenie, że istnieje w tym wypadku wiele odrębnych powodów

do dyskryminacji). W przypadku dyskryminacji intersekcjonalnej różne aspekty tożsamości danej osoby są ze sobą tak gęsto splecione, że trudno je rozpatrywać odrębnie. Również inne grupy mogą być szczególnie narażone na rasizm antymuzułmański, co pokazują zawarte w niniejszym poradniku teksty. Muzułmanie borykają się z innymi stereotypami, które również są upłciowione i pokrywają się z innymi wyobrażeniami rasizmu antymuzułmańskiego na temat muzułmanek_ów i islamu. Uchodźczynie_cy są tu w szczególnie delikatnej sytuacji z powodu swojego statusu społeczno-ekonomicznego. Jako nowo przybyłe_li nie mają jeszcze pełnej świadomości swoich praw i mogą łatwo paść ofiarą dyskryminacji. Łatwo ulegają też stereotypizacji jako „żyjące_y z państwowych pieniędzy”, co daje wymówkę do podżegania przeciwko nim jako rzekomo uprzywilejowanym w kwestii dostępu do pomocy społecznej. Intersekcjonalność rasizmu antymuzułmańskiego wyraża się w przypadku uchodźczyń_ców na kilku poziomach. Często są młodymi, potrzebującymi wsparcia państwa mężczyznami i muzułmanami, co instrumentalizowane jest do stworzenia obrazu „młodego, agresywnego muzułmanina”, który zagraża nie tylko „tutejszym” kobietom, ale ogólnemu bezpieczeństwu miejskich centrów. Rasizacja muzułmanek_ów prowadzi również do dyskryminacji pochodzących z większościowo muzułmańskich społeczeństw niemuzułmanek_ów z powodu rasizmu antymuzułmańskiego. Osoby te postrzegane są jako muzułmanki_ie, ponieważ mówią po arabsku lub turecku albo ze względu na swój wygląd. Przykłady tego przytoczone są w dalszej części.

4.1.2 Płeć ma znaczenie

W
Y
W
I
A
D

4.1.2.1

Wiktyimizacja muzułmanów poprzez rasizm antymuzułmański: wywiad ECCAR z prof. Peterem Hopkinsem

Wywiad ECCAR z prof. Peterem Hopkinsem

ECCAR: Jakie są punkty styczności płci, pochodzenia i wiary w przypadku prześladowania muzułmanów oraz niemuzułmanów postrzeganych jako tacy z powodu rasizmu antymuzułmańskiego?

Prof. Peter Hopkins: Na początku należy zauważyć, że upłciowiona islamofobia dotyczy nie tylko muzułmanek, ale także muzułmanów. Istnieją pewne kategorie czy cechy, które postrzega się jako „muzułmańskie”. Jeśli występują one naraz w jednej osobie, prowadzi to do częstszych doświadczeń islamofobii czy rasizmu antymuzułmańskiego w konkretnych grupach mężczyzn. Za znaczniki „muzułmańskości” i muzułmańskiej męskości uznaje się np. kolor skóry, zarost czy pewne kroje ubioru. Ale nawet ubierający się po „zachodniemu” muzułmanie mogą doświadczyć rasizmu antymuzułmańskiego z powodu rasistowskich uprzedzeń związanych z ich kolorem skóry i brodą. Te dwie cechy są na pewno głównymi znacznikami. Jeśli wystąpią wspólnie, jest duża szansa, że taką osobę będzie się

postrzegać jako muzułmanina. Nie dotyczy to wyłącznie brytyjskich Pakistańczyków czy Azjatów. Zjawisko to obejmuje wszystkich, którzy nie są Biali. Wyniki niektórych przeprowadzonych przeze mnie badań wskazują, że społeczności uznawane za Białe, np. migrantki_ci z Europy Środkowej lub Wschodniej czy Roma, mogą paść ofiarą nienawiści wobec muzułmanek_ów. Ludzie, którzy są, słowami pewnej_go badaczki_cza, „nie do końca Biali”, bo mają oliwkową karnację, uznawani są za muzułmanki_ów i doświadczają rasizmu antymuzułmańskiego. Jeśli dojdzie do tego odmienny od zachodniego ubiór, prawdopodobieństwo prześladowania wzrasta ze względu na połączenie tych cech.

Dodatkowym czynnikiem jest też kwestia miejsca, w którym przebywają, i osób w ich otoczeniu. Można więc powiedzieć, że islamofobia i sposoby doświadczania jej są uwarunkowane przestrzennie. Weźmy za przykład dzielnice tradycyjnie kojarzone z muzułmankami_ami lub mniejszościami etnicznymi, które są trochę bardziej różnorodnie i podlegają w pewnym wymiarze

segregacji. Jeśli spotka się ich tam, wspomniani wyżej mężczyźni zostaną uznani za muzułmanów. Niekoniecznie musi tak być, jeśli znajdują się w innym miejscu. W kontekście grup „nie do końca Białych” spójrzmy na Glasgow. Jest w tym mieście dzielnica, która od lat 1960-tych po 1990-te kojarzona była z muzułmankami_ami z Pakistanu, a później z Romkami_ami i społecznościami wędrującymi. Żyjących tam Romów oraz wędrujących mężczyzn uznawano za muzułmanów ze względu na ich miejsce zamieszkania. Pokazuje to, jak stereotypy kojarzone z miejscem przenoszone są z jednej grupy na inną.

Poza tym istnieje dziwny zestaw uprzedzeń na temat muzułmanek – który z czasem się zmienił, co uważam za ciekawe. W tym wyobrażeniu są one podległe, uciskane i zmuszone do siedzenia w domu, gotowania i sprzątanego. W Wielkiej Brytanii istniał także stereotyp Pakistańczyków jako zniewieściałych cieleśnie, słabych, niskich i bardziej skorych do pracy w zawodach wymagających zręczności niż siły. Jest to niewątpliwie rasistowski stereotyp, ale po 9 września 2001 r. doszło do jego transformacji. Muzułmanie są teraz konstruowani jako potencjalni terroryści, zagrożenie dla innych, jako gniewni i agresywni, jako osoby, które pewno mają w torbie bombę itd. Tak więc te stereotypy się zmieniły: 30 lat temu to Czarnych mężczyzn uznawano za zagrożenie w rozumieniu stereotypowej męskości, za wysokich, dużych, umięśnionych i zawsze gotowych do spuszczenia ci manta. Na dziś dzień to jednak „muzułmańscy terroryści” są uważani za główne zagrożenie.

ECCAR: Wspomniał Pan, że w Glasgow istnieje dzielnica, którą w przeszłości kojarzono ze społecznościami muzułmańskimi lub mniejszościowymi, stąd łatwiej dochodzi do rasizacji ludzi w niej mieszkających. Jak samorządy miejskie i władze lokalne mogą przeciwdziałać powstawaniu takich stereotypów czy stygmatyzacji pewnych przestrzeni miejskich?

Prof. Peter Hopkins: Część moich badań, które przeprowadzałem wspólnie z innymi, skupiała się na geograficznej analizie przypadków islamofobii. TMuzułmanki_ie lub osoby postrzegane jako takie częściej doświadczają islamofobii w konkretnych miejscach. Jeśli samorządy czy zarządy miast zrozumiałyby, gdzie islamofobia wyraża się częściej, mogłyby lepiej zaplanować konkretne inicjatywy w tych okolicach. Jeśli islamofobia skupia się, dla przykładu, w miejscach różnorodnych etnicznie, to inicjatywy czy szkolenia przeprowadzane w tych miejscach lepiej przełożyłyby się na rzeczywistość. Przy takiej analizie należy także poddawać w wątpliwość stereotypy czy uprzedzenia dotyczące konkretnych rejonów miast. Nie powinniśmy też skupiać wszystkich działań na rzecz zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego na kilku wybranych dzielnicach, ponieważ ludzie ciągle są w ruchu, idą do pracy, wychodzą ze znajomymi itp. W Wielkiej Brytanii dochodzi do wielu incydentów islamofobicznych w transporcie publicznym lub w węzłach komunikacyjnych. Władze miasta mogą więc postarać się o zdobycie tych informacji i podjęcie odpowiednich działań.

ECCAR: Jeśli uznamy miasta za pracodawczynie_ców, usługodawczynie_ców i filary demokratycznej przestrzeni publicznej, jak mogą one – Pana zdaniem – zwalczać wspomniane formy upłciowionej islamofobii i rasizmu antymuzułmańskiego?

Prof. Peter Hopkins: Jest wiele działań, które leżą w gestii miast. Czasem największym wyzwaniem wydaje mi się fakt, że nie ma tutaj żadnej prostej odpowiedzi. Nie ma jednego środka, który można zastosować wszędzie w celu zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego, ponieważ jest to bardzo złożone zjawisko. Musimy opracować różne strategie i korzystać z nich wszystkich naraz, nie tylko z jednej czy dwóch.

Miasta mogłyby przyjąć jasne stanowisko wobec wszelkich objawów islamofobii, na przykład poprzez nazwanie ich w swoich komunikatach medialnych. Zachęcam polityczki_ków i osoby o statusie przywódczym w miastach, żeby kładły nacisk na zmiany strukturalne w firmach i organizacjach – zmiany mające na celu zwalczanie dyskryminacji muzułmanek_ów w miejscu pracy. Zarządy miast powinny finansować szkolenia dla swojego personelu. Dalszym krokiem jest wspieranie inicjatyw oświatowych, pomagających społeczeństwu zrozumieć lepiej tę problematykę, na przykład w szkołach i na uniwersytetach. Należy edukować kadrę pedagogiczną, żeby rozumiała czym jest islamofobia i jak jej przeciwdziałać na lekcjach. Łączenie sił z innymi ruchami działającymi przeciwko dyskryminacji i rasizmowi, jak działaczkami_ami LGBTQI+ lub antyrasistowskimi w

szerszym rozumieniu, też może przynieść efekty. Razem jesteście w stanie dotrzeć do większej grupy ludzi. Podkreślam jednak, że każdy projekt czy szkolenie w tym zakresie powinien obejmować też płęć i intersekcjonalność.

Weźmy też pod uwagę wyniki działania organizacji Tell MAMA^v w Wielkiej Brytanii, które pokazują, że to kobiety w większości zgłaszały przypadki przestępstw na tle nienawiści i dyskryminacji. Nie wiemy jednak, jak dobrze funkcjonują nasze systemy raportowania – czyżby mężczyźni byli bardziej skłonni do przemilczania tych spraw? Do „bycia twardzielem”, do mówienia sobie: „Nie będę z czymś takim szedł na policję”? Jedną z możliwości jest zgłaszanie konkretnych przypadków przez strony trzecie, jak biblioteki, urzędy miasta czy meczety, a nie za pośrednictwem policji czy organizacji pozarządowych. W ten sposób możemy ułatwić mężczyznom zgłaszanie przypadków dyskryminacji i przestępstw na tle nienawiści. Być może w meczetach mężczyźni byłoby bardziej skłonni do opowiedzenia innym o doświadczeniach dyskryminacji czy nienawiści, chociaż nie złożą oficjalnego zawiadomienia. Istnieje dość dużo grup działających na rzecz muzułmanek – na pewno można by w ten sposób wspierać również muzułmanów.

Włączenie muzułmanek do społeczeństwa: zalecenia European Forum of Muslim Women (EFOMW)

Założone w 2006 r. European Forum of Muslim Women (EFOMW, Europejskie Forum Muzułmanek) obrało za swój cel ochronę praw muzułmanek w Europie i włączenie ich w życie naszych pluralistycznych społeczeństw. Reprezentujemy 20 oddolnych organizacji na rzecz muzułmanek z całej Europy. Jako organizacja zrzeszająca chcemy wyrażać ich pomysły i zastrzeżenia na szczeblu europejskim i działać na rzecz zmian na lepsze.

Intersekcjonalna dyskryminacja muzułmanek jest kwestią wspólną wszystkim naszym organizacjom członkowskim i kluczowym elementem ich pracy. Intersekcjonalność pokazuje, jak różne formy dyskryminacji warunkują się nawzajem oraz wymaga od nas przemyślenia aktualnych punktów widzenia na równouprawnienie płci. Nie biorą one bowiem pod uwagę, że kobiety stanowią bardzo różnorodną grupę i spotykają się przez to z wieloma różnymi formami dyskryminacji. Dyskryminacja dotyczy kobiet na różne sposoby, zależnie od ich profilu (na który wpływ mają wiara, pochodzenie, orientacja seksualna, tożsamość płciowa itp.). Wszystkie jednak żyją w tych samych strukturach władzy, na które składają się np. patriarchy, rasizm, islamofobia i wyzysk ekonomiczny.

W swojej Strategii na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025 Unia Europejska ustanowiła równouprawnienie płci swoim priorytetem. Mimo zauważalnego postępu w dziedzinach społeczeństwa, gospodarki i polityki nie obejmuje on wszystkich kobiet w tym samym stopniu, przede wszystkim tych należących do grup mniejszościowych. Wprowadzonym strategiom i środkom brakuje perspektywy intersekcjonalnej i nie biorą one pod uwagę wyzwania, przed jakimi stoją kobiety z grup marginalizowanych w UE.

Stwierdzamy, że główne kwestie, wyzwania i szanse stojące przed muzułmankami w Europie w naszych czasach obejmują następujące punkty:

Islamofobia w Europie staje się powszechniejsza, a jej ponadproporcjonalny wpływ na kobiety jest dobrze udokumentowany. Dlatego intersekcjonalne podejście do zwalczania form islamofobii dotyczących w szczególności muzułmanek musi stać się priorytetem. Nasza organizacja uznaje islamofobię za formę rasizmu, czyli za wynik społecznego konstruowania grupy ludzi jako rasy. W tym wypadku mamy do czynienia z przypisywaniem cech i szufladkowaniem muzułmanek_ów lub osób postrzeganych jako takie.

Liczba partii politycznych promujących idee, strategię i praktyki islamofobiczne wzrasta w państwach europejskich.

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Zapewnić muzułmankom odpowiednią możliwość wyrażenia swojego zdania w debatach publicznych na wszystkie tematy (co przysługuje wszystkim innym grupom obywateli), nie tylko na tematy „muzułmańskie”,
- Zebrać więcej danych na temat równouprawnienia, co pozwoli rozpoznać dyskryminację. Dotyczy to szczególnie zbierania i monitorowania danych dotyczących różnych postaci wielokrotnej dyskryminacji dotyczącej kobiet (na rynku pracy, w oświacie, w służbie zdrowia i w wymiarze sprawiedliwości),
- Nawiązać kontakt z organizacjami rejestrującymi przypadki dyskryminacji i przestępstw na tle nienawiści i zapewnić nieodpłatne porady prawne,
- Nawiązać kontakt z organizacjami oddolnymi działającymi na polu dyskryminacji i rasizmu oraz ułatwiać współpracę między społecznościami,
- Skierować się do społeczności muzułmańskich z pomocą w sprawie stworzenia systemów do zgłaszania dyskryminacji i przestępstw na tle nienawiści,
- Proponować spotkania edukacyjne z muzułmankami, które opowiadają o swoich doświadczeniach,
- Organizować spotkania muzułmanek i władz lokalnych w celu informowania o konsekwencjach konkretnych działań dla społecznego, politycznego i ekonomicznego dobrobytu muzułmanek,
- Stworzyć bezpieczne przestrzenie, umożliwiające szerszą współpracę między muzułmankami a organizacjami lub społecznościami działającymi na polu równouprawnienia, rasizmu i dyskryminacji,
- Organizować regularne spotkania, podczas których obywatelki_le mogą dowiedzieć się więcej o islamie, muzułmankach_ach oraz islamskich zwyczajach,
- Przeciwdziałać negatywnemu i stereotypowemu przedstawianiu muzułmanek w mediach poprzez wspieranie ich w przedstawianiu samych siebie.

muzułmanki z islamie kontekście przedstawiła temat terroryzmu, a płęć, gdzie uwaga

liczba miejsc muzułmanki czują się

przestępstw na tle nienawiści, ponieważ wiele z nich

niezerwalny węzeł i polityczny i ekono-

rodzajów nie-ty płciami w płacy, go sektora rynku pracy, i przemoc. Zauważamy ch doświadczeń, co życie w równoupraw-iki, jak przeszłość mi-ogłębiają ten problem.

at pochodzenia i wiej zidentyfikować i r różnych dziedzinach ania dyskryminacji

manek może w konse-łać nowe napięcia w zna i zaangażowanie

Właściwe zalecenia

Założone w 2006 r. Euro (Muzułmanek) obrało za cel życia naszych pluralistycznych państw na rzecz muzułmanek z pomysłami i zastrzeżeniami.

Intersekcjonalna dyskusja z szerszymi organizacjami członkami pokazuje, jak różne formy przemyslenia aktualnych problemów pod uwagę, że to z wieloma różnymi formami sposoby, zależnie od ich seksualna, tożsamość państwa, na które składają się

W swojej Strategii na 2020 r. Komisja ustanowiła równouprawnienie w dziedzinach społecznych w tym samym stopniu, Wprowadzonym strategiami one pod uwagę wyzwania

Stwierdzamy, że główne kwestie, wyzwania i szanse stojące przed muzułmankami w Europie w naszych czasach obejmują następujące punkty:

osób postrzeganych jako takie.

Liczba partii politycznych promujących idee, strategie i praktyki islamofobiczne wzrasta w państwach europejskich.

Media przyczyniają się do patrzenia na muzułmanki z islamofobicznej perspektywy, szczególnie w kontekście przedstawiania ciał muzułmanek w reportażach na temat terroryzmu, praktyk religijnych i ucisku ze względu na płeć, gdzie uwaga koncentrowana jest na chuście.

Poczucie bezpieczeństwa maleje, co ogranicza liczbę miejsc i przestrzeni społecznych, w których muzułmanki czują się bezpiecznie.

Prawdopodobieństwo padnięcia ofiarą przestępstw na tle nienawiści jest wyższe dla muzułmanek, ponieważ wiele z nich łatwo zidentyfikować jako muzułmanki.

Dyskryminacja muzułmanek jest niczym nierozzerwalny węzeł i wywiera ogromny wpływ na ich społeczny, polityczny i ekonomiczny dobrobyt.

Muzułmanki cierpią z powodu tych samych rodzajów nierówności, co inne kobiety: różnica między płacami w płacy, ryzyko ograniczenia do gorzej opłacanego sektora rynku pracy, trudności w dostępie do służby zdrowia i przemoc. Zauważamy jednak tendencję do kulturalizowania tych doświadczeń, co jeszcze bardziej ogranicza ich szanse na życie w równouprawnieniu. Oznacza to, że dodatkowe czynniki, jak przeszłość migracyjna czy zakrywanie głowy chustą, pogłębiają ten problem.

Wiele krajów nie posiada danych na temat pochodzenia i religii. Dzięki takim danym można by łatwiej zidentyfikować i oddzielić różne powody dyskryminacji w różnych dziedzinach życia. Dlatego działania na rzecz zwalczania dyskryminacji przyniosą ograniczone efekty.

Z niepokojem stwierdzamy, że stygmatyzacja i wykluczenie muzułmanek może w konsekwencji pogłębić podziały społeczne i poczucie izolacji oraz wywołać nowe napięcia w Europie w sytuacji, kiedy pilnie potrzebna jest partycypacja społeczna i zaangażowanie wszystkich warstw społeczeństwa.

4.1.1.2.3 Imperatyw upowszechniania marginalizowanych głosów queerowych muzułmanek_ów (Leyla Jagiella)

Queerowe_wi muzułmanki_ie padają ofiarą wielu form dyskryminacji intersekcjonalnej i marginalizacji. Aby umożliwić osobom dotkniętym zarazem dyskryminacją przeciwko queer, jak i rasizmem antymuzułmańskim pełne korzystanie z ich praw człowieka i społecznej partycypacji, należy wziąć powyższy fakt pod uwagę. „Queer” oznacza w niniejszym zaleceniu wszystkie tożsamości wchodzące w skład LGBTQI+ (zgodnie z aktualną praktyką w większości queerowych społeczności muzułmańskich w Europie i poza nią). „Muzułmanka_in” oznacza osoby wyznające wiarę muzułmańską, jak i osoby identyfikujące się jako muzułmanki_ie jako wyraz własnej tożsamości kulturowej. Marginalizacja i dyskryminacja queerowych muzułmanek_ów nie ogranicza się zatem wyłącznie do osób, które uważają się za muzułmanki_ów lub queer w ścisłym sensie tych słów. Jako że wspomniana dyskryminacja i marginalizacja wywodzi się głównie ze stereotypów i postrzegania przez innych, może ona dotyczyć także ludzi, którzy nie są queer ani muzułmankami_ami, ale są jedynie postrzegani jako tacy przez innych. Zapobieganie marginalizacji i dyskryminacji queerowych muzułmanek_ów jest koniecznym warunkiem stworzenia społeczeństw bardziej otwartych na wszystkich.

Dotychczas nie widzimy konkretnych starań instytucji w kierunku odpowiedzi na specyficzne kwestie dotyczące przypadków intersekcjonalności, jak sytuacji queerowych muzułmanek_ów. Prawo i projekty różnych instytucji zazwyczaj omawiają dyskryminację w kontekście pojedynczych przypadków. Istnieją bowiem prawa i zalecenia dotyczące zapobiegania rasizmowi czy dyskryminacji na podstawie wiary, płci, seksualności itd. To ogólne podejście jest na pewno konieczne i pomaga zapewnić demokratyczne standardy społeczeństwa i polityki. Jednak wdrażanie perspektyw intersekcjonalnych w działaniach na rzecz zwalczania dyskryminacji nie jest oczywiste. Niezwykle ważnym jest zatem wziąć pod uwagę różne płaszczyzny dyskryminacji intersekcjonalnej i marginalizacji, które dotyczą queerowych muzułmanek_ów oraz osób postrzeganych jako takie.

Wyzwania i problemy dnia codziennego, jakim czoła stawiać muszą w Europie queerowe_i muzułmanki_ie oraz osoby postrzegane jako takie, obejmują następujące punkty:

Decydentki_ci we władzach i instytucjach rzadko mają okazję konsultacji z osobami o szerokim zakresie wiedzy na temat problemów queerowych muzułmanek_ów. Wiele queerowych organizacji muzułmańskich dopiero się tworzy. Często ignorowane są przez decydentki_ów, podczas gdy bardziej tradycyjne przedstawicielstwa muzułmańskie i queerowe nie są zainteresowane lub nie specjalizują się w intersekcjonalnej pozycji queerowych muzułmanek_ów.

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Uwrażliwiać na wszystkie wyżej wspomniane kwestie. Mówić o nich, gdziekolwiek nadarza się ku temu okazja.
- Włączać muzułmańskie inicjatywy, organizacje, działaczki_y queerowe_ych na wszystkich szczeblach podejmowania decyzji oraz traktować głosy queerowych muzułmanek_ów priorytetowo w kwestiach bezpośrednio ich dotyczących.
- Dbać o to, żeby reprezentowanie samych siebie przenosiło się także na dywersyfikację tych głosów. Należy bowiem zadbać o to, żeby wybrzmiał więcej niż tylko jeden głos queerowych muzułmanek_ów. Queerowe_i muzułmanki_ie mogą być osobami głęboko wierzącymi lub agnostycznymi, a niektóre_rzy z nich doświadczają bardziej dotkliwej dyskryminacji w społecznościach muzułmańskich niż inne_i. Niektóre grupy queerowych muzułmanek_ów częściej doświadczają rasizmu i hipokryzji w ogóle społeczeństwa, inne przeszły migrację i procedury azytowe, jeszcze inne urodziły się jako obywatelki_e UE itp. Każdy z tych głosów reprezentuje inny punkt widzenia, a każdy z nich jest ważny i przydatny.
- Wspierać projekty i centra porad skupiające się na queerowych muzułmankach_ach. Wspierać wydarzenia promujące ten cel.
- Nawiązać kontakt z głównym prądem społeczności muzułmańskiej i społeczności LGBTQI+ i włączać ich w zwalczanie dyskryminacji i marginalizacji queerowych muzułmanek_ów.
- Wspierać starania o zapewnienie queerowym muzułmankom_om uciekającym ze swojego kraju lub składającym wnioski o azyl dostępu do porad prawnych i wsparcia.

yminację ze względu muzułmański za oddziel- a, media i społeczeń- manki_ów” za dwie ści.

ści umyślnie starają się erowych i muzułmań- o zajmują miejsce na enie jest wykorzysty- iu do wrogości wobec Queerowe_wi muzuł- ntymuzułmańskiegootkać trudności w sztu- tuacjach. Queerowe_i gości wobec LGBTQI+ być przedmiotem ostrah. Queerowe_i muzuł- ntymuzułmańskiego i e społeczeństwa.

ułmanki_ie są w więk- estępstwa na tle niena- lla samych queerowych iki_ie często borykają ulizacją. anką_inem może wpły- u mieszkaniowym itp.

ypadkach uciekają z rństw z nadzieją na uzy- ueerowych muzułma- wobec migrantek_ów, systemem imigracji i stwa, marginalizacji ych zjawisk. Queero- i jasnej identyfikacji

z konkretną tożsamością w procedurach azytowych, tj. przedstawienia się jako bardziej queer i odrzucenia tożsamości muzułmańskiej. Niektóre osoby przyjmują to z ulgą, dla innych oznacza to jednak bolesne konflikty wewnętrzne.

4.1.1.2.3 Impera g

Queerowe_wi muzułma i marginalizacji. Aby ur queer, jak i rasizmem a łącznej partycypacji, na szym zaleceniu wszystk praktyką w większości „Muzułmanka_in” ozna jące się jako muzułma i dyskryminacja queer osób, które uważają się że wspomniana dyskry postrzegania przez inny mankami_ami, ale są je ginalizacji i dyskrymina stworzenia społeczeńst

Dotychczas nie widz specyficzne kwestie do muzułmanek_ów. Praw w kontekście pojedyncz zapobiegania rasizmom ogólne podejście jest na społeczeństwa i polityk niach na rzecz zwalczan zatem wziąć pod uwagę zacji, które dotyczą qu

Wyzwania i problemy dnia codziennego, jakim czoła stawiać muszą w Europie queerowe_i muzułmanki_ie oraz osoby postrzegane jako takie, obejmują następujące punkty:

przedstawicielstwa muzułmańskie i queerowe nie są zainteresowane lub nie specjalizują się w intersekcjonalnej pozycji queerowych muzułmanek_ów.

Przepisy i wytyczne często traktują dyskryminację ze względu na płeć i seksualność oraz rasizm antymuzułmański za oddzielne, niezwiązane ze sobą kwestie. Polityka, media i społeczeństwo często uważają „queerów” i „muzułmanki_ów” za dwie różne, domyślnie wrogie sobie społeczności.

Prawicowe_wi polityczki_cy i aktywistki_ści umyślnie starają się skłócić ze sobą ludzi o tożsamościach queerowych i muzułmańskich. Queerowe_i muzułmanki_ie często zajmują miejsce na granicy dwóch dyskursów, gdzie ich istnienie jest wykorzystywane do celów politycznych w podleganiu do wrogości wobec muzułmanek_ów lub osób queerowych. Queerowe_wi muzułmanki_ie często doświadczają rasizmu antymuzułmańskiego w środowiskach queerowych i mogą napotkać trudności w szukaniu solidarności i wsparcia w takich sytuacjach. Queerowe_i muzułmanki_ie często doświadczają wrogości wobec LGBTQI+ w środowiskach muzułmańskich i mogą być przedmiotem ostrych ostracyzmu w społecznościach muzułmańskich. Queerowe_i muzułmanki_ie często doświadczają rasizmu antymuzułmańskiego i wrogości wobec osób queerowych w ogóle społeczeństwa.

Osoby postrzegane jako queerowe_i muzułmanki_ie są w większym stopniu narażone na przemoc i przestępstwa na tle nienawiści. Zagrożenie to jest jeszcze większe dla samych queerowych muzułmanek_ów. Queerowe_i muzułmanki_ie często borykają się z dodatkową dyskryminacją i marginalizacją. Zarówno bycie queer, jak i bycie muzułmanką_inem może wpłynąć na powodzenie na rynku pracy, rynku mieszkaniowym itp.

Queerowe_i muzułmanki_ie w wielu przypadkach uciekają z większościowo muzułmańskich społeczeństw z nadzieją na uzyskanie azylu w Europie. Znaczna liczba queerowych muzułmanek_ów doświadcza więc także wrogości wobec migrantek_ów, strukturalnych problemów związanych z systemem imigracji i przyznawania azylu, strukturalnego ubóstwa, marginalizacji ekonomicznej uchodźczyń_ców i podobnych zjawisk. Queerowe_i muzułmanki_ie często ulegają presji jasnej identyfikacji z konkretną tożsamością w procedurach azylowych, tj. przedstawienia się jako bardziej queer i odrzucenia tożsamości muzułmańskiej. Niektóre osoby przyjmują to z ulgą, dla innych oznacza to jednak bolesne konflikty wewnętrzne.

Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym

Okrągle stoły dla muzułmanek (Graz, Austria)

Informacje ogólne

Kilka muzułmanek skarżyło się w ramach naszych porad antydyskryminacyjnych na powtarzającą się dyskryminację w miejscach publicznych i środkach transportu publicznego. Często doświadczały przemocy fizycznej na ulicy, w tramwaju czy autobusie, zdzierano im z głowy chustę itp. Czuły się bezsilne wobec tej sytuacji i nie wiedziały, jak sobie z nią radzić i gdzie szukać pomocy. W odpowiedzi na to Antidiskriminierungsstelle Steiermark (Styryjski Urząd ds. Zwalczania Dyskryminacji) zainicjował w 2016 r. grupę wsparcia dla muzułmanek, w ramach której mogły wspólnie zastanowić się nad swoim doświadczeniem dyskryminacji i posłuchać innych poszkodowanych. Spotkania odbywały się regularnie do 2019 r. Projekt miał na celu obudzenie poczucia sprawczości i świadomości uczestniczek poprzez wymianę doświadczeń oraz skupienie się na zwalczaniu dyskryminacji w tych społecznościach.

Docieranie do grupy docelowej

Mimo że wiele muzułmanek regularnie doświadcza dyskryminacji, wiele z nich nie potrafi jej rozpoznać i nie wie, jak zgłaszać takie przypadki lub jak podjąć kroki prawne. Na tym polu niezbędna jest więc informacja i edukacja. Dużym wyzwaniem okazało się stworzenie podstawy do komunikacji z odpowiednimi społecznościami i ich otwartość na dialog. Dobre stosunki z oddolnymi organizacjami migranckimi,

jakimi cieszy się Styryjski Urząd ds. Zwalczania Dyskryminacji, okazały się przydatne w dotarciu do grupy docelowej. Znane nambyło z doświadczenia, że kluczowe osobistości organizacji migranckich (przywódczyni_y, dostojniczki_y) mogą otworzyć nam drogę do społeczności. Dlatego rozgłaszałyśmy_liśmy nasz projekt w meczetach, stowarzyszeniach kobiet itp. w obecności wspomnianych osobistości.

Grupy wsparcia jako sprawdzone rozwiązanie

W naszym projekcie ważne było, że to nie my jako ekspertki_ci pomagałyśmy_liśmy uczestniczkom uzyskać poczucie sprawczości, ale to one same – przy naszym wsparciu i naszej obecności – przechodziły proces samorozwoju. Uczestniczki wiedziały, że spotkają się z kobietami w podobnej sytuacji życiowej, co zmniejszyło czy nawet całkowicie usunęło wszelkie zastrzeżenia wobec uczestnictwa w projekcie. Spotkania odbywały się w pomieszczeniach Styryjskiego Urzędu ds. Zwalczania Dyskryminacji. Zapoznanie się z naszymi biurami i współpracownicami_kami ułatwiło uczestniczkom dostęp do naszych porad dla osób doświadczających dyskryminacji. Poza głównym celem – upodmiotowieniem uczestniczek – nasz okrągły stół miał na celu informowanie o możliwościach zgłaszania przypadków dyskryminacji oraz ugruntowanie zaufania kobiet do państwa prawa.

Zwalczanie wrogości wobec uchodźców (Chemnitz, Niemcy)

Liczba ludności:
Członek ECCAR od:

245.051
2020

Napędzana przez skrajnie prawicowe grupy fala masowych protestów przeciwko imigrantkom_om w 2018 r. uczyniła z Chemnitz symbol sukcesu aktywistek_ów antyimi-granckich w organizowaniu rasistowskich demonstracji. Wydarzenia te pokazały również, jak wielki wpływ na dynamikę demonstracji, np. na mobilizację uczestniczek_ków, mają media społecznościowe i tradycyjne. Sposób, w jaki media je przedstawiały, obudziły w mieszkankach_ńcach miasta poczucie, że protesty stygmatyzują je_ich na różne sposoby. Organizatorki_rzy demonstracji po dziś dzień zaprzeczają, jakoby wpłynęły one negatywnie na reputację miasta. Z drugiej strony, ludzie działający na rzecz otwartego społeczeństwa i wartości demokratycznych cały czas są niewidoczni w mediach. Życie codzienne w Chemnitz naznaczone jest tymi samymi wyzwaniem, z jakimi boryka się reszta Europy.

Radzenie sobie z konsekwencjami wydarzeń z 2018 r. i nadal silnymi, skrajnie prawicowymi ruchami ekstremistycznymi może zakończyć się sukcesem tylko wtedy, jeśli uwzględni się jak największą liczbę interesariuszek_szy. Dlatego społeczeństwo obywatelskie potrzebuje ciągłego wsparcia ze strony władz miejskich. Ogłoszenie Chemnitz Europejską Stolicą Kultury 2025 jest ważnym osiągnięciem w rozwoju naszej społeczności. Zarówno Niemcy, jak i cała Europa wiele obiecują sobie po tym projekcie, ponieważ wspomniane konflikty społeczne wyrażają się także w innych miastach naszego kontynentu. Instytucje społeczeństwa obywatelskiego i władze miejskie współpracują ze sobą, żeby uczynić Chemnitz miastem otwartym dla wszystkich. W tym celu władze miasta sfinansują projekty promujące wartości demokratyczne i będą długofalowo wspierać działania społeczeństwa obywatelskiego. Jest to jasny znak, że Chemnitz jest zdecydowanie pogłębić swoją kulturową różnorodność i wzmocnić wartości demokratyczne.

Sprawozdań na temat ofiar rasizmu antymuzułmańskiego w Chemnitz praktycznie nie ma. Sprawia to, że trudno dać migrantkom_om perspektywę na przyszłość. Ksenofobiczna nienawiść co jakiś czas wybuchła w kontekście konkretnych przypadków, np. przy rozmowach o wykorzystaniu danej budowli jako ośrodka dla uchodźczyń_ców. Władze Chemnitz czynnie zwalczają przyczyny takiego obrotu wypadków. Nasze miasto przez wiele lat miało bardzo niski odsetek mieszkanek_ńców z przeszłością migracyjną, przez co brak było doświadczenia w rozwiązywaniu kwestii dotyczących imigracji i różnorodności kulturowej. W 1999 r. 2,01% ludności miało przeszłość migracyjną. Odsetek ten wzrósł do 7,08% w 2015 r. i 8,84% w 2020 r. Ta zmiana demograficzna stawia przed miastem nowe wyzwania w kwestii pokojowego współistnienia różnych społeczności.

Przez lata Chemnitz posiadało jedyny ośrodek dla nowo przybyłych uchodźczyń_ców w Wolnym Kraju Saksonii. Jednakże Wolny Kraj Saksonia nie podjął konkretnych środków w celu promowania pozytywnych kontaktów między gośćciniami_ćmi a gospodyniami_arzami. Izolacja ta bardzo negatywnie wpłynęła na okolice wspomnianych ośrodków. Brak pomocy integracyjnej w ośrodkach spowodował, że mieszkanki_ńcy w bardzo jednostronny i negatywny sposób stykali się z imigracją. Pierwsze zajścia ksenofobiczne i rasistowskie miały więc miejsce w sąsiedztwie ośrodków. Okolice te stały się żyznym podłożem dla aktualnie bardzo silnych skrajnie prawicowych ruchów populistycznych i ekstremistycznych. Skupiają się one na zdobyciu dla rasizmu antymuzułmańskiego przychylności większości ludności.

Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży, BMFSFJ) w związku z tym zleciło Politechnice w Chemnitz (Technische Universität Chemnitz) przeprowadzenie badań i analizę postrzegania przedstawionych wypadków, ich przyczyn i wpływu na ludność. Wyniki tych badań pozwalają nam lepiej zrozumieć rasizm antymuzułmański. Zebrane informacje wskazują, że korzenie rasizmu antymuzułmańskiego w Chemnitz sięgają czynników wynikających ze skomplikowanych zmian społecznych po 1989 r. i upadku muru berlińskiego, który zakończył podział Niemiec na Wschodnie i Zachodnie. Ważną rolę odgrywały tu postrzeganie osób o przeszłości migracyjnej, pierwsze doświadczenia z nimi, postrzeganie zagrożeń, wpływ autorytaryzmu i kwestie bezpieczeństwa. Ruchy antyuchodźcze w Chemnitz związane są również z szerszymi problemami i wykazują dynamikę zachowań zbiorowych.

Te same badania wskazują jednak, że możliwe jest pozytywne podejście do migracji. Najważniejszym rezultatem jest stwierdzenie, że pozytywne kontakty z imigrantkami_ami mogą obniżyć gotowość przyłączenia się do ruchów antyuchodźczych. Pozytywne kontakty mogą też zmniejszyć poczucie strachu i zagrożenia oraz zwiększyć poczucie bezpieczeństwa. Dlatego w zaleceniach wynikających z badań znalazły się projekty na rzecz zwalczania rasizmu i ksenofobii oraz tworzenia kosmopolitycznego środowiska miejskiego, które miasto Chemnitz wprowadza w życie.

**Przykład 1:
Zarządzanie
konfliktami w
przestrzeni
publicznej**

W ramach jednego z modelowych projektów we współpracy ze stowarzyszeniem VfB Salzwedel e.V. założono grupę roboczą ds. bezpieczeństwa w centrum miasta, do której zaproszono przedstawicielstwa społeczności migranckich. Pozwoliło to na swobodną wymianę zdań bez uprzedzeń i błędnych założeń. Planowane są dalsze wspólne projekty uświadamiające ogół społeczeństwa na temat tego, jak uprzedzenia i niesprawdzone informacje przyczyniają się do poczucia zagrożenia i nieuzasadnionego strachu. Władze miasta czynnie pracują nad tą kwestią w ramach wspólnych projektów ze społecznościami, których to dotyczy.

**Przykład 2:
Festiwal Niezgody**

Festiwal Niezgody organizowany jest od 2019 r. w jednym z parków w centrum miasta jako symbol przestrzeni niebezpiecznych. Luźna atmosfera pozwala ludziom o różnych opiniach na otwartą rozmowę. Organizujemy dyskusje pięcioroga uczestniczek_ków z moderatorką_em. Każdy z tych paneli dyskusyjnych ma na celu nakłonienie osób uczestniczących do wysłuchania się nawzajem i wymiany opinii w obiektywny sposób. Osoby uczestniczące losowo przypisuje się do stołów, aby nie pozostawały w swoich „bańkach”. Nasze doświadczenia pokazują, że taki format spotyka się z dużym zainteresowaniem i pomaga włączać perspektywy migranckie do debat publicznych. Dużo trudniej jest bowiem wyrażać rasistowskie opinie w bezpośrednim kontakcie z drugą osobą niż anonimowo w mediach społecznościowych. Moderatorki_rzy zwracają uwagę na to, żeby panele nie zostały zdominowane przez jedną osobę. Przed festiwalem przechodzą szkolenia przygotowujące do wystąpienia sytuacji niespodziewanych. Nasz festiwal doczekał się już naśladowców – w skromniejszym wydaniu – w innych miejscowościach.

**Przykład 3:
Miejskie programy
dofinansowania
na rzecz kosmopolityzmu**

Chemnitz posiada od 2009 r. miejski program dofinansowania na rzecz demokracji, tolerancji i kosmopolityzmu o łącznym budżecie rocznym na poziomie 80 000 euro. Z tego funduszu dla małych projektów sfinansowano inicjatywy wspierające uchodźczyń_ów, budowanie porozumienia między ludźmi, zwalczanie uprzedzeń i tworzenie sieci społecznych o pozytywnym wpływie. Wyrosło z nich dobrze ugruntowane społeczeństwo obywatelskie, którego przedstawicielki_e czynnie przeciwstawiają się rasizmowi i ksenofobii. Pozostający na

wysokim poziomie popyt na wsparcie projektów dowodzi, że działaczki_e uważają wsparcie miasta za pomocne. Wsparcie to pokazuje jasne stanowisko władz miasta i grup demokratycznych w tej kwestii. W 2021 r. wznowiono dofinansowanie i wprowadzono rotację w komisji nadzorującej, co pozwala na bezpośredni udział organizacji reprezentujących społeczeństwo migranckie. Nasz miejski fundusz dla małych projektów dofinansowywany jest z federalnego programu „Demokratie leben!” („Demokracja w akcji”).

**Przykład 4:
Festyny
dzielnicowe**

Festyny dzielnicowe zorganizowane zostały wielokrotnie w dzielnicach, które goszczą ośrodki dla uchodźczyń_ców. Zaproszono na nie także mieszkanki_ńców ośrodka. Miało to na celu umożliwienie naturalnej współpracy na zasadach partnerskich. Pomysł był udany i będzie kontynuowany po pandemii.

**Przykład 5:
Kawiarnia
sąsiedzka**

Wiele stowarzyszeń, inicjatyw i wspólnot kościelnych zachęcało do organizowania luźnych spotkań między uchodźczyniami_ami a społecznością lokalną w zwyczajowych miejscach spotkań. W tym celu skorzystano z pomysłu „kawiarni sąsiedzkiej”. Jedzenie i picie to często najlepszy sposób na rozpoczęcie rozmowy i zwalczanie uprzedzeń. Pomysł kontynuowany będzie po pandemii.

Miasto świadczące usługi zgodnie z zasadą równouprawnienia

4.2.1 Formułowanie strategii w zgodzie z prawami człowieka (Dr. Klaus Starl)

Charles Husband, długoletni doradca naukowy ECCAR, zaczął swój referat na temat usług zapewnianych przez władze lokalne w różnorodnym społeczeństwie od tego ważnego stwierdzenia. Formułowanie zasad polityki w zgodzie z prawami człowieka zakłada, że władze lokalne znają społeczności, którymi zarządzają i którym świadczą usługi. Żeby zaś znać społeczności, należy wejść z nimi w bezpośredni kontakt i zrozumieć ich uzasadnione potrzeby.

Podejście to wpływa na strukturę, zakres odpowiedzialności i kompetencje władz lokalnych. Jak wynika z ankiety ECCAR na temat środków zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego, kwestie „muzułmańskie” często przypisywane są konkretnym wydziałom w urzędach miejskich – często jest to wydział ds. integracji. Taka struktura zwiększa niebezpieczeństwo instytucjonalizacji istniejącego rasizmu antymuzułmańskiego. Wydział ds. integracji może w sposób kompetentny pomagać świeżo przybyłym i wspierać zdobywanie wiedzy na temat społeczeństwa przyjmującego. Jednak to kompetencje międzyreligijne i międzykulturowe całego personelu we wszystkich wydziałach obsługujących mieszkanki_ńcow są najważniejsze. Zaliczyć do nich trzeba wydziały ds. zdrowia, oświaty, pracy, bezpieczeństwa, opieki społecznej, opieki dla osób starszych i kultury – czyli wszystkie, gdzie znajomość kwestii kulturowych i religijnych niezbędna jest do równego traktowania ludzi. W konsekwencji oznacza to właśnie „różne traktowanie”, inne podejście do każdej osoby.

Znajomość społeczności lokalnej zakłada również uznanie jej różnorodności wewnątrz danej grupy. Mam swoje zastrzeżenia wobec idei dyskryminacji grupowej, ponieważ są one zwykle zbyt esencjalistyczne i ignorują połączenia między oraz nakładanie się różnych koncepcji inferioryzacji. Poza tym wychodzą one z założenia, że dana grupa składa się z jednakowych jednostek. Założenie takie jest błędne w przypadku jakiegokolwiek społeczności muzułmańskiej w jakimkolwiek mieście europejskim. Nawet pięć filarów islamu nie należy do podstaw praktyki wszystkich grup. Osoby do nich należące to

wychowały się w społeczeństwach zachodnich, to przybyły z różnych krajów, należą do różnych wyznań czy wyznają różne ideologie, różnie organizują się religijnie lub nawet wyzbywają się wszelkiej organizacji religijnej. Często pomija się ten prosty fakt.

Należy zatem być ciągłym dialogu i nieprzerwanie uczyć się od siebie nawzajem, od różnych ludzi. Muzułmanki_ie uważają za główny problem to, że czują się zupełnie niezrozumianymi i że nikt nie bierze ich na poważnie w czasie rozmów oraz w pracy. Różne zgłoszenia wskazują na to, że te nieporozumienia prowadzą do poważnych nadużyć w więzieniach, w areszcie policyjnym, w przedszkolach i instytucjach oświatowych, w służbie zdrowia i w dostępie do rynku pracy.

Praca z więźniarkami_mi w kilku miastach w celu zapobiegania radykalizacji religijnej pokazała, że władze więzienne szanują wolność wyznania tylko do pewnego stopnia, jednak służba więzienna nie zapewnia ochrony i swobodnego korzystania z tego prawa człowieka ze względu na brak podstaw ustawowych i regulacji wewnętrznych. Jednak więzienie to bardzo specyficzna przestrzeń. Z podobną sytuacją mamy do czynienia w oświacie, gdzie większość wymusza jednorodność kulturową.

Wziąwszy pod uwagę opisaną sytuację, Rada Miasta Graz ds. Praw Człowieka organizuje od 2019 r. dialogi na temat: „Jak to jest być muzułmanką_inem w Graz”. Do udziału w nich zaproszono muzułmanki_ów, organizacje działające na tym polu, władze lokalne, przedstawicielstwa społeczeństwa obywatelskiego, policję, instytucje oświatowe i inne_ych interesariuszki_y. Ich celem było spojrzenie na świat z innej perspektywy, promowanie zrozumienia dla sytuacji życiowej innych ludzi oraz opracowanie praktycznych zaleceń. Każdy dialog otrzymał swój temat przewodni, jak swoboda wyznania, praca, zdrowie, partycypacja polityczna, media, mieszkalnictwo, oświata czy kultura.

Te zalecenia opracowane zostały na podstawie dialogu między władzami Grazu a miejscowymi muzułmankami_ami i potwierdzają moje wcześniejsze stwierdzenie: muzułmanki_ie stanowią bardzo różnorodną grupę – podobnie jak inne grupy wyznaniowe – ale podlegają ujednoliceniu poprzez wyobcowanie (ang. othering). Dlatego zapewnianie usług społecznych w zgodzie z prawami człowieka wymaga uwzględnienia kultury. Władze powinny wejść w dialog ze wszystkimi społecznościami, którym służą, żeby spełnić ten cel. Podsumowując, należy zgodzić się z wypowiedzią Charly'ego Husbanda: „Jeśli chcesz mnie traktować na równi z innymi, traktuj mnie inaczej”.

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Oświata i kultury powinny być otwarte na wszystkich i ogólnie dostępne.
- Należy wprowadzić środki zapobiegające segregacji w mieszkalnictwie i oświacie.
- Święta religijne powinny być obchodzone wspólnie ze wszystkimi grupami wyznaniowymi.
- Nauczyciele potrzebują szkoleń w zakresie wiedzy o różnych religiach.
- Władze szkolne muszą czynnie wspierać korzystanie ze swobody wyznania.
- Mieszkalnictwo społeczne powinno służyć jako narzędzie do zapobiegania segregacji. Powinno się także stworzyć jednostki mieszkalne dla większych rodzin.
- Miasta powinny zadbać o pozytywne przedstawianie islamu i muzułmanek_ów w mediach. Pracownicy_y władz miasta powinny_i otwarcie przeciwstawiać się stawianiu muzułmanek_ów w sytuacji ciągłego podejrzania i stereotypowemu przedstawianiu ich jako fundamentalistek_ów.
- Miasto powinno zapewnić pomieszczenia do modlitw w budynkach publicznych.
- Jako pracodawca, miasto powinno zapewnić poszanowanie różnorodności także w kontekście symboli religijnych czy ubioru, np. projektując różne mundury lub stroje służbowe dla różnych grup wyznaniowych.
- Służba zdrowia powinna szanować różne uczucia religijne i wziąć pod uwagę różne zasady religijne, a także zapewniać dostęp do pomieszczeń do modlitwy w szpitalach oraz duszpasterstwa. Personel medyczny i pielęgniarski powinien przejść odpowiednie szkolenia w tym kierunku. Należy zapewnić łatwo zrozumiałe informacje na temat praw pacjentek_ów.

ych
ia
owi
emu

i plan działań admi-
ców uwzględniający
eka (Piano locale per
atoria e basata sui
adini e delle nuove cit-
stkim – dotychczas-
óżnych społeczności,
rtu, prawo do niedys-
a w życiu publicznym

ściu strategia obejmo-
pracownic_ków urzę-
Treść i metodologia
e. Metoda ta kierowała
ch człowieka, co po-
przedstawianie pewnych

społeczności jako „innych”, obcych lub jako zagrożenie dla bezpieczeństwa. Dało to też możliwość wypracowania konkretnych planów działania w celu poprawienia usług oferowanych przez władze miasta.

wychowały się w społeczeństwie różnych wyznań czy wyzbywają się wszelkimi

Należy zatem być wrażliwymi na potrzeby różnych ludzi. Muzułmanie rozumianymi i że nikt nie zgłoszenia wskazują na więzieniach, w areszcie służbie zdrowia i w dos

Praca z więźniarkami niepokazała, że władze jednak służba więziennicza człowieka ze względu na więzienie to bardzo specyficzne oświadczenie, gdzie większe

Wziąwszy pod uwagę liczy od 2019 r. dialogi między w nich zaproszono muzeum, przedstawicielstwa i inne ych interesariuszy: mówienie zrozumienia i zaleceń. Każdy dialog o zdrowie, partycypacja i

Te zalecenia opracowane miejscowymi mułmankami – ale podlegają ujednoliceniu usług społecznych w Władze powinny wejść w życie. Podsumowanie: „Jeśli chcesz mnie trakt

4.2.2

Tworzenie lokalnych planów działania przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu

4.2.2.1

Informacje ogólne

W 2018 r. władze Bolonii przyjęły miejski plan działań administracyjnych dla nowych mieszkańców uwzględniający zasadę niedyskryminacji i prawa człowieka (Piano locale per un'azione amministrativa non discriminatoria e basata sui diritti umani nei confronti dei nuovi cittadini e delle nuove cittadine), zapewniając w ten sposób wszystkim – dotychczasowym i nowym – mieszkańcom z różnych społeczności, także mułmańskiej, prawo do dobrobytu, prawo do niedyskryminacji oraz prawo do uczestniczenia w życiu publicznym na szczeblu lokalnym.

Ta oparta na partycypacyjnym podejściu strategia obejmowała międzydiscyplinarne szkolenia dla pracowników urzędów (warsztaty w formacie „open lab”). Treść i metodologia warsztatów były z czasem modyfikowane. Metoda ta kierowała się podejściem opierającym się na prawach człowieka, co pomogło przemóc dominujące narracje i przedstawianie pewnych społeczności jako „innych”, obcych lub jako zagrożenie dla bezpieczeństwa. Dało to też możliwość wypracowania konkretnych planów działania w celu poprawienia usług oferowanych przez władze miasta.

Szkolenia

Pierwsze z całej serii szkoleń zorganizowanych we współpracy z Uniwersytetem w Bolonii w formie warsztatowej w ramach cyklu szkoleniowego dla urzędniczek_ków odwiedziło 130 osób pracujących w sześciu dzielnicach miasta. Tematy szkolenia obejmowały następujące punkty:

- prawa człowieka, godność, integracja i prawa kulturalne;
- rola władz miejskich w zapewnianiu partycypacji i wzajemnego zrozumienia oraz zwalczaniu dyskryminacji;
- jak przeciwstawiać się uprzedzeniom i stronniczości poprzez lokalne statystyki dotyczące różnych społeczności;
- oczekiwania i potrzeby lokalnych społeczności wyznaniowych w Bolonii ze szczególnym naciskiem na usługi miejskie;
- komunikacja międzykulturowa; kontekst, kultura, różnorodność.

Kolejne szkolenia uczęszczane były przez urzędniczki_ków, personel obsługi klientek_ów, personel sektora oświatowego, personel „środowiskowy”, personel pracujący w bibliotekach i muzeach oraz straż miejską.

Projekty badawcze

„Un'effettiva inclusione dell'Islam e della cittadinanza musulmana a Bologna" (skuteczne włączanie islamu i mieszkank_ńców muzułmańskich w Bolonii):

Projekt przeprowadzony został w latach 2013–2015 przez European University Institute (Uniwersytecki Instytut Europejski) w celu wzmocnienia relacji między władzami miasta Bolonii a społecznościami muzułmańskimi. Wstępna ankieta objęła miejscowe społeczności muzułmańskie, młode_ych muzułmanki_ów, przywódczyni_ców religijne_ych, nowo powstałą Islamską Wspólnotę w Bolonii (CIB) oraz kilka służb miejskich. Jej celem było zbadanie oraz podkreślenie obecności i wkładu muzułmanek_ów w społeczeństwo, aktualnych relacji oraz potrzeb na szczeblu lokalnym.

„Aspettative e bisogni delle comunità religiose a Bologna" (potrzeby i oczekiwania grup wyznaniowych w Bolonii):

Nasz miejski plan działań administracyjnych dla nowych mieszkank_ńców uwzględniający zasadę niedyskryminacji i prawa człowieka (Piano locale per un'azione amministrativa non discriminatoria e basata sui diritti umani nei confronti dei nuovi cittadini e delle nuove cittadine) został przyjęty w 2018 r. i przewidywał szeroko zakrojoną kampanię w celu wytyczenia konkretniejszych planów dla różnych dziedzin i usług komunalnych. Obejmowała ona np. niniejszy projekt na temat świadczenia usług komunalnych, przestrzeni publicznych, miejsc do modlitwy, poczucia bycia wykluczonym oraz poczucia przynależności itp. Projekt ten miał za zadanie zbadać, w jakich warunkach dochodzi do dyskryminacji i utrudnień w korzystaniu z pełnej swobody wyrażania tożsamości religijnej.

Ciągłe procesy partycypatywne doprowadziły do wspólnego zaplanowania centrum pomocy, służącego zgłaszaniu zachowań dyskryminujących i udzielaniu pomocy osobom nimi dotkniętym. Sportello Antidiscriminazioni del Comune di Bologna (SPAD, Centrum Pomocy przeciwko Dyskryminacji) zostało stworzone we współpracy między władzami Bolonii i 30 organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i prowadzone jest przez wszystkie zaangażowane strony. Wyniki jego pracy są zachęcające.

Dlaczego ważne są lokalne plany działania?

Nasze doświadczenie nauczyło nas, że lokalne plany działania spełniają ważną funkcję i promują udział interesariuszek_y w formułowaniu zasad i strategii, mających na celu ochronę dóbr wspólnych, jakimi są np. prawa człowieka. Plany takie z konieczności ograniczone są czasowo, jak i pod względem konkretnych celów, działań i nadzoru. Nasz przykład pokazuje jednak, że przynoszą długofalowe rezultaty. Konkretnie cele zawarte w planie działania (np. wspieranie sieci antydyskryminacyjnej) przyczyniły się do założenia prowadzonego wspólnie Centrum Pomocy przeciwko Dyskryminacji (w konsekwencji liczba zgłoszeń przypadków dyskryminacji wzrosła ze średnio 3–4 rocznie w całym obszarze metropolitalnym do 50 w ciągu 6 miesięcy na terenie miasta) i poprawy usług świadczonych przez wydziały gospodarki komunalnej, uwrażliwiły personel na potrzebę szkolenia w tej dziedzinie oraz doprowadziły do poszerzenia kompetencji Centrum Pomocy na dyskryminację z innych powodów oraz kontakty z innymi grupami zainteresowanymi. Mimo wielu badań na temat praw człowieka i niedyskryminacji prowadzonych na szczeblach europejskim i międzynarodowym, a także częściowo na szczeblu krajowym, zauważamy, że należy identyfikować pomijane dotąd elementy na szczeblu lokalnym. Pozwala to na planowanie strategii na podstawie odpowiednich danych i spełnianie konkretnych potrzeb osób i grup, które stanowią o wyjątkowym charakterze naszego miasta. Współpraca z Uniwersytetem w Bolonii, niezależnymi i pracującymi na rzecz pożytku publicznego ośrodkami badawczymi i politycznymi oraz inicjatywami oddolnymi była dla nas wielką pomocą w kontekście przeprowadzonych badań i szkoleń.

4.2.2.2

Barcelona, Hiszpania

Rada Miasta Barcelony (Ayuntamiento de Barcelona) zatwierdziła pierwszy Plan Municipal de Lucha contra la Islamofobia (miejski plan przeciwko islamofobii) w grudniu 2016 r. na wstępny okres 18 miesięcy i przedłużyła go do czerwca 2019 r. w reakcji na natężenie się mowy nienawiści przeciwko islamowi w wyniku ataku terrorystycznego, do którego doszło w Barcelonie dnia 17 sierpnia 2017 r.

Głównym celem było stworzenie planu zwalczania specyficznej formy dyskryminacji ze względu na wzrost dyskryminacji muzułmanek_ów z powodu religii, pochodzenia i płci oraz kombinacji tych cech. Dane zebrane w latach poprzedzających przyjęcie planu wskazywały na ogólny wzrost przestępczości na tle nienawiści, również z powodów islamofobicznych.

W lipcu 2016 r. przedstawione zostały wyniki badania pt. „La pràctica religiosa de les comunitats musulmanes de Barcelona expressions i problemàtiques” (Islamskie praktyki religijne w społecznościach muzułmańskich w Barcelonie. Sposoby ich wyrażania się i problemy). Wśród nich była obecność islamofobicznych wypowiedzi i praktyk w mieście. Badania te przyczyniły się do sformułowania zaleceń, które stały się podstawą napisania miejskiego planu przeciwko islamofobii.

Należy w tym miejscu zauważyć, że plan ten opracowany został w ścisłej współpracy ze społecznościami muzułmańskimi, ekspertkami_ami oraz organizacjami broniącymi praw człowieka w celu uwzględnienia punktów widzenia i działań najważniejszych podmiotów, co pozwoliło na włączenie osób dotkniętych tym problemem w proces tworzenia i wdrażania planu.

Do współpracy zaproszono również różne wydziały administracji miejskiej, żeby zapewnić wykonywalność planu, ułatwić jego wdrożenie wewnątrz struktur miejskich, zadbać o koordynację kwestii fachowych, a także zwiększyć świadomość w danych wydziałach oraz ich zaangażowanie.

Plan jest oznaką starań władz miejskich Barcelony oraz zaangażowanych organizacji na rzecz uwrażliwiania na islamofobię jako formę dyskryminacji, której należy przeciwdziałać. Islam jako taki podlega negatywnym uogólnieniom poprzez rozpowszechnianie obrazów oraz komentarze na mediach społecznościowych i w tradycyjnych mediach, które promują mowę nienawiści. Dlatego należy normalizować pluralizm religijny w granicach miasta i wzmacniać mechanizmy zapobiegające islamofobicznej dyskryminacji.

Kamienie milowe

- Uwrażliwianie na islamofobię jako formę dyskryminacji obecną w Barcelonie i wywierającą negatywny wpływ na część mieszkanków i mieszkańców, stanowiącą zarazem zagrożenie dla społeczeństwa ze względu na fakt, że bezpośrednio zagraża jego spójności i współistnieniu różnych grup.
- Upodmiotowienie i budowanie potencjału wśród muzułmańskich mieszkanków i mieszkańców Barcelony poprzez wsparcie, bezpośrednie szkolenia, pojednanie i pogłębianie wiedzy o usługach świadczonych przez władze miasta.
- Bezpośrednie zaangażowanie osób dotkniętych islamofobią podczas tworzenia, wdrażania i nadzorowania planu.
- Uznanie islamofobii za formę dyskryminacji, której należy zapobiegać.
- Stworzenie protokołu mediacji społecznościowych ułatwiającego zakładanie nowych miejsc kultu
- Wsparcie dla społeczności muzułmańskich w dzielnicach Nou Barris (C. Japó) i Sants w zakładaniu i przenoszeniu miejsc kultu.
- Sprawdzanie różnorodności jedzenia oferowanego na stołówkach szkolnych przy pomocy spotkań z komisją ds. oświaty oraz publikację broszury Instituto Municipal de Educación de Barcelona (Miejskiego Instytutu Oświaty) pt. „Jak moje menu może stać się halal?”.

Nasze wnioski

- ☑ Władze Barcelony uważają, że konkretne projekty powinny skupiać się na szczeblu lokalnym i praktycznych działaniach w konkretnych dzielnicach. Ewaluacja metodologii i celów planu wymaga ponadto pewnych zmian. Nasz plan pokazał, że konkretny rodzaj rasizmu i dyskryminacji jest obecny w naszym mieście. Należy uświadamiać ludziom, że w naszym mieście mieszkają trzy pokolenia muzułmanek i muzułmanów, a także normalizować ich praktyki religijne jako zwykłą część życia codziennego naszego miasta. Nadal jest wiele do zrobienia na polu interseksyjnej dyskryminacji muzułmanek i muzułmanów oraz zapewnienia poszanowania praw muzułmanek i muzułmanów w kwestiach takich, jak jedzenie halal w szkołach czy dostępność miejsc kultu.

Islamofobii?

teoretyczne dyskusje na temat głównej strategii. Do tego czasu dwóch ciał nadzorczych władz miejskich, oraz innych.

W tym formom dyskryminacji. Wdrożenie takiego planu jest konieczne. Dlatego władze miasta muszą zadzi do włączenia tego rodzaju nawiści i przestępczości w ramach różnych grup. Zapewnia to równość i równości zaś muzułma-

Kamienie milowe

stołówkach szkolnych przy pomocy spotkań z komisją ds. oświaty oraz publikację broszury Instituto Municipal de Educación de Barcelona (Miejskiego Instytutu Oświaty) pt. „Jak moje menu może stać się halal?”.

Dlaczego miasta potrzebują szczególnego planu przeciwko islamofobii?

Nasz plan przeciwko islamofobii pomógł nam przemieścić bardziej teoretyczne dyskusje na temat islamofobii, ponieważ zawierał konkretne działania i szczegółową strategię. Dodatkowym atutem była struktura zarządzająco-nadzorcza w postaci dwóch ciał nadzorczych: wewnętrznego, złożonego z przedstawicielstw wydziałów władz miejskich, oraz zewnętrznego, sformowanego przez grupę stowarzyszeń i instytucji.

Każde miasto potrzebuje planów działania przeciwko konkretnym formom dyskryminacji, takim jak islamofobia. Sytuacja, która spowodowała stworzenie takiego planu w Barcelonie, powtarza się niestety w wielu miastach europejskich. Dlatego władze Barcelony są zdania, że tworzenie takich planów skutecznie prowadzi do włączenia tego tematu do politycznej strategii miast w celu zwalczania mowy nienawiści i przestępczości oraz promowania spójności społeczeństwa i współistnienia różnych grup. Zapewnia to poszanowanie dla praw wszystkich mieszkańców, w szczególności zaś muzułmanek_ów.

Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym

Zapewnianie usług pogrzebowych w poszanowaniu dla różnych kultur (Tuluza, Francja)

Liczba ludności:
Członek ECCAR od:

509.946
2009

Nienależący do władz miejskich organ doradczy Tuluzy, Toulouse Fraternité - Conseil de Laïcité (Bractwo Tuluskie - Rada ds. Sekularyzmu), jest jednym z niewielu takich gremiów w całym kraju i zajmuje się wdrażaniem zasady sekularyzmu w życiu codziennym w ramach świadczenia usług komunalnych. Nadzoruje wdrażanie stałego celu władz Tuluzy, jakim jest wspieranie dialogu między demokratycznymi przedstawicielkami_ami ludności, przedstawicielstwami instytucji, ruchem laickim, przedstawicielstwami społeczeństwa obywatelskiego, grupami wyznaniowymi, przedstawicielstwami ruchu wolnomularskiego oraz ekspertkami_ami w dziedzinie sekularyzmu.

Do współpracy zaproszono przedstawicielstwa religii mono-teistycznych, ze wszystkimi tuluskimi wspólnotami wyznaniowymi Kościołów Anglikańskiego, Katolickiego, Protestantckiego i Prawosławnego oraz wspólnot żydowskiej, buddyjskiej i muzułmańskiej włącznie. Społeczność muzułmańską reprezentują dwie organizacje: Association culturelle et culturelle islamique de France (ACCIF, Stowarzyszenie Kulturalne i Islamsko-Kulturalne Francji) oraz Conseil Régional Du Culte Musulman (CRCM, Regionalna Rada Wyznania Muzułmańskiego).

T Rada zbiera się w regularnych odstępach czasu na posiedzeniach plenarnych oraz w komisjach. Pełni również rolę doradczą. Prezydent_ka miasta może w razie potrzeby z niej korzystać w kwestii pytań dotyczących życia. Potrzeby

społeczności muzułmańskiej w kwestii pochówków są takie same w całym kraju: wspólnot wyznaniowych, życia religijnego w Tuluzie i we Francji oraz jeśli potrzebuje opinii eksperckiej.

Rada każdego roku skupia się na wybranym temacie związanym z wdrażaniem zasady sekularyzmu oraz jej wpływem na współistnienie różnych grup wyznaniowych w mieście. Na jeden z takich tematów wybrano wyznaniowe (muzułmańskie) sektory na cmentarzach miejskich. Ustawodawstwo francuskie zobowiązuje prezydentkę_a miasta do zatwierdzenia pochówku każdej osoby na okres pięciu lat. Nakazuje ono ścisłą neutralność na cmentarzach, co teoretycznie nie pozwala na tworzenie sektorów wyznaniowych. Zakazane jest zatem wystawianie symboli konkretnych religii w alejkach oraz przestrzeniach wspólnych. Jednakże okólniki ministerialne zezwalają prezydentkom_om miast na skupianie osób zmarłych należących do tego samego wyznania w tzw. kwartałach wyznaniowych (tradycyjnie tworzy się kwartały żydowskie i muzułmańskie). Warunkiem ku temu jest brak struktur oddzielających te kwartały od innych przestrzeni. W niektórych miejscowościach na terenie kraju wydawano zgody na tworzenie takich kwartałów, choć w innych odpowiadano odmownie, powołując się na obowiązujące prawo. Szacuje się, że na 35–40 000 tys. cmentarzy we Francji istnieje 400–600 muzułmańskich kwartałów. W Tuluzie i przyległym obszarze metropolitalnym różne grupy wyznaniowe mają swoje kwartały.

Potrzeby społeczności muzułmańskiej w kwestii pochówków są takie same w całym kraju:

- zakopanie szczątków pod powierzchnią ziemi,
- pochówek bez trumny, która jest we Francji obowiązkowa,
- zorientowanie grobu w stronę Mekki.

W zatwierdzonych kwartałach przestrzega się muzułmańskich nakazów religijnych i chowa tylko jedno ciało w jednym grobie.

Władze miejskie nie są zobowiązane do przestrzegania tych zasad religijnych. Jednak czyni się tak w miejscach, gdzie zorganizowane są kwartały religijne, jak w Tuluzie. Problemem w Tuluzie i na obszarze metropolitalnym jest brak gruntów do pochówku muzułmanek_ów. Toulouse

Fraternité - Conseil de Laïcité dyskutuje nad tym tematem od września 2021 r. Wstępne spotkanie pozwoliło określić wymogi prawne dzięki interwencji miejscowego uniwersytetu, wybranych przedstawicielek i ludności zajmujących się tym tematem oraz głównego zarządu cmentarzy i usług pogrzebowych. Następnie zawiązano trzy grupy robocze z udziałem przedstawicielstw muzułmańskich oraz zainteresowanych instytucji partnerskich. Jednym z celów jest znalezienie rozwiązania dla kwestii liczby osób chowanych w jednym grobie.

4.2.3.2

Szkolenia z zakresu kompetencji interkulturowych dla pracowniczek_ków rządu, urzędów miast i samorządów (Wiedeń, Austria)

Wydział ds. Integracji i Różnorodności we władzach miejskich Wiednia założony został w 2004 r. Od tego czasu przeprowadził 60 projektów, a kilka nadal jest w toku. Znalazły się wśród nich działania przeciwko różnym formom rasizmu, w tym antysemityzmowi i rasizmowi antymuzułmańskiemu. Z biegiem lat projekty te rozwijano i przeprowadzano je z różnymi grupami zainteresowanymi.

Wszystkie opisane tutaj projekty – nie wyłączając także innych, których nie opisano – są wyrazem starań władz miejskich Wiednia w kierunku wdrożenia i ugruntowania strategii miasta w dziedzinie różnorodności i kultury demokratycznej, jak i praw człowieka. Wiedeń dołączył do Network of Human Rights Cities (Sieć Miast na rzecz Praw Człowieka) pod koniec grudnia 2014 r. po prawie dwuletnim okresie namysłu, współpracy i szukania nowych pomysłów w kwestii szeroko rozumianego zwalczania dyskryminacji.^{VI}

Dla personelu administracji miejskiej

Szkolenia i cykle wykładów

Zmiany demograficzne ostatnich dekad są wyzwaniem także dla Urzędu Miasta w Wiedniu, szczególnie pod względem różnorodności petentek_ów, ale także samego personelu. Personel musi nieprzerwanie brać pod uwagę różne formy wyrażania się

różnorodności (pochodzenie społeczno-kulturalne, wiek, płeć, wyznanie, niepełnosprawność, orientacja seksualna, stanowisko na tematy polityczne i społeczne), żeby móc świadczyć usługi o odpowiednio wysokiej jakości. W tym względzie władze miejskie zdają się na system zarządzania różnorodnością oparty o integrację oraz wyspecjalizowane zespoły.

Wydział ds. Integracji i Różnorodności oferuje szkolenia dla personelu władz miasta prowadzone przez własnych pracowników w pomieszczeniach Wien-Akademie (miejskiej instytucji kształcenia ustawicznego) lub dopasowane do grupy docelowej szkolenia w pomieszczeniach własnych Urzędu Miasta. Szkolenia organizowane przez Wydział ds. Integracji i Różnorodności oscylują tematycznie wokół różnorodności, różnych religii oraz dyskryminacji i obejmują tematy takie jak:

Kompetencje interkulturowe

Islam w Wiedniu

Cudzoziemka_iec we mnie

Wprowadzenie do zarządzania różnorodnością

Zamiana ról

Wiedeń jako cel imigracji – dyskusje i fakty

Petentki_ci z przeszłością migracyjną

Dla interesariuszek_ y na stanowiskach rządowych i miejskich

Dodatkowe szkolenia oferowane są różnym interesariuszkom_om zatrudnionym w instytucjach rządowych i pozarządowych, jak policji, Austriackiej Kolei Federalnej, szkołach, opiece społecznej, służbie zdrowia, oraz fundacjom (np. Caritas, Czerwony Krzyż) i wolontariuszkom_om. Cykl wykładów pt. „Wien. Vielfalt.Wissen” („Wiedeń.Różnorodność.Wiedza”) zaprasza ekspertki_ów i praktyczki_ków, dając im możliwość dzielenia się swoją wiedzą z innymi. Wykład „Islam w Wiedniu” oferujemy już od ponad 13 lat. Metodyka, czas trwania (od 3 do 7 godzin) oraz treść wykładów i warsztatów dostosowywana jest

Nasze wnioski

- ☑ **Korzystaj z dostępnych badań:** nieustannie zdobywaj aktualną wiedzę na dany temat, czytaj badania z metodologii (np. kompetencje interkulturowe).
- ☑ **Bądź na bieżąco:** znajomość aktualnej sytuacji i umiejętność rozpoznania bieżących interesów, potrzeb i wyzwań w grupie docelowej są ważne (np. znęcanie się nad koleżankami_ami w szkole).
- ☑ **Nie zaniedbuj dialogu i nawiązywania kontaktów:** działaj zespołowo; zadbaj o stały dialog z grupą docelową, opracowuj rozwiązania i zmierz się z wyzwaniami we współpracy z nią; pozostawaj w kontakcie z władzami miejskimi, społecznościami docelowymi i ekspertkami_ami. Szukaj nowych kontaktów za granicą, miej na uwadze transkulturowość i niejednorodność oraz dynamiczny charakter kultur.
- ☑ **Wyznaczaj sobie jasne cele:** ewaluacja i nieustanne dopasowywanie projektów do uwarunkowań jest niezbędne do oceny, czy udało się osiągnąć wyznaczone cele.
- ☑ Wynikiem takiego podejścia jest stały proces uczenia się i dialogu – zarówno w przypadku społeczności docelowych, jak i przedstawicieli_i władz miasta. Słowa pewnej_go interesariuszki_a ze społeczności docelowej: „Dopiero po rozpoczęciu wdrażania naszego projektu zapoznawania się z afgańską i czeczeńską społecznością okazało się, że typowy wykład dla biernej publiczności nie jest odpowiedni dla mojej grupy docelowej. Ludzie dużo chętniej i łatwiej wchodzi w dialog i angażują się, jeśli można się dobrze bawić i czymś zająć, np. w czasie wydarzeń kulturalnych”.

dzaju. Nasze zajęcia trznie albo dyskusję w at zarządzania różno-

ość podstawową prycznych, filozoficz- a muzułmanek_ów, ane przez rasizm ne. Obejmują one etencji interkulturowej _ami pochodzącymi z h oraz czas na dysku- ności, np. wycieczka meczetu czy dalsze uzupełniająca trwa od atem czas na własną

bardziej szczegółowy, nterkulturowe”. Jed-

o doświadczenie e spoza władz miasta tów. Wiele z nich w wiązanych z rasizmem oiają się na grupach eganych jako takie. anky:

ycy w Wiedniu

ternecie

mizm i nacjonalizm

Równe traktowanie: ustawodawstwo, prawa człowieka i niedyskryminacja

Kompetencje interkulturowe

Wprowadzenie do

Wiedza

F

**Dla interesariuszek_y
na stanowiskach
rządowych i miejskich**

ekspertki_ów i praktyczki_ków, dając im możliwość dzielenia się swoją wiedzą z innymi. Wykład „Islam w Wiedniu” oferujemy już od ponad 13 lat. Metodyka, czas trwania (od 3 do 7 godzin) oraz treść wykładów i warsztatów dostosowywana jest

do potrzeb grup uczestniczących i ich rodzaju. Nasze zajęcia oferujemy także jako wydarzenie wewnętrzne albo dyskusję w gronie koleżeńskim (peer group) na temat zarządzania różnorodnością dla grup do 8 osób.

W czasie zajęć uczestniczki_y mogą zdobyć podstawową wiedzę na temat różnych stanowisk historycznych, filozoficznych i religijnych oraz codziennego życia muzułmanek_ów, włączając w to aktualne wyzwania stawiane przez rasizm antymuzułmański i ruchy ekstremistyczne. Obejmują one również podstawowe informacje o kompetencji interkulturowej jako narzędziu współpracy z partnerkami_ami pochodzącymi z różnych środowisk (między-)kulturowych oraz czas na dyskusję i refleksję, jak i uzupełniające aktywności, np. wycieczka z przewodniczką_kiem do miejscowego meczetu czy dalsze wykłady i dyskusje. Każda aktywność uzupełniająca trwa od 1,5 do 2,5 godzin. Zajęcia te zapewniają zatem czas na własną refleksję nad islamem.

Istnieje możliwość rozszerzenia ich o bardziej szczegółowy, trzygodzinny wykład pt. „Kompetencje interkulturowe”. Jednym z omawianych tematów jest rasizm.

Osoby posiadające wiedzę fachową lub doświadczenie praktyczne w tych dziedzinach – głównie spoza władz miasta – prowadzą zajęcia z dodatkowych tematów. Wiele z nich w sposób pośredni opowiada o tematach związanych z rasizmem antymuzułmańskim, jako że zajęcia skupiają się na grupach w większości muzułmańskich lub postrzeganych jako takie. Tematy te obejmują m.in. następujące punkty:

Spółeczność czeczeńska

Młode_dzi Afganki_ńcycy w Wiedniu

Odwaga cywilna w sferze cyfrowej – nienawiść w internecie

Spółeczności arabskie w Wiedniu i głosy Arabek

Ekstremizm i nacjonalizm

Równe traktowanie: ustawodawstwo, prawa człowieka i niedyskryminacja

Każdy wykład czy projekt wymaga pracochłonnego przygotowania. W jego trakcie należy sobie odpowiedzieć na następujące pytania:

- Jakie metody i formy dydaktyczne pozwolą w odpowiedni sposób dotrzeć do grupy docelowej?
- W jaki sposób można zaangażować grupę w przebieg zajęć (interaktywność)?
- W jaki sposób możemy wykorzystać wiedzę grupy z dziedziny tematu zajęć?
- Jakie badania, literatura naukowa, statystyki lub wyniki badań terenowych przydadzą się na zajęciach?
- Jakie wnioski wyciągamy z informacji wstępnych i zwrotnych przed i po ostatnich zajęciach, a także z rozmów ze społecznościami i ekspertkami_ami, w celu wprowadzenia zmian do programu?

W czasie wdrażania projektu, wykładów czy dyskusji nad tematami podnoszonymi przez grupę zachodzić musi wzajemne korzystanie z wiedzy drugiej strony. Jako że głównym celem zajęć jest zastosowanie wiedzy w praktyce, należy w ich trakcie proponować i dyskutować praktyczne zalecenia i sugestie. Należy również wspólnie dyskutować i opracowywać rozwiązania problemów (w oparciu o praktyczne doświadczenia grup uczestniczących, jak nauczycielek_i, pracownic_ków socjalnych, funkcjonariuszek_y policji, urzędniczek_ków w wydziałach urzędu miasta itp.).

Jako strona organizująca stale dowiadujemy się czegoś nowego z badań, ale także z doświadczenia własnego i uczestniczek_ków. Dlatego nasze dwie mocne strony to badania i praktyka bazująca na dialogu. Wzmacnia to spójność społeczną i upodmiotawia grupy docelowe. Zawsze działamy na podstawie kultury demokratycznej i praw człowieka.

[Sztuka] może stać się potężnym medium dla empatii wobec muzulmanek_ów, zrozumienia i uczłowieczenia ich poprzez pokazanie ich życia codziennego.

Promowanie społecznej partycypacji

4.3.1 Przeciwdziałanie rasizmowi antymuzułmańskiemu poprzez zapewnianie przestrzeni do wyrażania siebie i artystycznej kreatywności (Dr. Amina Easat-Daas)

Islamofobia każdego roku dotyka setek muzułmanek_ów i natęża się po wystąpieniu „zdarzeń wyzwalaających”, jak to miało miejsce w 2019 r. po atakach na meczety w Christchurch. W kolejnych siedmiu dniach po tych atakach zarejestrowano w Wielkiej Brytanii wzrost zgłoszonych przypadków przestępstw na tle nienawiści wobec muzułmanek_ów o 692%^{VII}. Motywowane islamofobią przestępstwa na tle nienawiści w Australii^{VIII} wzrosły osiemnastokrotnie w tym samym okresie czasu.

Islamofobia i rasizm antymuzułmański^{IX} są w społeczeństwie coraz bardziej normalizowane.^X Islamofobia wyraża się na różne sposoby. Jednym z przykładów jest polityka. Wypowiedź byłego brytyjskiego premiera Borisa Johnsona, porównująca muzułmanki do „skrzynek na listy”, wywołała ostry przyrost upłciowionej islamofobii^{XI}. W kwestii ustawodawstwa przytoczyć można przykład Francji, gdzie zakaz pokazywania „ostentacyjnych” symboli religijnych w szkołach doprowadził do niewspółmiernego wykluczenia muzułmańskich uczennic^{XII} czy osobistej dyskryminacji, co często znajdowało odzwierciedlenie we wspomnianych statystykach dotyczących przestępstw na tle nienawiści. Ten rodzaj

rasizmu, tak jak i inne jego formy, stanowi palący problem dla całego społeczeństwa.

Dwuletni projekt finansowany przez Komisję Europejską, w którym brałam udział, doszedł do wniosku, że cały kontynent musi przeciwstawić się ideom przedstawiającym muzułmanki_ów jako jednorodną grupę stanowiącą zagrożenie – w sensie bezpieczeństwa, demografii i wartości moralnych (co w konsekwencji oznacza przeciwstawienie się strategiom państw i opartej na tych ideach polityce). Podstawą projektu były szeroko zakrojone badania terenowe we współpracy z ekspertkami_ami i praktyczkami_ami, skupiające się na sprawdzonych rozwiązaniach w zwalczaniu islamofobii (por. podsumowanie^{XIII} w naszym raporcie dla Parlamentu Europejskiego). Stwierdzono zarazem potrzebę zapewnienia miejsc, gdzie wyraz znaleźć by mogła różnorodność „muzułmańskości” i muzułmańskich głosów. W kwestii zachodzących procesów stwierdziłyśmy_liśmy, że przed rozpoczęciem regularnego rejestrowania jej, należy zdefiniować i zrozumieć islamofobię oraz dokonać dekonstrukcji dominujących narracji o islamie i muzułmankach_ach, żeby następnie ponownie skonstruować je przez bardziej realistyczne narracje. Władze lokalne mogą wesprzeć walkę przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu poprzez konkretne kroki.

Nasze badania podkreśliły wiele różnych sposobów „zakłócania” islamofobii: zaprzeczanie mitom o niekompatybilności kultur muzułmańskich poprzez dialog międzyreligijny, zaprzeczanie niesłusznym uprzedzeniom, jakoby seksizm czy mizoginia były zjawiskami wyłącznie muzułmańskimi, poprzez wskazywanie na muzułmański feminizm i zaangażowanie muzułmanek w działania na rzecz całego społeczeństwa, zauważanie różnorodności zwykłych muzułmanek_ów oraz umożliwianie dialogu społecznego dzięki np. „ludzkiej bibliotece”, gdzie niemuzułmanki_ie mogą poznać muzułmanki_ów i porozmawiać z nimi.

Jednym z ważniejszych rezultatów jest podkreślony przez praktyczki_ków fakt, że w sztuce kryje się wielki potencjał, pozwalający na zaprzeczenie negatywnemu postrzeganiu muzułmańskości. Zgodnie z ich słowami, sztuka „(...) może stać się potężnym medium dla empatii wobec muzułmanek_ów, zrozumienia i uczłowieczenia ich poprzez pokazanie ich życia codziennego”. Idea ta zgodna jest z badaniami na temat metodologii krytycznych badań rasowych (ang. critical race studies) i wskazuje na potencjał opowiadania narracji sprzecznych z fałszywymi narracjami jako sposób na zakłócenie dominujących narracji rasistowskich.^{XIV}

Zauważywszy niski poziom badań bezpośrednio związanych z tym tematem, zaczęłam na początku pandemii pracować nad projektem badającym charakter festynów miejskich organizowanych przez lub skupiających się na muzułmankach_ach. Wybrałam miejsca z dużymi grupami muzułmańskimi lub względnie innowacyjnym podejściem do świąt i festynów muzułmańskich i przeprowadziłam wywiady z organizatorkami_ami. Wstępne wyniki wskazują, że zaprzeczanie negatywnym narracjom o muzułmańskości oraz tworzenie dla muzułmanek_ów przestrzeni do kreatywnego wyrażania się stanowią dużą motywację dla organizatorek_ów. Skłoniło mnie to do rozpoczęcia współpracy z miejscową galerią sztuki, gdzie zostałam kuratorką wydarzeń pokazujących sztukę tworzoną przez muzułmanki_ów publiczności, która zazwyczaj nie styka się z nimi w życiu codziennym. Jest to część szerszej zakrojonej strategii włączania i podkreślania sztuki tworzonej przez

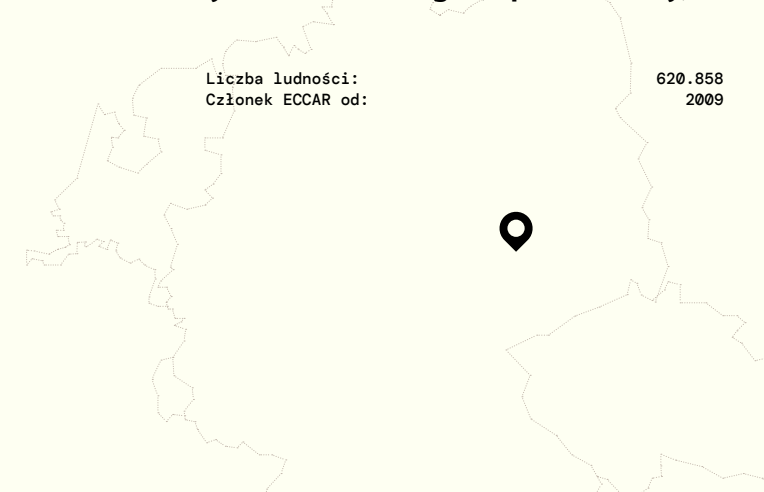
artystki_ów z grup mniejszościowych w celu zwiększenia udziału mniejszości we względnie tradycyjnych przestrzeniach artystycznych oraz zrozumienia wpływu styczności z muzułmańską kreatywnością i życiem codziennym na rozwój pozytywnych reakcji wśród publiczności. W ostateczności doprowadzić to może do zmniejszenia zasięgu dominujących narracji islamofobicznych. Podaję tu tylko kilka przykładów sprawdzonych rozwiązań, które z powodzeniem wprowadzać można na szczeblu lokalnym w innych miejscach, gdzie też trzeba przeciwstawić się islamofobii w społecznościach lokalnych. Wspieranie ich leży w kompetencji władz lokalnych, a kryją one w sobie ogromny potencjał do wprowadzania daleko idących zmian.

Kwalifikacje nauczycielek_i i innych pracowniczek_ków oświaty mają tu ogromne znaczenie. To one_i mogą dać młodym ludziom dobry fundament do wyrośnięcia na osoby otwarte na innych i uwrażliwione na dyskryminację.

(Władze miejskie Lipsk)

4.3.2 Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym

4.3.2.1 Jak namówić władze miejskie i mieszkańców do dialogu? Wspólne planowanie metod zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego (Lipsk, Niemcy)

Uprzedzenia wobec muzułmanek_ów i ich stereotypizacja są w Niemczech Wschodnich powszechne. W sondażu na temat nastawienia Niemek_ców do religii ponad połowa respondentek_ów uznała islam za zagrożenie.^{xv} Z tego powodu Rada Miasta Lipska (Stadtrat) przyjęła 8 lipca 2020 r. uchwałę na rzecz zdecydowanych kroków przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu i islamofobii.

Mówi ona: „Zwalczanie rasizmu antymuzułmańskiego i islamofobii uznajemy za zadanie całego społeczeństwa. Nazywanie rasizmu antymuzułmańskiego i islamofobii po imieniu jest dla władz Lipska pierwszym krokiem do skutecznych działań przeciwko nim. Władze planują stworzenie strategii zapobiegania rasizmowi antymuzułmańskiemu i islamofobii w Lipsku do końca 2020 r. Władze miejskie zapewniają również finansowanie dla działań z zakresu edukacji politycznej w kontekście rasistowskich teorii nierówności (...) i promują życie muzułmańskie, muzułmańskie stowarzyszenia i inicjatywy”^{xvi}
W ramach wdrażania tej uchwały Referat für Migration und

Grupa I

Grupa II

Grupa III

Każda grupa starała się

Jak można uwzględni

Jakie dodatkowe strategie i kroki są potrzebne?

Wyniki warsztatów

W czasie konstruktywnych dyskusji w ramach grup okazało się, że rasizm antymuzułmański można z powodzeniem zwalczać w ramach szerszej działalności przeciwko dyskryminacji i na rzecz interkulturowości. Ogół społeczeństwa i personel urzędu miasta niewiele wiedzą na temat dyskryminacji i rasizmu antymuzułmańskiego. Zwalczenie dyskryminacji i dalsze otwieranie się urzędu miasta na inne kultury odgrywa kluczową rolę, choć z pewnością poczyniono już kroki w tym kierunku. Jednak powinno się je wdrażać zgodnie z pewnymi kryteriami jakościowymi i w bardziej długofalowy sposób. Do tej kategorii należy uświadamianie ludzi, jak wyraża się dyskryminacja i jakie są jej struktury. Można osiągnąć ten cel poprzez szkolenia, będące częścią szerszej kampanii na temat rasizmu antymuzułmańskiego. Kwalifikacje nauczycielek i innych pracowniczek kół oświaty mają tu ogromne znaczenie. To one mogą dać młodym ludziom dobry fundament do wyrośnięcia na osoby otwarte na innych i uwrażliwione na dyskryminację. Uprzedzenia i stereotypy można również zwalczać poprzez tworzenie zespołów składających się z osób o różnym pochodzeniu i poglądach, wnoszących różne punkty widzenia. Osoby uczestniczące w warsztatach podkreśliły pozytywne działanie nauczania islamu w szkołach, co było nowością w Saksonii. Styczność z różnorodnymi formami życia muzulmańskiego pomaga zrozumieć tę grupę ludzi i obalić stereotypy. W kwestii zajęć z edukacji politycznej i religijnej wyrażono życzenie, żeby zebrać wszystkie oferty i opublikować je w internecie. Należy również zapewnić konkretną pomoc podmiotom ubiegającym się o dofinansowanie projektów. Także przełamywanie barier językowych jest bardzo ważne. Pozwala ono znaleźć pomoc, jeśli doświadczyło się dyskryminacji, wyrażać siebie oraz przedstawiać innym swój punkt widzenia w dyskusjach.

Należy:

- odpowiednio wcześniej ogłaszać terminy i przypominać o warsztatach,
- przysyłać zaproszenia przez zaufane osoby, znające osoby zapraszane,
- zapewnić moderację przez stronę trzecią,
- zaplanować rozmowy w grupach, żeby każda_y mogła_ógł wyrazić swoje zdanie,
- przeznaczyć wystarczającą ilość czasu na dyskusje w grupach (przynajmniej godzinę).

Nie należy:

- zajmować się tak obszernym tematem w ramach krótkotrwałych projektów, gdzie ograniczony czas trwania i poleganie na wolontariuszkach_ach utrudniają pracę,
- wydłużać procesów w ramach administracji miejskiej (często nie da się niestety uniknąć opóźnień)
- przeciągające się wdrażanie i brak widocznych efektów są frustrujące,
- polegać na zwyczajnych zasobach personalnych – władze miejskie często przeznaczają personel do pilnych spraw, przez co tematy „miękkie”, takie jak zwalczanie dyskryminacji, nie są umieszczane na liście priorytetów.

4.3.2.2

**Edukacja polityczna pod patronatem muzułmańskim
(Muslimische Akademie Heidelberg, Niemcy)**

Liczba ludności:
Członek ECCAR od:

160.355
2014

Muslimische Akademie Heidelberg i. G. (Akademia Muzułmańska w Heidelbergu w organizacji) wyrosła z powstałej wiosną 2013 r. inicjatywy „Teilseind e.V.” i działa na rzecz brania odpowiedzialności w społeczeństwie w kontekście wiary. Jej cechą charakterystyczną jest różnorodny charakter muzułmanek_ów w Heidelbergu oraz żywo dyskutowane różnice opinii wśród członkiń_ów. Od samego początku rozwija nowy model, w którym działalność muzułmańska jest równoprawną częścią społeczeństwa. Jest pierwszym przykładem instytucji prowadzącej edukację polityczną (a co za tym idzie, edukację demokratyczną) pod patronatem muzułmańskim, co ma służyć przezwyciężeniu polaryzacji społeczeństwa w podejściu do islamu i muzułmańskiego życia. Zamyśl akademii opiera się o model akademii chrześcijańskich i ich osiągnięcia. W oparciu o ich pracę, m.in. na polu zmagania się z narodowym socjalizmem (nazizmem) po drugiej wojnie światowej, wnioskujemy, że poczucie odpowiedzialności wobec społeczeństwa pomoże przemóc nastawienia ekstremistyczne i wzmocnić demokrację w Niemczech. Jako że edukacja polityczna ma już ugruntowaną tradycję w Niemczech, Akademia Muzułmańska jest projektem innowacyjnym na skalę światową i oferuje nowe punkty widzenia na stanowisko muzułmanek_ów w naszym społeczeństwie.

W ramach organizowanych wydarzeń Akademia podejmuje bieżące dyskusje i wyzwania społeczne, mając nadzieję przyczynić się do ich rozwiązania. Działania edukacyjne mają na celu pogłębienie wiedzy uczestniczek_ków poprzez refleksję nad własnymi opiniami. Pod okiem ekspertek_ów uczestniczki_y uświadamiają sobie, jaki jest ich własny interes, jakie mają zasoby i potencjał oraz omawiają możliwości przyczynienia

się do dobra wspólnego. Jako instytucja prowadząca edukację demokratyczną, Akademia zdaje się na proces edukacji politycznej w celu rozwijania w grupie docelowej umiejętności oceny faktów z życia społecznego i podejmowania świadomych działań. Umiejętności te są podstawowym warunkiem dobrze funkcjonującego społeczeństwa demokratycznego. Wszystkie_cy obywatelki_e powinni przecież brać na siebie odpowiedzialność i bronić pokojowego współistnienia. Muslimische Akademie Heidelberg chce na stałe obudzić w ludziach to poczucie odpowiedzialności i stworzyć warunki do jego rozkwitu. Akademia nie tylko oferuje możliwości samorozwoju w konkretnych dziedzinach i inspirowanie do działania, ale także pozwala odwiedzającym na podzielenie się swoimi pomysłami, np. w formie tzw. warsztatów przyszłościowych. Jako organizacja, Muslimische Akademie Heidelberg jest również miejscem reprezentującym interesy muzułmańskiego społeczeństwa obywatelskiego oraz symbolem społecznej emancypacji i partycypacji. Grupa ta często doświadcza marginalizacji i braku sprawczości, Akademia zaś oferuje jej przestrzeń, w której może osiągnąć upodmiotowienie i poczucie własnej wartości.

Działania Akademii stanowią część bliskiej współpracy w atmosferze wzajemnego zaufania, w szczególności na szczeblu miejskim. Akademia wychodzi z inicjatywą, wprowadzając nowe opinie i punkty widzenia do powracających debat i dyskursów, przez co rozwija kompetencje ludzi oraz udostępnia wiedzę i umiejętności szerokim rzeszom społeczeństwa. Pozwala to osobom z różnych grup zaangażować się w sprawy miejskie i pokazać różnorodność naszej miejskiej społeczności.

Brakuje nam wyłącznie muzułmańskich miejsc kultu i nauki, ale także przestrzeni dla muzułmańskiego społeczeństwa obywatelskiego i otwartej debaty społecznej. Muslimische Akademie Heidelberg chce stanowić „trzecią przestrzeń”, zachęcającą do dyskusji i wymiany między sferą religijną i świecką. W tym miejscu spotykają się nauka, społeczeństwo i wiara. Ta „trzecia przestrzeń” wyrażać ma się również poprzez architekturę gmachu Akademii. Już na samym początku zrodził się pomysł zbudowania Akademii i centrum konferencyjnego jako przestrzeni do spotkań i dyskusji. Od 2014 r. w jego wprowadzenie w życie zaangażowała się Internationale Bauausstellung Heidelberg (Międzynarodowa Wystawa Budownictwa w Heidelbergu, IBA), która zadała sobie pytanie: jak można

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Wspierać inicjatywy oddolne, określające siebie same jako muzułmańskie i prowadzone w sposób niezależny przez muzułmanki_ów.
- Skupić się na edukacji politycznej, promując zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w zmiany, wspierając demokrację i godząc się na kontrowersje i różne perspektywy.
- Zwracać się do muzułmanek_ów jako podmiotów, nie tylko jako „grup docelowych”. Pozwala to na czynne i kreatywne zaangażowanie się w debaty na tematy, które same_i uznają za ważne.
- Zapewnić innowacyjną, długofalową współpracę na zasadzie równouprawnienia, w ramach której podmioty przejmują odpowiedzialność i przedstawiają swoje różne punkty widzenia.
- Zdefiniować postrzeganie i stanowisko muzułmanek_ów jako równoprawnej części społeczeństwa obywatelskiego, a nie jako przedmiotu integracji, jak jest to przedstawiane w debatach o migracji.

ek reprezentujący życie y jako równoprawna nitektoniczne wyrażają

ien łączyć w sobie olityczną, wygodne zne znaczenie muzul-hu powinna być miej-kałą krajową, jak i mię-o porzuceniu odniesień zezwycięzeniu dawnych rmy. W kontekście rła ta nie ma żadnego zy wyglądu, co oznacza owe i międzynarodowe ładem dla innych i rczną emancypację oraz zech i za granicą. To, nieodłączną częścią ora domaga się przed- / postaci budynku!

dynuje we współpracy mieście, co ożywia iotami na temat u przestępczości na tle ażowania społeczeń-em, oświaty, nauki, tury. Promujemy tym amach poszanowania lnostronnego patrzenia wy, te zaś pozwalają uczeniu i podbudowują widzenia łatwiej zro-co problem wyłącznie iczowe wyzwanie dla iego.

Pozwoli to na zmianę narracji w społeczeństwie oraz pozwoli zobaczyć islam i muzułmanki_ów jako część rozwiązania, a nie problemu.

stworzyć w centrum Heidelbergu budynek reprezentujący życie muzułmańskie, który będzie postrzegany jako równoprawna część społeczeństwa? Jakie pomysły architektoniczne wyrażają muzułmańskie instytucje oświatowe?

Ten ważny projekt budowlany powinien łączyć w sobie główne składowe Akademii: edukację polityczną, wygodne noclegi, catering oraz społeczno-polityczne znaczenie muzułmańskiego patronatu. Lokalizacja gmachu powinna być miejscem reprezentatywnym – zarówno na skalę krajową, jak i międzynarodową. Ponadto podjęto decyzję o porzuceniu odniesień do typowej architektury osmańskiej i przezwyciężeniu dawnych inspiracji kulturowych na rzecz nowej formy. W kontekście architektury należy zauważyć, że budowla ta nie ma żadnego punktu odniesienia, w sensie zamysłu czy wyglądu, co oznacza brak wzorców do naśladowania. To krajowe i międzynarodowe wyzwanie architektoniczne będzie przykładem dla innych i pozytywnie wpłynie na społeczno-polityczną emancypację oraz partycypację muzułmanek_ów w Niemczech i za granicą. To, że muzułmanki_ie od długiego czasu są nieodłączną częścią naszego społeczeństwa, jest prawdą, która domaga się przedstawienia, widoczności i ucieleśnienia w postaci budynku!

Wyniki działania

Muslimische Akademie Heidelberg koordynuje we współpracy z władzami miejskimi sieci kooperacji w mieście, co ożywia wymianę opinii między głównymi podmiotami na temat zwalczania dyskryminacji, zapobiegania przestępczości na tle nienawiści, długofalowych strategii angażowania społeczeństwa obywatelskiego, zarządzania miastem, oświaty, nauki, pracy na rzecz młodzieży, policji czy kultury. Promujemy tym samym współistnienie różnych grup w ramach poszanowania dla różnorodności. Pomaga to unikać jednostronnego patrzenia na świat i tworzyć całościowe perspektywy, te zaś pozwalają przeciwdziałać marginalizacji oraz wykluczeniu i podbudowują społeczeństwo jako ogół. Z tego punktu widzenia łatwiej zrozumieć rasizm antymuzułmański nie jako problem wyłącznie dotyczący muzułmanek_ów, ale jako kluczowe wyzwanie dla demokratycznego społeczeństwa miejskiego.

Pozwoli to na zmianę narracji w społeczeństwie oraz pozwoli zobaczyć islam i muzułmanki_ów jako część rozwiązania, a nie problemu.

jako przestrzeni do spotkań i dyskusji. Od 2014 r. w jego wprowadzenie w życie zaangażowała się Internationale Bauausstellung Heidelberg (Międzynarodowa Wystawa Budownictwa w Heidelbergu, IBA), która zadała sobie pytanie: jak można

- 1 Projekt dociera do grup muzułmańskich, włączając je w dyskursy na temat społeczeństwa i motywując do czynnego udzielania się i przejęcia odpowiedzialności.
- 2 Muzułmanki_ie stają się widocznymi, czynnymi podmiotami w społeczeństwie (miejskim), z własnej inicjatywy dyskutują
- 3 Powstały silne, oparte na zaufaniu sojusze i partnerstwa. Solidarne sojusze z różnymi instytucjami pozwalają

na tematy ich interesujące i oddziaływają na debaty publiczne. W ten sposób przyczyniają się do dywersyfikacji dyskursu oraz interesariuszek_y i reprezentują sobą różnorodność całego społeczeństwa.

reagować na wyzwania społeczne, takie jak przestępczość na tle nienawiści, dyskryminacja, rasizm, mizantropia czy ekstremizm w konsekwentny, wydajny i uwzględniający różne punkty widzenia sposób, a także wspierać konstruktywne i organiczne zarządzanie różnorodnością.

Muzułmańskie instytucje w dziedzinie pracy socjalnej i pomocy społecznej (Nicole Erkan)

„Chrześcijaństwo jest niewątpliwie częścią niemieckiej tożsamości. Judaizm jest niewątpliwie częścią niemieckiej tożsamości. To jest nasze judeo-chrześcijańskie dziedzictwo. Jednak islam również stał się już częścią niemieckiej tożsamości”. (por.: Bundespräsidialamt 2010:6) Te słowa wygłosił były już Prezydent Niemiec Christian Wulff^{XVII} w dwudziestą rocznicę zjednoczenia Niemiec, 3 października 2010 r., w Bremie.

Kwestia przynależności islamu do Niemiec – a co za tym idzie, także przynależności do nich muzułmanek_ów – jest częścią debaty publicznej na temat islamu lub Niemiec jako ojczyzny. Badania dowodzą, że muzułmanki_ów postrzega się jako obcą siłę roboczą, cudzoziemki_ców lub salafistki_ów, ale nigdy jako obywatelki_i Niemiec.^{XVIII} Jednak tożsamość społeczna i poczucie przynależności są jedną z podstawowych potrzeb ludzkich.

Pojawia się zatem pytanie, jak takie debaty publiczne wpływają na poczucie przynależności muzułmanek_ów? Jak współpraca między władzami miejskimi i organizacjami muzułmańskimi może przyczynić się do spójności społeczeństwa?

Praca socjalna w życiu codziennym z powodzeniem funkcjonuje w Niemczech pod egidą grup wyznaniowych, za pośrednictwem organizacji takich jak Caritas, Diakonie

czy Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland (ZWST, Centralny Żydowski Ośrodek Pomocy Socjalnej w Niemczech). Wszystkie te podmioty stanowią ważny element państwa opiekuńczego. Gdzie są jednak muzułmańskie organizacje?

Niemiecki kodeks socjalny (Sozialgesetzbuch) stanowi, że organizacje oferujące pomoc społeczną dla młodzieży muszą zapewnić różnorodną paletę usług. Oznacza to różne światopoglądy, także neutralne ideologicznie. I choć muzułmanki_ie stanowią niemałą część ludności Niemiec (ok. 5,7%), istnieje jedynie niewiele muzułmańskich instytucji oferujących pomoc społeczną i pracę socjalną. Pod sformułowaniem „organizacje muzułmańskie” zazwyczaj rozumie się meczety i związane z nimi stowarzyszenia oferujące edukację religijną.

Liczba muzułmanek_ów w Niemczech wzrosła znacząco od 2015 r., kiedy kraj przyjął dużą liczbę uchodźczyń_ców. Organizacje pomocowe i społeczeństwo obywatelskie bardzo chciały pomóc. Jednak to stowarzyszenia przymeczetowe często były i są miejscem, gdzie ludzie kierują się najpierw. Ich członkinie_owie mówią językami i reprezentują sobą kultury, które ułatwiają kontakt z grupą docelową. Brak im jednak środków finansowych. Jako że muzułmanki_ie nie mają własnych krajowych organizacji pomocowych, muzułmańskie organizacje oddolne borykają się z trudnościami strukturalnymi i polegają na pomocy wolontariuszek_y.

Z drugiej strony nie jest niczym nowym fakt, że o muzułmankach_ach mówi się głównie w kontekście integracji i bezpieczeństwa, prawie w ogóle zaś w kontekście ogólnospołecznej polityki socjalnej. W tej sytuacji wkład organizacji muzułmańskich w społeczeństwo obywatelskie nie jest zauważany. Traktuje je się raczej jako partnerów w dialogu międzyreligijnym i redukuje do ich znaczenia religijnego, nie zaś jako ważne organizacje pomocowe.

Wydaje się, że ta debata ma bezpośredni wpływ na współpracę między władzami miast i organizacjami muzułmańskimi. Jej podstawowym warunkiem jest pełne zaufanie do siebie, bo tylko dzięki niemu organizacje muzułmańskie mogą stać się pośrednikami między władzami miast a społeczeństwem obywatelskim.

Dlatego jestem zdania, że władze lokalne i organizacje muzułmańskie powinny współpracować w celu promowania spójności społeczeństwa. Wszelka współpraca odbywać się musi na zasadzie równouprawnienia, tak żeby wszystkie zaangażowane strony czuły się docenione i widziały, że ich własna motywacja do osiągnięcia wspólnych celów jest szanowana. W praktyce oznacza to, że przy wspólnych wydarzeniach także muzułmańskie organizacje otrzymują fundusze oraz zapraszane są do ważnych gremiów, jak grupy robocze czy publiczne konferencje. Przedstawicielki_e muzułmańskich organizacji pomocowych powinny_i otrzymać oferty płatnych stanowisk, jako że większość spotkań z interesariuszkami_ami odbywa się w normalnych godzinach pracy, a organizacje muzułmańskie dotychczas polegają na wolontariuszkach_ach.

Meczet jako miejsca spotkania i współpracy: wywiad ECCAR z Tuncayem Nazikiem z meczetu w Herne-Röhlinghausen

W
Y
W
I
A
DWywiad ECCAR z
Tuncayem Nazikiem

ECCAR: Czym są meczety w XXI w., czy są wyłącznie miejscem kultu? Czy niemuzułmanki_ie także mogą skorzystać z obecności meczetu w ich mieście czy dzielnicy?

Tuncay Nazik: Ależ oczywiście! Tureckie słowo „camii”, które oznacza „meczeta”, dosłownie znaczy „miejsce spotkania”. Pierwsze pokolenie muzułmanek_ów i sam Prorok widzieli w meczetach miejsca spotkań. Odbywały się tam święta. Chrześcijańskim podróżniczkom_kom z Nadżranu pozwolono na nocowanie w meczecie Proroka w Medynie i odprawianie chrześcijańskich rytuałów. Na szczególną uwagę zasługuje również oświatowa rola meczetów w tamtych czasach. Służyły one za internat dla rzesz uczennic_niów, zgłębiających islamską wiedzę i przekazujących ją przyszłym pokoleniom.

ECCAR: Jak społeczność Pana meczetu angażuje się w pomoc społeczną? Na czym się skupia? Czy oferuje pomoc wszystkim ludziom, niezależnie od ich wyznania?

Tuncay Nazik: Organizujemy różne zajęcia, jak seminaria, czytania, wycieczki. Chcemy w ten sposób promować wzajemne zrozumienie, podwyższać poziom usług społecznych dla młodzieży, wspierać dialog międzyreligijny i znajomość religii. Nasza wspólnota jest stałym członkiem „Grupy Sąsiedzkiej Röhlinghausen” – grupy roboczej skupiającej miejscowe stowarzyszenia, partie polityczne, instytucje i kościoły działające dla dobra wspólnego w Röhlinghausen. Nasza organizacja wpisana została do rejestru stowarzyszeń, co oznacza, że uznają nas oficjalnie urzędy pomocy społecznej w Bochum, Herne i Gelsenkirchen. Otrzymała również autoryzację Staatskanzlei des Landes Nordrhein-Westfalen (Kancelarii Państwowej Kraju Nadrenia Północna-Westfalia) do wydawania certyfikatów wolontariatu dla osób czynnie udzielających się w naszej wspólnocie.

Prawdziwa współpraca, wzajemna akceptacja i obiektywne debaty mogą udać się tylko w oparciu o wiedzę naukową, osobiste spotkania i zbliżenie między różnymi grupami. Z tego powodu kładziemy nacisk na dialog międzyreligijny. Uważamy, że

wszelkie kwestie związane ze współistnieniem naszych różnorodnych społeczności należy publicznie dyskutować w zrozumiały sposób. Tylko w ten sposób można zwalczać uprzedzenia, promować akceptację i zapewnić pokojowe współistnienie.

Podkreślamy zawsze, że nasze działania otwarte są na wszystkich ludzi, którzy interesują się wiedzą o islamie, chcą nas lepiej poznać i pracować na rzecz dobra całej ludzkości, pokoju i przyzwoitości.

ECCAR: Jak praca socjalna oferowana przez meczety i społeczności muzułmańskie może przyczynić się do zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego? Czy można powiedzieć, że takie działania promują partycypację obywatelską?

Tuncay Nazik: Życie w Niemczech stało się dla muzułmanek_ów trudniejsze. Większość społeczeństwa patrzy na islam dużo bardziej krytycznie niż kiedyś. Różne rodzaje strachu i wzajemnych uprzedzeń – i podkreślam, że mam na myśli uprzedzenia wzajemne, bo ma je nie tylko społeczeństwo dominujące, ale i muzułmańska mniejszość – możemy przemóc tylko wtedy, jeśli zajmujemy się nimi na poważnie i w obiektywny sposób.

Widzę także pewne możliwości w aktualnie ciężkiej atmosferze i trudnych warunkach. Z jednej strony społeczeństwo dominujące może zauważyć, jak ważne i kruche są nasza demokracja i nasze podstawowe wartości, takie jak wolność słowa, swoboda wyznania, integralność życia ludzkiego itp. Z drugiej strony muzułmanki_ie mogą

pokazać się jako coś więcej niż przedmiot rasizmu antymuzułmańskiego. My, jako żyjące_y w Niemczech muzułmanki_ie, musimy docenić życie w zgodzie z podstawowymi wartościami zawartymi w naszej konstytucji i znaczenie partycypacji obywatelskiej. Nie wynika to tylko z aktualnej sytuacji. Jest to także nakaz religijny:

„O ludzie! Oto stworzyliśmy was z mężczyzn i kobiety i uczyniliśmy was ludami i plemionami, abyście się wzajemnie znali. Zaprawdę, najbardziej szlachetny spośród was, w obliczu Boga, to najbardziej bogobojny spośród was! Zaprawdę, Bóg jest wszechwiedzący, dobrze świadomy!” (Koran, 49:13, tłum. Józef Bielawski)^{XIX}

Wszyscy powinni pracować nad pozbywaniem się strachu i uprzedzeń oraz wykazywać otwartość wobec ludzi o innych opiniach. Odizolowywanie się od społeczeństwa czy rozpaczanie po porażce nie leży w interesie żadnej_go muzułmanki_ina. Koran ogłasza w surze 94:5-6, że każdej trudności towarzyszy ułatwienie, dlatego wyznawczyni_y nie powinny_i się poddawać.

„Obok trudności jest łatwość! Zaprawdę, obok trudności jest łatwość!” (Koran, 94:56)

ECCAR: Jaką rolę odgrywają władze lokalne w promowaniu podobnych działań prowadzonych przez meczety i wspólnoty muzułmańskie?

Tuncay Nazik: Wspólnoty muzułmańskie i ich przedstawicielki_ie odgrywają bardzo ważną rolę w promowaniu społecznej partycypacji muzułmanek_ów. Strategie

integracyjne przez długie dekady tego nie uwzględniały. Kroki, których podjęcie konieczne było do włączenia naszych społeczności w procesy integracyjne, nie były rozpatrywane. Czasem powodem były wzajemne uprzedzenia i obawy przed nawiązaniem kontaktu – ze strony polityczek_ków i społeczności.

Wiele społeczności muzułmańskich już to zmienia. Angażują się na rzecz społeczeństwa, np. poprzez kampanie krwiodawstwa, edukację obywatelską czy pomoc uchodźczyom_om. Niestety, w wielu przypadkach brakuje uznania ze strony władz miasta i ogółu społeczeństwa.

Jakie środki konieczne są do osiągnięcia skutecznej współpracy między władzami miejskimi i lokalnymi a społecznościami muzułmańskimi?

- 1 Ludzie zaangażowani w oświatę, pracujący z dziećmi i młodzieżą o pochodzeniu muzułmańskim, powinni lepiej poznać kulturę i religię swoich podopiecznych, szczególnie pod względem odpowiedniego – z perspektywy kultury – podejścia do tematów politycznie i ideologicznie motywowanej przemocy.
- 2 Przedszkola i szkoły powinny organizować wycieczki do przestrzeni religijnych, takich jak meczety, kościoły, synagogi czy inne świątynie.
- 3 Młodzież powinna mieć możliwość rozwinąć w sobie silne i otwarte na innych poczucie tożsamości. Dzieci migrantek_ów w drugim i trzecim pokoleniu doświadczają konfliktów tożsamościo-

wych, nie czują się nigdzie zakorzenione lub w pełni akceptowane przez żadną z grup społecznych, co sprzyja radykalizacji. Wszyscy w polityce, oświacie, społecznościach lokalnych i mediach powinni jasno mówić młodzieży: Jesteś jedną_y z nas. Niepokojąca debata na temat przynależności islamu i muzułmanek_ów do Niemiec, czy jakiegokolwiek społeczeństwa europejskiego, tylko wzmacnia poczucie braku przynależności. Należy je zwalczać przy pomocy wzajemnej akceptacji.

- 4 Polityczki_y i media muszą znaleźć bardziej zróżnicowane sposoby interakcji ze społecznościami muzułmańskimi. Walka z ekstremizmem musi przyjąć bardziej odpowiednie formy, żeby nie wyglądała jak walka z islamem jako takim. Ciągłe negatywne szufladkowanie i stygmatyzacja muzułmanek_ów prowadzi do ich dystansowania się od innych.
- 5 Społeczeństwo dominujące, organy bezpieczeństwa, media i interesariuszki_e muszą zaakceptować to, że udana integracja czy życie zgodne z konstytucją nie wymagają spożywania alkoholu czy odrzucania własnych przekonań religijnych. Musimy zrozumieć, że praktykujące_y, wierzące_y w przekaz Koranu i pobożne_i muzułmanki_ie mogą być obywatelkami_ami i żyć zgodnie z zasadami zawartymi w konstytucji. Życie zgodne z konstytucją powinno być mierzone wyłącznie na podstawie przestrzegania zasad zawartych w ustawie zasadniczej, a nie na podstawie wyborów żywieniowych czy ubioru.

Zaprawdę, najbar-
dziej szlachetny spo-
śród was, w obliczu
Boga, to najbardziej
bogobożny spośród
was! (...)

Edukacja obywatelska i dialog obywatelski

4.4.1 Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym

4.4.1.1 Obalenie mitów o nienawiści: Bündnis für Jüdisch-Muslimische Beziehungen (Heidelberg, Niemcy)

Bündnis für Jüdisch-Muslimische Beziehungen Heidelberg (Heidelberski Sojusz na rzecz Stosunków Muzułmańsko-Żydowskich) zajmuje się współczesnym życiem żydowskim i muzułmańskim w Niemczech i pośrednio działa na rzecz zapobiegania antysemityzmowi i rasizmowi antymuzułmańskiemu. Nasze metody obejmują ukierunkowane na osiągnięcie celu interdyscyplinarne wydarzenia i debaty, jak np. Jüdisch-Muslimische Kulturstage (Żydowsko-Muzułmańskie Dni Kultury), podcasty czy szkolenia dla nauczycielek_i i uczennic_niów. Sojusz jest formą współpracy między Akademią Muzułmańską w Heidelbergu, Hochschule für Jüdische Studien Heidelberg (HfJS, Wyższa Szkoła Studiów nad Judaizmem), Pädagogische Hochschule Heidelberg (Wyższa Szkoła Pedagogiczna), społeczno-kulturalnym ośrodkiem Kulturhaus Karlstorbahnhof oraz władzami miasta. Dzięki wykorzystaniu potencjału społeczności żydowskich i muzułmańskich i ich różnorodnych perspektyw na życie oraz poprzez upodmiotowienie ich Sojusz może dotrzeć do różnych grup docelowych. Jüdisch-Muslimische Kulturstage (Żydowsko-Muzułmańskie Dni Kultury) są wyjątkowym na skalę krajową i europejską wydarzeniem. Kiedy Jüdische Kulturstage (Żydowskie Dni Kultury) odbywały się po raz drugi w 2016 r., po raz pierwszy zorganizowano w Heidelbergu Muslimische Kulturstage (Muzułmańskie Dni Kultury). Organizatorzy obu wydarzeń postanowili połączyć swoje festiwale w 2017 r., chcąc zawrzeć nową, wyróżniającą się współpracę. Mimo że niemieckie i europejskie dyskursy na temat relacji żydowsko-muzułmański skupiają się na przeszkodach i konfliktach, życie codzienne w Heidelbergu i wielu innych miejscach świadczy raczej o współlistnieniu w zgodzie i solidarności. Obrawszy „nową normalność” za swoje motto, Jüdisch-Muslimische Kulturstage (Żydowsko-Muzułmańskie Dni Kultury) w Heidelbergu podkreślają te dobre relacje i owocną współpracę, wprowadzając do publicznego dyskursu elementy, których brakuje w dominujących debatach o „integracji”. Festiwal Dni Kultury ma pokazać naturalną, naznaczoną poszanowaniem dla innych współpracę różnych społeczności i unaocznic życie codzienne w „społeczeństwie otwartym”, gdzie muzułmanki_ie, żydówki_dzi, chrześcijanki_ie, ateistki_ści oraz ludzie innych wyznań i światopoglądów mogą żyć obok siebie w

pokojowy i konstruktywny sposób. Projekt ma również na celu wsparcie i pokazanie szerszej publiczności pozytywnych przykładów różnorodności w myśli żydowskiej i muzułmańskiej w Niemczech. W ten nowatorski sposób chce napędzać debaty o oświacie, kulturze, społeczeństwie i przynależności.

Jüdisch-Muslimische Kulturtage (Żydowsko-Muzułmańskie Dni Kultury) chcą promować dobrze ugruntowane, spójne i ukierunkowane na przyszłość idee demokratycznego współistnienia w pluralistycznym społeczeństwie. Jüdisch-Muslimische Kulturtage (Żydowsko-Muzułmańskie Dni Kultury) zwalczają antysemityzm, rasizm antymuzułmański, nietolerancję i wszelkie rodzaje wykluczenia i dyskryminacji, podkreślając za to wszystko, co łączy nas jako istoty ludzkie i mieszkanki_ńców Heidelbergu – miasta, w którym ludzie o różnym pochodzeniu i różnych nastawieniach żyją, świętują, biesiadują i dyskutują ze sobą. Dni Kultury ułatwiają tworzenie nowych siatek społecznych, co znajduje odzwierciedlenie w wielu różnych wydarzeniach odbywających się w ramach festiwalu: czytaniach, pokazach filmowych, koncertach i wycieczkach po mieście.

W 2022 r. Jüdisch-Muslimische Kulturtage (Żydowsko-Muzułmańskie Dni Kultury) odbyły się od 26 czerwca do 11 sierpnia i były wspaniałym przykładem tego, jak osiągamy postawione sobie cele. Bogaty program i liczne dyskusje skupiały uwagę różnorodnej publiczności – od lokalnych społeczności żydowskich i muzułmańskich po tych mieszkańców Heidelbergu, którzy interesują się kulturą i debatami intelektualnymi. Dzięki zaproszonym artystkom_om i myślicielkom_om żydowskim i muzułmańskim (w 2022 r. pochodziły_li z Francji, Austrii, Wielkiej Brytanii i Niemiec) Dni Kultury połączyły życie społeczności lokalnej z szerszymi horyzontami europejskimi. Życie codzienne lokalnych społeczności żydowskich i muzułmańskich odzwierciedlone było w ścisłej współpracy z meczetem Yavuz Sultana Selima, synagogą (Jüdische Kultusgemeinde Heidelberg), muzułmańskim stowarzyszeniem akademickim (Muslimische Studierendengruppe Heidelberg) oraz inicjatywami i przedstawicielstwami antyrasistowskimi (np. Migration Hub Heidelberg, Migrationsbeirat Heidelberg).

Na ustawionej pod gołym niebem nad Neckarem scenie najpierw wystąpiła Czarna żydowska mówczyni, autorka i aktywistka Emilia Roig. W swoim przemówieniu podkreśliła, jak ważne są sojusze intersekcyjne, między różnymi grupami. Następnie odbył się koncert niemiecko-tureckiego wirtuoza sazu, Ozana Ata Cananiego, którego utwory mówią o historii muzułmańskiej migracji do Niemiec i o wyzwaniach, z jakimi borykały się Kolorowe społeczności robotnic_ków. Ta kombinacja dyskursów politycznych i muzyki skupiła około stuosobową publiczność. Publiczność żydowska i muzułmańska, a także należąca do innych marginalizowanych grup, czuła się doceniona i upodmiotowiona przez przemówienie Emilii Roig i utwory Ata Cananiego, zaś osoby z głównego nurtu społeczeństwa dowiedziały się czegoś nowego o współistnieniu różnych grup.

Równie symbolicznym momentem było publiczne czytanie z udziałem żydowsko-rosyjsko-niemieckiej pisarki Leny Gorelik dnia 27 lipca, które moderowała niemiecko-szwajcarska aktywistka muzułmańska Hannah Salamat. Wydarzenie to zakończyło się bardzo żywą dyskusją na temat podobieństw i punktów styczności między doświadczeniami

ch uwydatniono po-
ategii dalszej współpra-
amach Jüdisch-Muslimi-
lokrrotnie dochodziło
ała podobieństwa i
formami marginalizacji

Nasze wnioski

- ☑ Wykorzystaj różne formy, żeby zapewnić rozrywkę i rozbudzić ciekawość, łącz dyskursy naukowe z popularnymi, angażuj publiczność na poziomie kulturowym i intelektualnym.
- ☑ Współpracuj bezpośrednio z miejscowymi społecznościami żydowskimi i muzułmańskimi przy planowaniu i praktycznym organizowaniu programu, zaplanuj konkretne wydarzenia, w ramach których lokalne społeczności żydowskie i muzułmańskie mogą się zaprezentować, np. wycieczki z przewodniczką_kiem do meczetów, synagog i innych miejsc o znaczeniu religijnym.
- ☑ Planuj poszczególne wydarzenia nie tylko dla publiczności, ale także dla artystek_ów, badaczek_y i innych gości_ń (jak w powyższych przykładach) – daj im szansę zrobić coś razem i nawiązać kontakty.

pokojowy i konstruktyw-
szerszej publiczności po-
muzułmańskiej w Niem-
kulturze, społeczeństwie
Jüdisch-Muslimische Ku-
wać dobrze ugruntowa-
współistnienia w plural-
dowsko-Muzułmańskie
nietolerancję i wszelkie
co łączy nas jako istoty
o różnym pochodzeniu
sobą. Dni Kultury ułatw-
dlenie w wielu różnych
pokazach filmowych, k-

W 2022 r. Jüdisch-Mu-
odbyły się od 26 czerwc-
postawione sobie cele. I
publiczności – od lokal-
kańców Heidelbergu, k-
zaproszonym artystkom
pochodziły_li z Francji,
społeczności lokalnej z
społeczności żydowskie
z meczetem Yavuz Sult-
muzułmańskim stowar-
idberg) oraz inicjatyw-
Heidelberg, Migrationsl-

Na ustawionej pod g-
dowska mówczyni, aut-
jak ważne są sojusze in-
cert niemiecko-tureckie
historii muzułmańskiej
we społeczności robotn-
około stuosobową publ-
do innych marginalizow-
mówienie Emilii Roig i
dowiedziały się czegoś

Równie symbolicznym momentem było publiczne czytanie z udziałem żydowsko-ro-
syjsko-niemieckiej pisarki Leny Gorelik dnia 27 lipca, które moderowała niemiecko-szwaj-
carska aktywistka muzułmańska Hannah Salamat. Wydarzenie to zakończyło się bardzo
żywą dyskusją na temat podobieństw i punktów styczności między doświadczeniami

żydowskich i muzułmańskich migrantek_ów w Niemczech, w których uwydatniono po-
dobne uwarunkowania tych zjawisk i poszukiwano pomysłów i strategii dalszej współpra-
cy i upodmiotowienia. W czasie 14 wydarzeń zorganizowanych w ramach Jüdisch-Musli-
mische Kulturtag (Żydowsko-Muzułmańskie Dni Kultury) 2022 wielokrotnie dochodziło
do podobnych sytuacji, w których różnorodna publiczność zauważała podobieństwa i
odkrywała nowe formy współistnienia, chroniące przed wszelkimi formami marginalizacji
i dyskryminacji.

4.4.1.2 Pokazywanie życia społeczności marginalizowanych na forum: Muslimische Kulturtage (Karlsruhe, Niemcy)

Liczba ludności:
Członek ECCAR od:

303.907
2007

Perspektywa władz miejskich

Deutschsprachiger Muslimkreis Karlsruhe (DMK, Niemieckojęzyczne Stowarzyszenie Muzułmańskie w Karlsruhe) odgrywa ważną rolę w dialogu międzyreligijnym w mieście oraz w dialogu między muzułmańskimi i niemuzułmańskimi mieszkańcami miasta.

Poszczególne i prezydentki ci miasta Karlsruhe od wielu lat obejmowały li patronat nad Islamwoche (Tygodniem Islamskim) w Karlsruhe oraz wynikłymi z niego Muslimische Kulturtage (Muzułmańskie Dniami Kultury) i często otwierały li te wydarzenia swoim przemówieniem. Odbывające się w ramach Dni Kulturtage wydarzenia wspierane są przez Kulturamt (Wydział Kultury) oraz Wydział Amt für Integration (Wydział Integracji) we władzach miasta, a wśród publiczności często znajdzie się członkinie ów Gemeinderat (Rady Gminy) i pracownice ków Stadtverwaltung (Urzędu Miasta). DMK ma innowacyjne podejście do społecznictwa i skupia się głównie na młodzieży, mimo że liczbowo jest jedną z najmniejszych przymeczetowych wspólnot w Karlsruhe. DMK jest bardzo

otwarte na dominujące społeczeństwo w Karlsruhe oraz udziela się w szerszej społeczności muzułmańskiej, przez co czynnie wpływa na życie muzułmańskie w mieście. Stowarzyszenie to znacznie zaangażowało się w obywatelski projekt „Ogród Religii”. Ta zrodzona w trzechsetną rocznicę założenia miasta w 2015 r. inicjatywa była ważnym krokiem w dialogu międzyreligijnym w Karlsruhe. Ogród został zaprojektowany przy użyciu kształtów, cytatów i obrazów, które w połączeniu ze sobą symbolizować miały pokojowe współistnienie różnych religii i ich wyznawczyń ców, poszanowanie dla różnic i uznanie kluczowej roli praw podstawowych wszystkich ludzi. Stowarzyszenie AG Garten der Religionen für Karlsruhe e.V., które zarządza projektem Ogródu Religii, stanowi podstawę, na której aktualnie tworzy się Rat der Religionen (Rada Religii) w Karlsruhe. DMK czynnie udziela się w obu instytucjach.

Działania DMK na rzecz i wewnątrz społeczności miejskiej są ważne nie tylko dla władz miejskich i lokalnych działaczek y politycznych, ale także dla ogółu społeczeństwa obywatelskiego, instytucji oświatowych, mediów i innych religii. Dzięki naszemu zaangażowaniu muzułmanki ie w Karlsruhe w widoczny sposób przyczyniają się do wspólnego dobra, wchodzą w dialog z innymi i uwrażliwiają na kwestie istotne z punktu widzenia lokalnej społeczności muzułmańskiej. Dzięki dobrej współpracy z innymi, szerokiej sieci kontaktów, solidności oraz zaufaniu, jakim darzą nas organizacje partnerskie, DMK stanowi ważny element życia publicznego w Karlsruhe.

Wiele innych organizacji i inicjatyw także zwalcza rasizm antymuzułmański (RAM) w mieście. W tym celu organizowane są Internationale Wochen gegen Rassismus (Międzynarodowe Tygodnie Zwalczenia Rasizmu) w Karlsruhe, w ramach których od 2013 r. odbywają się różne wydarzenia, takie jak warsztaty, wykłady, czytania, koncerty, spotkania czy liturgie otwarte dla wszystkich. Dwie miejscowe inicjatywy, Karlsruhe gegen Rechts (Karlsruhe przeciwko Prawicowemu Ekstremizmowi) i Karlsruhe gegen Rassismus (Karlsruhe przeciwko Rasizmowi), także ogłosiły zwalczanie RAM jednym ze swoich celów. Inicjatywy na rzecz dialogu międzyreligijnego, liczne stowarzyszenia muzułmańskie i wspólnoty przymeczetowe w szczególności sposób angażują się we wszystkie te działania.

Kierując się naszym wspólnym mottem – „Flagge zeigen!” (Flaga na maszt!) – i zasadami ECCAR, władze miasta

Karlsruhe jasno wypowiadają się przeciwko dyskryminacji i wszelkim formom rasizmu.

Dzięki staraniom władz miejskich powołano ostatnio „Okrągły Stół nt. Lokalnych Działań Przeciwko Rasizmowi i Dyskryminacji w Karlsruhe”. Zajmuje się on nie tylko różnymi formami rasizmu, dyskryminacji i interseksyjności, ale także konkretnie rasizmem antymuzułmańskim. Dlatego należą doń przedstawicielstwa DMK i innych stowarzyszeń muzulmańskich.

Perspektywa organizacji pozarządowych (Deutschsprachiger Muslimkreis Karlsruhe –

Niemieckojęzyczne Koło Muzułmańskie w Karlsruhe)

Muslimische Kulturtage (Muzułmańskie Dni Kultury) organizowane są co dwa lata i są największym wydarzeniem DMK Karlsruhe. Ich program obejmuje wykłady, warsztaty, panele dyskusyjne i czytania. Poprzedni format, Tygodnie Islamu w Karlsruhe, zainicjowany został w 1989 r., roku narodzin DMK. W znaczący sposób wpłynął on na wzmożoną współpracę instytucjonalną między DMK, innymi lokalnymi wspólnotami wyznaniowymi, miejscowymi stowarzyszeniami oraz władzami miasta. Muslimische Kulturtage (Muzułmańskie Dni Kultury) dają DMK możliwość przedstawić swoje działania, nawiązać kontakt z mieszkańcami miasta i lepiej się poznać. Poprzez zróżnicowany program wydarzeń DMK chce dotrzeć do jak najróżniejszych grup publiczności. Styczność z innymi kulturami, religiami i tradycjami pomaga przemoc uprzedzenia, nieporozumienia i obawy przed kontaktami z muzulmanami i promować wzajemną tolerancję.

Muzułmańskie Dni Kultury i rasizm antymuzułmański

Projekt oferuje różne formaty wydarzeń. Są tu wykłady skupiające się konkretnie na rasizmie antymuzułmańskim, ale także formy odnoszące się doń tylko pośrednio, mówiące raczej o strukturach, które mogą pomóc np. w zwalczaniu tego zjawiska. Do pierwszej grupy należą wykłady o sposobach przedstawiania muzulmanek w mediach. Ich celem jest uwrażliwienie na schematy myślowe i postrzeganie muzulmanek. Drugie zaś oferują np. muzulmańskie wycieczki po mieście, podczas których uwrażliwia się publiczność na kwestie dotyczące muzulmańskiego życia.

Pierwszą taką wycieczkę zorganizowano w 2020 r., we współpracy z Antidiskriminierungsstelle (Wydziałem ds. Zwalczania Dyskryminacji). Odbywają się również poza Dniami Kultury. W czasie wycieczki, uczestniczki dowiadują się o różnych aspektach życia muzulmańskiego w Karlsruhe w przeszłości i teraźniejszości. Należą do nich również warsztaty artystyczne, kulinarne i sportowe oraz koncerty skupiające się na tradycjach muzulmańskich. Koncerty te szczególnie ułatwiają dyskusję z gośćmi i zapoznanie się w luźnej atmosferze.

Wydarzenia, które nie koncentrują się na rasizmie antymuzułmańskim, pozwalają spotkać się i porozmawiać na płaszczyźnie osobistej, gdzie łatwiej jest zadawać pytania i wyjaśniać nieporozumienia oraz otworzyć się na drugą osobę. Zespół planujący Dni Kultury świadomy jest, jak ważne jest urozmaicenie wydarzeń i ich dopasowanie do grup docelowych, dlatego wybiera odpowiednie formy i treści zgodnie z powyższymi wytycznymi.

Organizacje partnerskie w dialogu

Muzułmańskie Dni Kultury współpracują też z partnerkami spośród zespołu planującego i DMK. Dzięki długoletniemu doświadczeniu osoby te rozumieją różne kultury dyskusji i mogą odpowiednio reagować na obawy i pytania uczestniczek. Chcemy podkreślić, że „partnerki w dialogu” nie podlegają ścisłemu doborowi na podstawie doświadczenia zawodowego. Ich rola nie polega też na uwidacznianiu wiedzy członkiń DMK; osoby te nie mają gotowych odpowiedzi na wszystkie pytania. Dużo ważniejsza jest osobowość każdej z członkiń DMK. Pozwala to, w najlepszym razie, na naturalną rozmowę.

Długotrwałe partnerstwo

Jak wspomniano wyżej, ważnym elementem zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego są spotkania i dyskusje. To one powoli doprowadzają do wzajemnego zrozumienia i wymiany opinii bez uprzedzeń. W ramach projektu dość czasu na nawiązywanie nowych czy pielęgnowanie dotychczasowych kontaktów. Zespół projektowy świadomie utrzymuje kontakt z uczestniczkami po zakończeniu projektu. Osoby po raz pierwszy uczestniczące w Dniach Kultury mogą zostawić swoje dane kontaktowe. W ten sposób można je informować o pojedynczych lub regularnych wydarzeniach organizowanych przez DMK. Wiele z tych osób utrzymuje przyjacielskie stosunki z DMK.

Znaczenie projektu

Zespół organizujący otrzymał dużo więcej zgłoszeń z prośbą o kontakt po Muzułmańskich Dniach Kultury. Edukacja obywatelska i dialog obywatelski 100 Przesłały je zarówno osoby prywatne, stowarzyszenia, wspólnoty religijne, jak i instytucje lokalne. Wśród zgłoszeń znalazły się zaproszenia do wywiadów telewizyjnych i prasowych, dyskusji w grupach eksperckich zajmujących się kwestiami muzułmańskimi, zapytania o przeprowadzenie wycieczek do meczetów, współpracę religijną itp. Mieszkanki_ńcy Karlsruhe znają już DMK oraz zespół projektowy i często zwracają się do naszej organizacji z różnymi pytaniami. Dni Kultury na pewno przyczyniają się do renomy, jaką cieszy się nasze stowarzyszenie.

Nasze wnioski

- ☑ Program wydarzeń powinien zawierać dodatkowe tematy główne, nie tylko zwalczanie rasizmu antymuzułmańskiego. Uczestniczki_y powinny_i uświadomić sobie, że rasizm antymuzułmański nie dotyka wyłącznie muzułmanek_ów. Dni Kultury są dobrą okazją do przybliżenia ogółowi społeczeństwa muzułmańskiej sztuki, kuchni, muzyki i innych aspektów życia codziennego.
- ☑ Projekt powinien zawierać różne formaty wydarzeń. Bardzo dobrym wyborem są formy interaktywne, w których panuje luźna atmosfera, takie jak warsztaty.
- ☑ Organizacje partnerskie powinny zostać zaangażowane w projekt. Dyskusje w parach i małych grupach stają się często bardzo osobiste i mocno angażują uczestniczki_ków. Około 80% ankiet, które przysły po wydarzeniu, zawierało informację, że dyskusje i atmosfera były wspaniałe. W kwestii partnerek_ów do dialogu należy zadbać o to, aby nikt nie został przedstawiony jako ekspert_ka w sprawach muzułmańskich. To osobowość danej osoby powinna znaleźć się w centrum uwagi.
- ☑ Organizator_ki_rzy ze wspólnoty muzułmańskiej nie powinny_i pojawiać się tylko sporadycznie. Szczera rozmowa jest możliwa tylko wtedy, jeśli zna się kogoś od dłuższego czasu. Publiczność otrzyma osobiste zaproszenia na inne wydarzenia, odbywające się poza projektem. Z czasem można osiągnąć przyjacielskie stosunki z niektórymi osobami z publiczności i spotkać się z nimi sam na sam. Takie relacje, jeśli dobrze się o nie zadba, mogą przynieść owoce i być najskuteczniejszą formą oddolnego zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego.

Wnioski

32
07

organizacje pozarządowe i religijne, i czynnie

Religionen (Zuryskie zesającym przedsta-anów państwa z obszarza ogniwo łączące pięćn, buddyzm, judaizm, og międzyreligijny oraz gijnymi i politycznymi. i wspólnot wyzna-ogółu społeczeństwa. muzułmańskich przycią-a wejść do meczetów i noty. Osobiste spo-zy sposób zwalczania ch, a w ostateczności

ę jest ZIID – Zürcher ki Instytut na rzecz je się przekazywaniem ie, islamie i judaizmie. dy i seminaria na ane z religią. Ponadto h publicznych, gdzie

przekazuje podstawową wiedzę o islamie i uczy dzieci, jak najlepiej podchodzić do różnorodności religijnej. Instytucje publiczne, jak szkoły czy instytucje służby zdrowia, mogą zamówić dopasowane do swoich potrzeb szkolenia i konsultacje.

Znaczenie
projektu

4.4.1.3

**Dofinansowywanie prac organizacji pozarządowych
(Zurych, Szwajcaria)**

Liczba ludności:
Członek ECCAR od:

436.332
2007

Władze Zurychu dofinansowują dwie organizacje pozarządowe, zajmujące się dialogiem międzyreligijnym, i czynnie współpracują z nimi.

Pierwsza z nich – Zürcher Forum der Religionen (Zuryskie Forum Religii) – jest stowarzyszeniem zrzeszającym przedstawicielki i wspólnot wyznaniowych i organów państwa z obszaru metropolitalnego Zurychu. Uważa się za ogniwo łączące pięć głównych tradycji religijnych – hinduizm, buddyzm, judaizm, chrześcijaństwo i islam – i promuje dialog międzyreligijny oraz wymianę opinii między instytucjami religijnymi i politycznymi. Stowarzyszenie organizuje w budynkach wspólnot wyznaniowych cykl corocznych wydarzeń dla ogółu społeczeństwa. Między innymi odwiedzanie wspólnot muzułmańskich przyciąga dużą ilość zainteresowanych i pozwala wejść do meczetów i poznać członkinie_ów miejscowej wspólnoty. Osobiste spotkania i rozmowy uważane są za najlepszy sposób zwalczania uprzedzeń i błędnych wyobrażeń o innych, a w ostateczności także rasizmu antymuzułmańskiego.

Drugą wspieraną przez nas instytucją jest ZIID – Zürcher Institut für Interreligiösen Dialog (Zuryski Instytut na rzecz Dialogu Międzyreligijnego), które zajmuje się przekazywaniem zaawansowanej wiedzy o chrześcijaństwie, islamie i judaizmie. Jego program obejmuje przeróżne wykłady i seminaria na tematy teologiczne oraz społeczne związane z religią. Ponadto Centrum organizuje warsztaty w szkołach publicznych, gdzie przekazuje podstawową wiedzę o islamie i uczy dzieci, jak najlepiej podchodzić do różnorodności religijnej. Instytucje publiczne, jak szkoły czy instytucje służby zdrowia, mogą zamówić dopasowane do swoich potrzeb szkolenia i konsultacje.

Korzystanie z wiedzy społeczności lokalnych (Kortrijk, Belgia)

Liczba ludności:
Członek ECCAR od:

77.741
2020

Władze Kortrijk współpracują ze społecznością muzułmańską na różne sposoby. Do 2019 r. organizowaliśmy coroczny cykl wydarzeń pt. „Dar es Salaam”. Składały się nań trzy wieczory informacyjne na temat islamu – dwa wykłady i jeden wieczór dyskusyjny. Od 2015 r. prowadzimy platformę „Dialog in vriendschap” („Przyjacielski dialog”), która pomaga muzułmankom i chrześcijankom spotykać się. Po atakach terrorystycznych w Brukseli (22 marca 2016 r.), chrześcijanki i muzułmanki przemaszerowali razem ulicami miasta w marszu milczenia przeciwko terroryzmowi. Każdego roku organizujemy też wspólne przerywanie postu (iftar) podczas ramadanu.

Miasto utrzymuje ponadto dobre relacje z miejscowymi meczetami. Różne organizacje mogą poprosić o pozwolenie na odwiedziny meczetów. Organizujemy również w ciągu całego roku różne spontaniczne wydarzenia. Miasto także oferuje pomoc i konsultacje przy wypełnianiu wniosków o akredytację meczetów. W 2018 r. napisaliśmy kartę „organizacji ideologicznych”, którą podpisały m.in. władze miasta i przedstawicielstwo miejscowego meczetu. Planujemy organizować wspólnie przynajmniej dwa wydarzenia rocznie. Nasz dialog opiera się o wzajemny szacunek dla wartości i kultury drugiej strony, tolerancję dla wszystkich ludzi niezależnie od ideologii, równouprawnienie, równe traktowanie, otwartość na pokojowy dialog, szacunek dla różnic, solidarność z innymi i wsparcie w trudnych chwilach.

Ważnym elementem zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego są spotkania i dyskusje. To one powoli doprowadzają do wzajemnego zrozumienia i wymiany opinii bez uprzedzeń.

Zwalczanie przestępczości na tle nienawiści i dyskryminacji

110

4.5.1 Wskaźniki stronniczości w przestępczości na tle nienawiści antymuzułmańskiej jako punkt wyjściowy systemów dokumentacji i raportowania (CLAIM Allianz gegen Islam- und Muslimfeindlichkeit - Sojusz Przeciwko Islamofobii i Nienawiści Antymuzułmańskiej)

Projekt pilotażowy I Report

Prawdziwa liczba ataków motywowanych nienawiścią antymuzułmańską i dyskryminacją jest w Niemczech znacznie wyższa niż statystyki oficjalnie zarejestrowanych przypadków. Projekt I Report ma przyczynić się do dokładniejszej rejestracji i jednolitej dokumentacji przypadków przy pomocy standardowego systemu rejestracji i dokumentacji napaści antymuzułmańskich i dyskryminacji. CLAIM Allianz gegen Islam- und Muslimfeindlichkeit (CLAIM Sojusz Przeciwko Islamofobii i

Nienawiści Antymuzułmańskiej) stworzył we współpracy z Do-kustelle Austria – Austriackim Centrum Dokumentacji Islamo-fobii i Rasizmu Antymuzułmańskiego – oraz innymi ośrodkami antydyskryminacyjnymi, dokumentacyjnymi i doradczymi w Niemczech portal do zgłaszania I Report, obsługujący zstan-daryzowany system rejestrowania i dokumentacji. Od lipca 2021 r. osoby dotknięte rasizmem antymuzułmańskim i obser-wujące go mogą zgłaszać przypadki na stronie www.i-report.eu. Projekt finansowany jest z programu EU „Prawa, równość i obywatelstwo”. Poza portalem do zgłoszeń, I Report planuje opracować normy rejestrowania rasizmu antymuzułmańskiego dla krajów niemieckojęzycznych.

Informacje ogólne

Muzułmanki_ie i osoby postrzegane jako takie często doświadczają dyskryminacji interseksjonalnej i przemocy. Oznacza to nakładanie się na siebie różnych powodów do dyskryminacji, takich jak wiara, pochodzenie czy płeć. Do rasizmu antymuzułmańskiego może dojść również, jeśli dana osoba nie praktykuje islamu lub jeśli nie mówi się bezpośrednio o islamie. Dlatego poradnie i wymiar sprawiedliwości często mogą mieć trudności z rozpoznaniem i zrozumieniem treści dyskryminacji czy prze-mocy antymuzułmańskiej.

Przeprowadzone przez CLAIM badania wskazują, że niemieckie poradnie nie mają odpowiednich środków, żeby pomóc osobom dotkniętym rasizmem antymuzułmańskim: połowa z 72 ankietowanych poradni nie ma procedur do identyfikowania rasizmu antymuzułmańskiego, a prawie jedna trzecia nie posiada w zespole doradczyń_ców wyspecjalizowanych w rasizmie antymuzułmańskim oraz takich, które_rzy miałyby_eliby rodzinne czy osobiste powiązania z tym tematem lub solidną wiedzę o społecznościach muzułmańskich.

Wskaźniki stronniczości są ważnym narzędziem w ewaluacji napaści i dyskryminacji pod kątem treści antymuzułmańskich. Wskaźniki te to obiektywnie stwierdzalne fakty, okoliczności i wzorce związane z przypadkiem użycia przemocy lub dyskryminacji, które pojedynczo lub w kombinacji sugerują, że napastniczka_k motywowana_y była_był jakąś formą uprze-dzenia. Jednakże mogą one pomóc tylko wtedy, jeśli osoby je stosujące mają ugruntowaną wiedzę na temat rasizmu antymu-zułmańskiego.

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Unormowane i ugruntowane zrozumienie rasizmu antymuzułmańskiego: Żeby skutecznie bronić ludzi przed dyskryminacją i przemocą, należy przyjąć ogólnie uznaną definicję rasizmu antymuzułmańskiego. Powinno się przy tym wziąć pod uwagę działania instytucji społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu europejskim i krajowym oraz opinie eksperckie. Ponadto potrzebne są standardowe wskaźniki, pomagające w rejestrowaniu motywów antymuzułmańskich w przypadkach dyskryminacji i napaści.
- Ujednolicona rejestracja przypadków rasizmu antymuzułmańskiego: Napaści antymuzułmańskie spełniające i niespełniające wymogów prawa karnego oraz dyskryminacja antymuzułmańska muszą być lepiej rejestrowane. Niezbędny jest krajowy system do kompleksowego i unormowanego rejestrowania zgłoszeń oraz strategia zbierania danych. Ponadto potrzeba ujednoliconego systemu dokumentacji w poradniach i długofalowego finansowania tych poradni.
- Długofalowe finansowanie poradni: W celu zapewnienia osobom poszkodowanym wsparcia emocjonalnego i finansowego oraz ich ochrony przed wtórną wiktymizacją należy zapewnić tym osobom możliwość zgłaszania przypadków policji lub prokuraturze przy pośrednictwie poradni oraz umożliwić poradniom reprezentowanie osób poszkodowanych w postępowaniu karnym. Będzie to możliwe tylko wtedy, jeżeli stworzy się solidne podstawy prawne i zapewni długofalowe finansowanie wspomnianych poradni. Pomoże to również ułatwić proces zgłaszania i obniżyć ilość przypadków, które nie są nigdy zgłaszane.

nstytucji Demokratycz-wskaźniki uprzedzeń w i wobec muzułmanek_e crimes”) opracowano nach projektu I Report

Informacje ogólne

W oparciu o opublikowane przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR) „wskaźniki uprzedzeń w kontekście przestępstw na tle nienawiści wobec muzułmanek_ów” („bias indicators of anti-Muslim hate crimes”) opracowano we współpracy z ekspertkami_ami w ramach projektu I Report następujące wskaźniki:

dzenia. Jednakże mogą one pomóc tylko wtedy, jeśli osoby je stosujące mają ugruntowaną wiedzę na temat rasizmu antymuzułmańskiego.

Nr	Wskaźnik	Pytanie naprowadzające
1	Kontekst	Czy osoba poszkodowana była w widoczny sposób muzulmanką_inem (ze względu na ubranie, język itp.)?
2	Czas	Czy rozpoznawalne są jakieś odniesienia do konkretnych wydarzeń czy dat (np. rocznice ataków na muzulmanki_ów i wspólnoty muzulmańskie, ataku na wyspie Utøya, islamskie święta)?
3	Rozpoznawalne wzorce	Czy w tym samym czasie doszło w okolicy do podobnych przypadków (np. po wezwaniu do napaści w mediach społecznościowych)?
4	Groźby	Czy były wysyłane jakieś groźby (np. w mediach społecznościowych, na ulotkach)?
5	Intersekcjonalność	Czy sprawczyni_a działał_a z innego powodu (np. seksizm, rasizm przeciwko Czarnym, homofobia)?
6	Miejsce	Czy do zajścia doszło w miejscu kojarzonym z życiem muzulmańskim?
7	Zorganizowane grupy szerzące nienawiść	Czy sprawczyni_a miała_a z punktu widzenia osoby poszkodowanej powiązania ze zorganizowanymi grupami szerzącymi nienawiść do muzulmanek_ów (np. skrajnie prawicowe ugrupowania, PEGIDA)?
8	Postrzeganie siebie i postrzeganie przez innych	Co zrobić, jeśli doradczyni_a uzna zajście za antymuzulmańskie, ale osoba poszkodowana się z tym nie zgadza?

Rzekoma lub rzeczywista przynależność religijna czy etniczna mogą ulec sprzężeniu w przypadku napaści i dyskryminacji z powodu uprzedzeń antymuzulmańskich.

Wspomniane wskaźniki znaleźć można w formularzu zgłoszenia dla osób doświadczających rasizmu antymuzułmańskiego i osób, które zaobserwowały konkretne przypadki. Baza danych dla poradni również korzysta z tych wskaźników, co pomoże doradczynom_om rozpoznać motywację antymuzułmańską. Żeby rozpoznać motywację antymuzułmańską, należy zauważyć, że postrzega się kogoś za muzułmankę_ina na podstawie wyglądu, imienia, używanego języka, przypisywanego lub rzeczywistego pochodzenia oraz statusu prawnego pobytu – niezależnie od przynależności religijnej. Oznacza to, że ludzie, którzy uciekli z krajów muzułmańskich lub wyemigrowali z nich mogą być postrzegani jako muzułmanki_ie. Rzekoma lub rzeczywista przynależność religijna czy etniczna mogą ulec sprzężeniu w przypadku napaści i dyskryminacji z powodu uprzedzeń antymuzułmańskich. Skupianie się na jednym motywie (np. tylko pochodzenia czy wyznania) może doprowadzić do przeoczenia motywacji antymuzułmańskiej, chociaż może to również doprowadzić do poważniejszego zaklasyfikowania sprawy.

CLAIM stanowi aktualnie szeroko zakrojony sojusz społeczny przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu, islamofobii oraz wrogości wobec muzułmanek_ów poprzez sieć 47 muzułmańskich i niemuzułmańskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego w Niemczech. CLAIM wspierane jest przez Teilseiend e.V. i finansowane przez Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (Federalne Ministerstwo ds. Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży, BMFSFJ) w ramach programu „Demokratie leben!” („Demokracja w akcji!”).

4.5.2 Zwalczenie rasizmu antymuzułmańskiego przy pomocy wyspecjalizowanych poradni – przykład z Berlina

4.5.2.1

Landesstelle für Gleichbehandlung – gegen Diskriminierung (LADS, Urząd ds. Równego Traktowania i Zwalczania Dyskryminacji) powstał w 2007 r. i podlega Senatsverwaltung für Justiz, Vielfalt und Antidiskriminierung (Wydziału ds. Sprawiedliwości, Różnorodności i Antydyskryminacji) w Senacie Berlina (władzach miasta). Podstawę prawną i merytoryczną ku temu stanowiły Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (ogólna ustawa o równym traktowaniu, AGG) oraz Landesantidiskriminierungsgesetz (berlińska krajowa ustawa antydyskryminacyjna). Berlińska krajowa ustawa antydyskryminacyjna weszła w życie w 2020 r. Berlin, jako kraj związkowy Niemiec, ma kompetencje ustawodawcze.

Działania LADS w zakresie zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego opierają się na kilku podstawowych zasadach antydyskryminacji:

LADS współpracuje ściśle z ekspertkami_ami ze społeczeństwa obywatelskiego oraz ze społecznościami dotkniętymi rasizmem, antysemityzmem, antycyganizmem, homofobią czy transfobią. W ten sposób zaangażowano interesariuszki_y ze społeczeństwa obywatelskiego w opracowanie berlińskiej krajowej ustawy antydyskryminacyjnej. Ustawa ta pozwala, między innymi, na ściganie dyskryminujących działań instytucji publicznych, takich jak urzędy, szkoły czy policja. Daje ona stowarzyszeniom prawo wnioskowania o wszczęcie postępowania. W ten sposób ustawa ta przyczynia się do walki z rasizmem antymuzułmańskim. Landesstelle für Gleichbehandlung – gegen Diskriminierung (Urząd ds. Równego Traktowania i Zwalczania Dyskryminacji) uważa ustanowione ustawą prawa za fundament skutecznych strategii antydyskryminacyjnych. Władze miasta wyraziły swoje jasne stanowisko antydyskryminacyjne i opublikowały wytyczne dla urzędów miasta Berlina w kwestii różnorodności. We współpracy z innymi wydziałami Senatsverwaltung für Justiz, Vielfalt und Antidiskriminierung (Wydziału ds. Sprawiedliwości, Różnorodności i Antydyskryminacji) opracował wielopoziomowy Diversity-Landesprogramm (Krajowy Program na rzecz Różnorodności). LADS koordynuje wdrażanie Diversity-Landesprogramm (Krajowy Program na rzecz Różnorodności).

Główne cele Urzędu ds. Równego Traktowania i Zwalczania Dyskryminacji obejmują następujące punkty:

- Identyfikacja i ograniczanie dyskryminacji strukturalnej
- Strategie antydyskryminacyjne biorące pod uwagę zarówno konkretne powody dyskryminacji, jak i intersekcyjność
- Finansowanie działającego we współpracy z innymi organizacjami biura pomocy w kwestii antydyskryminacji oraz infrastruktury poradnictwa prawnego
- Finansowanie upodmiotawiania grup wrażliwych
- Finansowanie projektów pozarządowych przy pomocy Berliner Landesprogramm gegen Rechtsextremismus, Rassismus und Antisemitismus (krajowego programu zwalczania prawnicowego ekstremizmu, rasizmu i antysemityzmu)
- Finansowanie projektów pozarządowych przez krajową inicjatywę „Berlin tritt ein für Selbstbestimmung und Akzeptanz geschlechtlicher und sexueller Vielfalt” („Berlin wspiera samookreślenie się i akceptację różnorodności płciowej i seksualnej”, IGSV).
- Utworzenie niezależnego Ombudsstelle (urzędu rzeczniczki_ka praw obywatelskich) zgodnie z krajową ustawą antydyskryminacyjną
- Poradnictwo w procedurach ustawodawczych

Identyfikacja i analiza dyskryminacji strukturalnej zapewniają podstawy konieczne dla dokładnego opracowania strategii antydyskryminacyjnej. Dotyczy to także zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego. LADS blisko współpracuje z profesjonalnymi organizacjami pozarządowymi. W staraniu o przystępność utworzono punkt kontaktu i biuro pomocy. Oficjalne punkty kontaktowe oferują wsparcie w przypadkach antysemityzmu, antycyganizmu, homofobii, transfobii, rasizmu przeciwko Czarnym oraz rasizmu antymuzułmańskiego. Te ośrodki również dokumentują i analizują przypadki dyskryminacji. Wyniki ich prac są regularnie publikowane. Ich ośrodki monitorujące współpracują ze sobą i stale poprawiają swoje standardy dokumentacji. Senat Miasta Berlina (urząd miasta) finansuje dwa centra wsparcia i monitoringu rasizmu antymuzułmańskiego: prowadzone przez Inssan e.V. centrum dokumentacji i pomocy Netzwerk gegen Diskriminierung und Islamfeindlichkeit (Sieć przeciwko Dyskryminacji i Islamofobii) oraz prowadzony przez Transaidency e.V. REDAR – Recherche- und Dokumentationsprojekt Antimuslimischer Rassismus (Projekt Badań nad i Dokumentacji Rasizmu Antymuzułmańskiego). Sieć przeciwko Dyskryminacji i Islamofobii głównie obsługuje religijnych muzułmanów, podczas gdy REDAR obsługuje głównie osoby niewierzące, które doświadczyły rasizmu antymuzułmańskiego ze względu na przypisanie im tożsamości muzułmańskiej.

Oficjalne ośrodki pomocy ściśle współpracują z wyspecjalizowaną poradnią antydyskryminacyjną (ADNB prowadzone przez TBB e.V.), oferującą porady prawne i wsparcie dla osób poszkodowanych, chcących podjąć kroki prawne. Struktury te uzupełniają wyspecjalizowana poradnia dla ofiar przemocy prawnicowej, rasistowskiej i antysemitycznej (ReachOut, prowadzona przez ARIBA e.V.) oraz poradnia psychologiczna dla ofiar przemocy (OPRA, prowadzona przez ARIBA e.V.).

Po ataku prawnicowych ekstremistów w Hanau (Hesja) w 2020 r., w którym zginęło 9 osób (wszystkie miały przeszłość migracyjną i pochodzenie muzułmańskie lub romskie), Islamforum Berlin (Forum Islamskie w Berlinie) oraz wiele organizacji pozarządowych i samorządnych organizacji migranckich domagało się głębszej analizy rasizmu antymuzułmańskiego w Berlinie. Islamforum organizuje spotkania berlińskich organizacji muzułmańskich z władzami miasta. W związku z tym, Senat Miasta Berlina powołał Expert*innenkommission zu antimuslimischem Rassismus (Komisję Ekspertką ds. Rasizmu Antymuzułmańskiego). W jej skład weszły osoby posiadające wiedzę ekspercką spośród społeczeństwa obywatelskiego, z Islamforum, wspólnot meczetowych oraz badaczki_cze. Pod koniec sierpnia 2022 r. komisja opublikowała raport zawierający jej zalecenia.

Zalecenia te służyć będą za drogowskaz przy opracowywaniu dalszych strategii przeciwko rasizmowi antymuzułmańskiemu oraz przy finansowaniu konkretnych projektów. Aktualnie miasto finansuje 9 projektów bezpośrednio ukierunkowanych na rasizm antymuzułmański. Zajmują się one działaniami na rzecz upodmiotowienia młodych muzułmanek, współpracą z meczetami i profesjonalnymi strukturami do pracy socjalnej z młodzieżą muzułmańską. Są też projekty nakierowane na upodmiotowienie i partycypację w celu zapobiegania radykalizacji oraz wspomniane już punkty pomocy i wsparcia dla ofiar oraz struktury monitorowania. Dostrzegamy również znaczenie projektów skupiających się na

dyskryminacji w konkretnych dziedzinach, takich jak mieszkalnictwo czy oświata. ADAS, Anlaufstelle für Diskriminierungsschutz an Schulen (Poradnia ds. Zwalczania Dyskryminacji w Szkołach) oraz Fair mieten – Fair wohnen (Uczciwy wynajem – uczciwe mieszkanie), specjalistyczny ośrodek do spraw zwalczania dyskryminacji na rynku mieszkaniowym, to przykłady ważnych projektów, skupiających się na analizie aktualnej sytuacji. Analizują one - we współpracy z samorządowymi organizacjami romskimi, muzułmańskimi i BIPOC - specyficzne oraz intersekcjonalne i wielowymiarowe formy dyskryminacji.

4.5.2.2

Ochrona prawa do dachu nad głową (Fair mieten – Fair wohnen, FMFW)

Struktura

Fair mieten – Fair wohnen (Uczciwy wynajem – uczciwe mieszkanie), specjalistyczny ośrodek do spraw zwalczania dyskryminacji na rynku mieszkaniowym, jest wspólnym projektem Senatsverwaltung für Justiz, Vielfalt und Antidiskriminierung (Wydziału ds. Sprawiedliwości, Różnorodności i Antydyskryminacji) i podległego mu Landesstelle für Gleichbehandlung – gegen Diskriminierung (Berliński Urząd ds. Równego Traktowania i Zwalczania Dyskryminacji, LADS). Ważnym celem strategicznym ośrodka jest konsekwentne poszerzanie kontaktów i współpracy oraz tworzenie kultury niedyskryminacji na rynku wynajmu oraz mieszkalnictwa wolnego od dyskryminacji. Osiągnięciem tego celu zajmuje się dział ds. strategii i kontaktów. Urząd także stale współpracuje w tym temacie z Senatsverwaltung für Stadtentwicklung, Bauen und Wohnen (Wydziałem ds. Rozwoju Miejskiego, Budownictwa) i Senatsverwaltung für Integration, Arbeit und Soziales (Mieszkalnictwa, Wydziałem ds. Integracji, Pracy i Spraw Społecznych), z Willkommenszentrum Berlin (Centrum powitalne Berlin) oraz zarządami dzielnic. W dziedzinie poradnictwa i wsparcia dla osób poszkodowanych ośrodek zapewnia praktyczne wsparcie dla osób dyskryminowanych na rynku mieszkaniowym ze względu pochodzenia, wyznania itp.

„Fair mieten – Fair wohnen” jest jedynym w całych Niemczech specjalistycznym ośrodkiem zajmującym się wyłącznie dyskryminacją na rynku mieszkaniowym. Ta nietypowa, acz bardzo skuteczna organizacja działa w miejscu przecięcia się

dwóch dziedzin o różnej metodologii: dialogu w dziedzinie strategii i kontaktów oraz wyspecjalizowanego poradnictwa stronniczego w dziedzinie poradnictwa i wsparcia dla osób poszkodowanych. Każdy z tych działów prowadzony jest na równi przez dwie organizacje: UP19 Stadtforschung + Beratung GmbH (odpowiedzialną za badania i poradnictwo w kwestii mieszkalnictwa i zarządzania różnorodnością) oraz organizację promującą prawa człowieka Türkischer Bund in Berlin-Brandenburg e.V. (Związek Turecki w Berlinie i Brandenburgii) o długoletnim doświadczeniu na polu antydyskryminacji. Oba działy korzystają ze wsparcia komisji eksperckiej, złożonej z przedstawicieli i grup często dyskryminowanych, władz miasta, organizacji pomocowych, organizacji skupiających przedstawicielstwa interesów na rynku mieszkaniowym oraz jednej państwowej i jednej dużej prywatnej firmy mieszkaniowej.

Rasizm antymuzułmański w mieszkalnictwie

Przypadki dwóch osób, które zgłosiły się do ośrodka, posłużą nam za przykłady rasizmu antymuzułmańskiego na rynku mieszkaniowym. W obu przypadkach pierwsze kontakty mailowe i telefoniczne oraz negocjacje dotyczące umowy przebiegały w miłej atmosferze i to strona wynajmująca zgłosiła się do osoby szukającej mieszkania, co dawało podstawy przypuszczać, że dojdzie do podpisania umowy. W jednym przypadku przygotowano już umowę najmu. Dopiero kiedy islamska wiara osób szukających mieszkania wyszła na jaw – w obu przypadkach były to kobiety zakrywające głowę chustą lub hidżabem – strona wynajmująca wycofywała się na krótko przed podpisaniem umowy. Powody, jakie podano, brzmiały raczej jak wymówki: jednym razem mieszkanie okazało się rzekomo za małe, innym razem bliscy strony wynajmującej nagle zechcieli przejąć mieszkanie. Osoby postrzegane jako muzułmanki_ie doświadczają dyskryminacji już w trakcie szukania mieszkania, co szczególnie uwidacznia się u konkretnych kategorii wynajmujących (np. tradycyjne spółdzielnie lub małe, prywatne firmy) oraz w przypadku przeprowadzki w bliskiej okolicy.

Podstawą prawną wszelkich działań ośrodka są Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (ogólna ustawa o równym traktowaniu, AGG) oraz, w pojedynczych przypadkach, Landesantidiskriminierungsgesetz (krajowa ustawa antydyskryminacyjna, LADG)

Upodmiotowienie

Żeby skutecznie zwalczać dyskryminację zakorzenioną w konkretnych wyobrażeniach o kulturze, religii czy pochodzeniu, należy zrozumieć polityczny, strukturalny i instytucjonalny wymiar rasizmu antymuzułmańskiego. W swojej praktyce poradniczej FMFW stara się upodmiotowić osoby postrzegane jako muzułmanki_ie, które doświadczyły dyskryminacji, i pomóc im zrozumieć, co się stało oraz nauczyć się bronić w przyszłości przed dyskryminacją. Skupianie się na upodmiotowieniu oznacza również, że oba działy ośrodka współpracują z poradniami antydyskryminacyjnymi specjalizującymi się w zwalczaniu dyskryminacji muzułmanek_ów. I tak Netzwerk gegen Diskriminierung und Islamfeindlichkeit INSSAN e.V. (Sieć Przeciwko Dyskryminacji i Islamofobii) ma przedstawicielkę_a w komisji eksperckiej Fair mieten – Fair wohnen i oba projekty wspierają się wzajemnie w kwestii promocji i mediów społecznościowych.

Poradnie antydyskryminacyjne w Niemczech działają na zasadach poufności, finansowania niezależnego od władz lokalnych oraz stronnictwa – na korzyść interesów osób poszkodowanych i zgodnie z ich życzeniami. Takie poradnie są niezastąpione w upodmiotowianiu osób poszkodowanych, stojących wobec jawnej różnicy sił na niekorzyść grup wrażliwych.

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Podchodzić poważnie do równego traktowania, promować działania antydyskryminacyjne, otwarcie popierać zwalczanie rasizmu antymuzułmańskiego i stworzyć sieć organizacji zaangażowanych w polityce i władzach.
- Uwidaczniać interseksjonalność dyskryminacji (która często dotyka muzułmanki), lecz także mówić otwarcie o formach dyskryminacji, które mogą być tematami tabu w społecznościach muzułmańskich.
- Nie wystarczy uwrażliwiać interesariuszki_y w polityce i władzach na rasizm antymuzułmański – trzeba także pamiętać o instytucjonalnej i bezpośredniej dyskryminacji czy rasizmie.
- Wszystkie zainteresowane strony w polityce i władzach muszą zauważyć i zaakceptować fakt powstawania dzielnic migranckich czy muzułmańskich. Nie należy przedstawiać ich jako problematyczne, tylko pracować nad ich rozwojem od wewnątrz poprzez środki kompensujące ujemne strony. Podkreślać struktury i wartość dodaną siatek społecznych w tych dzielnicach, m.in. jako „dzielnice otwarte na uchodźczynie_ów”, szczególnie w kontekście aktualnej migracji.
- Wejść w dialog z sektorem mieszkaniowym i zapewnić wolną od dyskryminacji kulturę mieszkaniową oraz oferować mediację w procesach planowania przestrzennego (np. w celu zaakceptowania budowy religijnych).
- Wspierać oficjalne projekty pilotażowe (jak np. w Gandawie) i monitorować oraz zgłaszać przypadki dyskryminacji na rynku mieszkaniowym; dokładnie opisać, w jaki sposób dotyka ona poszczególne grupy.

mańskiego.

(Fair mieten - Fair wohnen)

Upodmiotowienie

Żeby skutecznie zwalczać dyskryminację zakorzenioną w konkretnych wyobrażeniach o kulturze, religii czy pochodzeniu, należy zrozumieć polityczny, strukturalny i instytucjonalny wymiar rasizmu antymuzułmańskiego.

Równe traktowanie w oświacie (Anlaufstelle für Diskriminierungsschutz an Schulen, ADAS)

Pierwsza Anlaufstelle für Diskriminierungsschutz an Schulen (ADAS, Poradnia ds. Zwalczania Dyskryminacji w Szkołach) w Niemczech założona została przez oświatową organizację społeczeństwa obywatelskiego LIFE e.V. jako projekt wzorcowy i finansowana jest przez Kraj Związkowy Berlin od 2021 r. Ważnym krokiem w rozwoju działań na rzecz antydyskryminacji w Berlinie było wprowadzenie oficjalnego zakazu dyskryminacji oraz obowiązku chronienia dzieci w szkołach przed dyskryminacją w oparciu o Schulgesetz für das Land Berlin (ustawę oświatową dla kraju związkowego Berlin) oraz Landesantidiskriminierungsgesetz (krajową ustawę antydyskryminacyjną, LADG)

ADAS oferuje porady i wsparcie dla osób, które osobiście doświadczyły dyskryminacji w berlińskich szkołach lub zaobserwowały konkretne przypadki i chcą coś zmienić. Mogą to być uczennice_niowie, rodzice, nauczycielki_e, pedagożki_dzy i przedstawicielki_e rodziców.

Dyskryminacja w szkołach jest często subtelna i strukturalna i niełatwo ją rozpoznać lub udowodnić. ADAS z jednej strony jest poradnią, oferującą łatwo dostępne wsparcie dopasowane do potrzeb osób poszkodowanych i pokazującą, jak można skutecznie zwalczać dyskryminację w szkołach. Z drugiej strony wspieramy same szkoły w zwalczaniu dyskryminacji, skupiając się na rozwiązaniach i strategiach strukturalnej ochrony przed dyskryminacją.

Muzułmanki_ie czy osoby postrzegane jako takie oraz ich rodziny stanowią grupę szczególnie narażoną na dyskryminację w szkołach. Aż 20% zgłoszonych przypadków miało związek z wyznaniem muzułmańskim osoby poszkodowanej. Dyskryminacja może otwarcie odnosić się do islamu, gdzie uzasadnia się inne lub nierówne traktowanie wyznawaniem tej religii przez drugą osobę. Może ona przybrać formę przedstawiania jako problem, poniżania, odrzucania lub zakazywania widocznych oznak muzułmańskości (np. chusta czy modlitwa).

65% osób poszkodowanych przez dyskryminację pochodziło z rodzin związanych z krajami większościowo muzułmańskimi, jak Turcja czy region MENA. W grupie tej dochodzi do rasizmu antymuzułmańskiego niezależnie od tego, czy osoba poszkodowana jest muzułmanką_inem.

Przykład: Uczeń dziesiątej klasy, który dwa lata temu wyjechał jako uchodźca z Afganistanu do Niemiec, ciągle witany jest przez inne dzieci wypowiedziami w stylu: „Musimy cię mieć na oku, na pewno niedługo wysadzisz coś w powietrze!”

W dużej części przypadków zgłaszanych do ADAS dyskryminacja dotyczy uczennic_niów, a jej sprawczyniami_ami są kadra pedagogiczna czy administracja szkolna. Mogą to być obraźliwe czy rasistowskie wypowiedzi, jak i nieprzychylnie traktowanie, czyli formy dyskryminacji bezpośredniej.

Przykład: Pedagożka_g powiedział_a w szkole: „Mamy znowu dwie dziewczynki noszące chustę. Tak to się zaczyna, a potem pełni się jak choroba”.

Zgłaszane są również przypadki dyskryminacji pośredniej lub instytucjonalnej, np. zasady zakazujące lub utrudniające noszenie chusty lub modlitwę na terenie szkoły – nawet w czasie przerw.

Przykład: Pewnego dnia jedna dziewczynka przyszła do szkoły z chustą na głowie. Zmuszono ją do jej zdjęcia: nauczyciel_ka poprosił_a ją, aby natychmiast zdjęła chustę, w przeciwnym razie nie będzie mogła uczestniczyć w zajęciach. Dziewczynka odpowiedziała, że sama zdecydowała się nosić chustę i że jej nie zdejmie, za co została posadzona sama w ostatniej ławce i nie mogła zabierać głosu w czasie zajęć. Inne_i uczennice_niowie, widząc postawę nauczycielki_a, zaczęły_li znęcać się nad koleżanką, próbując ściągnąć jej chustę z głowy.

Muzułmańska_i przedstawiciel_ka rodziców zgłosiła ten przypadek do ADAS w tych słowach:

„Każdy wierzy w niemiecką konstytucję, w swobodę wyznania i niedyskryminację. Mimo to szkoła robi wszystko, co w jej mocy, żeby uprzykrzyć życie dziewczynkom noszącym chustę lub zakazać poszczenia. W czasie zajęć z basenu ciągle się sprawdza, czy muzułmańskie dziewczynki brały prysznic nago. Dochodzi do tego codziennie.

Nie dotyczy to tylko i wyłącznie dziewczynek. Muzułmańscy chłopcy i tacy, których postrzega się jako muzułmanów, szczególnie często doświadczają wielowymiarowej dyskryminacji w szkole ze względu na swoją płeć, pochodzenie i wyznanie. Dyskryminacja chłopców ze względu na płeć wyraża się na przykład w innym traktowaniu w szkole ze względu na stereotyp agresywnego muzułmanina. Albo karze się ich częściej, albo bardziej surowo za to samo zachowanie.

W latach 2019–2021 ADAS przeprowadziła w Berlinie, we współpracy z Uniwersytetem Carla von Ossietzky'ego w Oldenburgu i Uniwersytetem w Trewirze, badanie wśród młodzieży w meczetach i na wydarzeniach dla młodzieży muzułmańskiej. Wynika z niego, że młodzież muzułmańska często czuje się wykluczona na podstawie swojej islamskiej tożsamości. Negatywne komentarze na temat islamu są chlebem powszednim w wielu szkołach: ponad połowa młodych ludzi (62%) powiedziała, że w ich szkole są nauczycielki_e negatywnie wypowiadające_y się o pewnych religiach. Komentarze te odnosiły się prawie wyłącznie (92%) do islamu. Ponadto stwierdzono, że dyskryminacja jest stałym elementem szkolnego życia muzułmańskich dzieci. Przede wszystkim dziewczynki, które jawnie wyznają islam poprzez noszenie chusty, muszą liczyć się z negatywnymi reakcjami. Większość tych reakcji, jak obraźliwe komentarze czy stereotypizacja, pochodzi ze strony kadry pedagogicznej.

Przykład: Jedna_en dyrektor_ka kazał_a pewnej uczennicy zdjąć chustę, mówiąc: „A co ona, sprzątaczką?”

Ponad jedna trzecia młodzieży muzułmańskiej powiedziała, że doświadczyła bezpośredniej dyskryminacji lub została obrażona, nękana lub napadnięta w szkole. Większość sprawczyń_ców należała do personelu. Uczennice_niowie muzułmańscy również zgłaszały_li następujące przykłady dyskryminacji:

„Większość dziewczynek noszących chustę była niesłusznie surowo oceniana; kadra nie rozróżnia nas”.

czy:

„Niemieckim uczennicom_niom wszystko wyjaśniano indywidualnie, a nas ignorowano”.

Nasze wnioski

- ☑ Działalność ADAS w Berlinie pokazuje, że uczennice_niowie muzułmańscy, szczególnie dziewczynki noszące chustę, są szczególnie narażone na dyskryminację w szkole. Zauważamy jednak także, że niezależne poradnie antydyskryminacyjne specjalizujące się w szkołach odgrywają ważną rolę w skutecznej pomocy osobom poszkodowanym i długofalowym zwalczaniu dyskryminacji w szkołach.

zania nym

/ zapewnia
walczenie
cja)

na kwestii bezpie-
ż nie można zupełnie
stego w Malmö.
Nordic Safe Cities
tku 2020 r., mało było
i i nienawiść dotyczą
kich ma ugruntowane
rycie ich miast. Należa-
nej wiedzy.

forma społecznościo-
cznych) skupiły naszą
na podstawie danych
otwartych i publicz-

nych stron i grup instytucji lokalnych, mediów, stowarzyszeń itp. Konwersacje na Flashbacku poddane zostały analizie, jeżeli pierwsze wiadomości w nich zawierały słowo „Malmö” (w sumie 406).

W latach 2019–2021 AD. Carla von Ossietzky'ego dzieci w meczetach i na że młodzież muzułmań tożsamości. Negatywne szkołach: ponad połow ki_e negatywnie wypow prawie wyłącznie (92% elementem szkolnego ż jawnie wyznają islam p mi. Większość tych real strony kadry pedagogic

Ponad jedna trzecia mł niej dyskryminacji lub : sprawczyń_ców należa szaly_li następujące pr:

„Większość dziewczyne niesłusznie surowo oce

czy:

„Niemieckim uczennic wyjaśniano indywidual

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Skuteczne zwalczanie rasizmu antymuzułmańskiego w szkołach wymaga upodmiotowienia młodzieży i rodziców, a także ustawicznego kształcenia kadry pedagogicznej i personelu szkoły.
- W dziedzinie ustawodawstwa należy uzupełnić niemieckie przepisy antidyskryminacyjne o zobowiązanie szkół do podjęcia konkretnych środków w celu spełnienia potrzeb religijnych uczennic_niów. Ułatwi to muzułmańskim uczennicom_niom praktykowanie swojej religii w szkole – np. post czy odprawianie obowiązkowych modlitw – bez prawnej konieczności udowodnienia indywidualnego przypadku dyskryminacji, co jest bardzo trudne.

zania nym

(zapewnia
walczenie
cja)

na kwestii bezpie-
ż nie można zupełnie
stego w Malmö.
Nordic Safe Cities
tku 2020 r., mało było
i i nienawiść dotyczą
kich ma ugruntowane
rycie ich miast. Należa-
nej wiedzy.

forma społecznościo-
cznych) skupiły naszą
na podstawie danych
otwartych i publicz-

nych stron i grup instytucji lokalnych, mediów, stowarzyszeń itp. Konwersacje na Flashbacku poddane zostały analizie, jeżeli pierwsze wiadomości w nich zawierały słowo „Malmö” (w sumie 406).

W latach 2019–2021 AD. Carla von Ossietzky'ego dzieży w meczetach i na że młodzież muzułmań tożsamości. Negatywne szkołach: ponad połow ki_e negatywnie wypowiedzi prawie wyłącznie (92% elementem szkolnego ż jawnie wyznają islam p mi. Większość tych real strony kadry pedagogic

Ponad jedna trzecia mł niej dyskryminacji lub : sprawczyń_ców należa szaly_li następujące pr:

„Większość dziewczyn nie słusznie surowo oce

czy:

„Niemieckim uczennic wyjaśniano indywidual

4.5.3

Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym

4.5.3.1

„Miasto jest bezpieczne dopiero wtedy, kiedy zapewnia bezpieczeństwo w przestrzeni cyfrowej” – zwalczanie nienawiści w internecie (Malmö, Szwecja)

Liczba ludności:
Członek ECCAR od:

351.749
2006

Informacje ogólne

Niniejszy projekt pilotażowy skupia się na kwestii bezpieczeństwa w przestrzeni cyfrowej, chociaż nie można zupełnie oddzielić życia wirtualnego od rzeczywistego w Malmö.

Kiedy Malmö przyłączyło się do sieci Nordic Safe Cities (Bezpieczne Miasta Nordyckie) na początku 2020 r., mało było wiadomo o jego sferze cyfrowej. Pogróżki i nienawiść dotyczą ludzi w internecie i niewiele władz miejskich ma ugruntowane pojęcie o tym, jak wygląda internetowe życie ich miast. Należało więc przejść od domysłów do konkretnej wiedzy.

Platformy

Facebook (FB) i Flashback (krajowa platforma społecznościowa o korzeniach prawicowo-ekstremistycznych) skupiły naszą uwagę. Powstała cyfrowa mapa Malmö na podstawie danych z Facebooka, zawierająca dane z ok. 800 otwartych i publicznych stron i grup instytucji lokalnych, mediów, stowarzyszeń itp. Konwersacje na Flashbacku poddane zostały analizie, jeżeli pierwsze wiadomości w nich zawierały słowo „Malmö” (w sumie 406).

Wybór padł na Facebooka, ponieważ jest to nadal największa i najbardziej popularna platforma społecznościowa w Szwecji (korzysta z niej ok. 70% ludności). Celem projektu była analiza „cyfrowych ulic i rynków”, na których ludność Malmö „spotyka się” i powinna być chroniona przed nienawiścią, groźbami i rasizmem. Istnieją, oczywiście, grupy zamknięte (np. na Facebooku), gdzie rzeczą normalną jest agresywny, nawet nienawistny ton dyskusji, jednak wstąpienie do nich jest kwestią czynnego, osobistego wyboru. Grupy te mogą obudzić zainteresowanie innych organizacji. Władze miasta często skupiają jednak swoją pracę prewencyjną na kwestiach społecznych i ogólnej ocenie sytuacji. Dlatego też miasto zajęło się tymi aspektami i nie koncentrowało się na kwestiach bezpieczeństwa w rozumieniu służb bezpieczeństwa czy prawa karnego.

Algorytm

Wykorzystany przez nas algorytm językowy opiera się na języku szwedzkim i nie nadaje się do wyszukiwania nienawiści, nieprzyzwoitości, rasizmu czy ekstremizmu w innych językach. Dane zostały zgromadzone w celu przedstawienia ogólnej sytuacji. Nie interesowały nas konkretne, pojedyncze przypadki. Badanie przeprowadzono w zgodzie z RODO.

Użyte metody

Naszym krajowym partnerem zostało Center mot våldsbejaktande extremism (Szwedzkie Centrum Zapobiegania Przemocy i Ekstremizmowi) Sieć Bezpiecznych Miast Nordyckich zleciła dwóm duńskim przedsiębiorstwom informatycznym (Analyse & Tal i Common Consultancy) stworzenie cyfrowej mapy Malmö i stworzenie algorytmu, który nauczy się rozpoznawać i klasyfikować mowę nienawiści.

Długo można by się spierać na temat problemów metodologicznych, jednak najważniejszym było dla nas, żeby nasze metody były przejrzyste i żeby interpretacja wyników odbywała się wyłącznie na ich podstawie. Z punktu widzenia społeczeństwa należy jednak opracować ogólne środki kierujące się zasadą niekrzywdzenia innych.

Analiza

Pierwsza analiza przedstawiona została w marcu 2020 r. Pokazuje ona, że Malmö boryka się z problemem nienawiści w internecie oraz że nienawiść i rasizm wynikają z kwestii dotyczących przestępczości i migracji oraz kierowane są w całości w stronę muzułmanek_ów oraz ludzi z regionu MENA

lub postrzeganych jako tacy. Nienawiść pojawia się, kiedy muzułmanki_ie lub ludzie z regionu MENA (lub postrzegani jako tacy) oraz osoby stojące w ich obronie wytykają niesprawiedliwość. Nienawiść ta kierowana jest wtedy w stronę wybranej mniejszości lub osób jej broniących.

Na FB także lokalne dyskusje polityczne wywołują duże pokłady mowy nienawiści. Z około 250 tys. przeanalizowanych komentarzy, 0,1% (FB) i 3,9% (Flashback) można zaklasyfikować jako „nienawistne”. Dokonano dodatkowej analizy, niewchodzącej w skład projektu, acz korzystającej z tego samego algorytmu, kiedy duński prowokator Rasmus Paludan ogłosił swoją drugą wizytę w Malmö w maju 2021 r., gdzie planował przeprowadzić „dzień rysowania Mahometa”. Analiza cyfrowa pokazuje, że dość łatwo jest przełamać obraz rzekomego konfliktu między islamem a wolnością słowa (w czarno-białej perspektywie Duńczyka). Można zignorować mowę nienawiści, jeśli umożliwi się umiarkowanym osobom wyrazić swoje mniej jednostronne poglądy. Udało nam się to odkryć przypadkowo. Jedną z instytucji społeczeństwa obywatelskiego wezwała partię polityczną i inne organizacje do „odwrócenia się plecami do nienawiści”. Można było zauważyć, że inicjatywa ta zmieniła sytuację.

W ramach projektu pilotażowego planowane są kolejne dwie analizy. Jednakże już teraz opracowany został i niedługo zostanie wprowadzony w życie plan działania, jako że już pierwsza analiza jasno pokazała problem islamofobii i rasizmu antymuzułmańskiego. Dalsza analiza jest, oczywiście, ważna, ale grupa kierownicza stwierdziła, że pierwsze wyniki są na tyle jednoznaczne, że można już wdrażać nasz plan działania.

1 Wzmocnienie cyfrowego głosu wśród organizacji i zbudowanie „zniuansowanego centrum cyfrowego”.

Trzy główne elementy naszego planu działania:

Malmö działa na rzecz umiarkowania (szkolenie, koncepcja i deeskalacja)

Jesienią organizujemy szkolenia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i innych organizacji w Malmö, żeby pomóc im znaleźć się w świecie cyfrowym, zmniejszyć nienawiść na własnych platformach i miejscach w internecie, gdzie się szerzy,

oraz stworzyć grupę różnorodnych umiarkowanych głosów, które będą przeciwwagą dla ekstremizmu.

Naszym celem jest namówienie aktywnych w Malmö organizacji społeczeństwa obywatelskiego do czynnego udziału w dyskusjach internetowych oraz zdobycia kompetencji w prewencji i przeciwdziałaniu na rzecz bezpiecznego internetu. Organizacje polityczne są tu również mile widziane. Pierwsze szkolenie wirtualne odbyło się w listopadzie 2021 r. Por. z inicjatywą społeczeństwa obywatelskiego „Kodeks Malmö”

www.kodexmalmo.com/

- 2** **Utworzenie „zespołu ustalającego priorytety” do zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania polaryzacji debaty cyfrowej, zarówno na dłuższą metę, jak i doraźnie w sytuacjach kryzysowych. Policja, władze miejskie, społeczeństwo obywatelskie.**

Malmö współpracuje w internecie

Zorganizowane zostały spotkania z policją cyfrową z Oslo, która pomogła nam znaleźć rozwiązanie, w ramach którego interesariuszki_e w Malmö – władze miasta, policja, społeczeństwo obywatelskie – mogą wspólnie zapewnić bezpieczeństwo na naszych „cyfrowych ulicach”, nawiązać dialog z ludnością i towarzyszyć jej cyfrowo. Ogół społeczeństwa i społeczeństwo obywatelskie muszą w tej kwestii współpracować. Należy wyznaczyć jasno zdefiniowane role, jak to ma miejsce w innych naszych działaniach: policja ściga i zapobiega przestępczości, władze miasta wspierają jednostki i ogół społeczeństwa w konkretnych sytuacjach, poprawiają błędy i informują, podczas gdy społeczeństwo obywatelskie pokazuje nowe możliwości i perspektywy oraz angażuje mieszkanki_ńców Malmö w swoje działania.

- 3** **Stworzenie bezpiecznej demokracji na szczeblu lokalnym i wolnej od polaryzacji, otwartej atmosfery dyskusji**

Bezpieczna polityka lokalna i wolna od polaryzacji, inkluzywna atmosfera dyskusji.

Nasze wnioski

- ☑ Nienawiść w sieci jest problemem: jeśli miasto ma być bezpieczne, musi dbać o bezpieczeństwo także w przestrzeni cyfrowej.
- ☑ Szykany w sieci są związane z tym, co rzeczywiście dzieje się w Malmö. Przemoc i przestępczość wywołują nagły wzrost nienawiści. Dochodzi do niego również, kiedy mniejszości sprzeciwiają się niesprawiedliwości (np. dyskryminacji) – wtedy to one (i osoby ich broniące) stają się celem nienawiści.
- ☑ Stwierdzona w ramach projektu pilotażowego nienawiść w sieci prawie wyłącznie wyrastała z islamofobii i rasizmu antymuzułmańskiego i kierowana była w stronę muzułmanek_ów, ludzi postrzeganych jako takich lub ludzi pochodzących z regionu MENA. Za tą nienawiścią kryje się przeświadczenie, że szwedzki naród i bezpieczeństwo są zagrożone i wystawione na ataki.

ityce lokalnej oraz i przemocy wywołują

lentyfikowaniu nienaniu na rzecz bezpieczeństwa, inkluzywnej należą rozmowy z ować odpowiedzialnych platformach, także demokracji lokalnej w V czasie tych rozmów musi otrzymać wsparcie wania w sieci oraz gróźb lub nienawiści.

Wypowiedzi, stanowiska i decyzje w polityce lokalnej oraz medialne przedstawienia przestępczości i przemocy wywołują dużo nienawiści.

Malmö wspiera partie polityczne w identyfikowaniu nienawiści, dystansowaniu się od niej i działaniu na rzecz bezpiecznej demokracji lokalnej i wolnej od polaryzacji, inkluzywnej atmosfery dyskusji. Do naszych działań należą rozmowy z partiami na temat tego, jak mogą przejmować odpowiedzialność za dyskusje w internecie i na własnych platformach, także w celu stworzenia i obrony bezpiecznej demokracji lokalnej w Malmö, gdzie każdy może się udzielać. W czasie tych rozmów każda_y przywódczyni_a polityczna_y musi otrzymać wsparcie i szkolenie na temat bezpiecznego zachowania w sieci oraz reakcji w przypadku bycia przedmiotem gróźb lub nienawiści.

Observatorio de las Discriminaciones (Barcelona, Hiszpania)

Oficina per la No Discriminació (OND, Biuro ds. Niedyskryminacji) w Barcelonie istnieje od ponad 20 lat i cieszy się wsparciem dużej grupy organizacji pracujących na rzecz obrony grup wrażliwych. W 2017 r. władze miasta i liczne organizacje społeczne połączyły siły z kierownictwem organizacji Service Assistance for Victims of Discrimination (SAVD po katalońsku, Wsparcie dla Ofiar Dyskryminacji). Organizacja ta rozrasta się rok w rok i skupia 22 organizacje miejskie i OND. Stanowi ona przestrzeń do dzielenia się wiedzą i metodami oraz współpracy na rzecz oferowania osobom dyskryminowanym jak najlepszego wsparcia.

Kolejnym ważnym celem jest uwrażliwienie na różne rodzaje dyskryminacji w naszym mieście i lepsze gromadzenie danych, które umożliwi opracowanie strategii zwalczania tego problemu u źródeł. W tym celu utworzono w Barcelonie Observatorio de las Discriminaciones^{xx} (Centrum Monitorowania Dyskryminacji). Centrum publikuje od 2018 r. coroczne sprawozdania ze swojej pracy, dane oraz analizy OND i kierownictwa.

Sprawozdanie łączy analizę ilościową i jakościową, skupiając się na siedmiu pytaniach:

- 1 Kogo się dyskryminuje?
- 2 Kto dyskryminuje?
- 3 Gdzie dochodzi do dyskryminacji?
- 4 Z jakiego powodu?
- 5 Jakie prawa są łamane?
- 6 Jak wyraża się ta dyskryminacja?
- 7 Jak reagują na tę dyskryminację OND i organizacje specjalistyczne? Jakie są owoce tych działań?

Odpowiedzi na te pytania pozwalają nam przedstawić i przeanalizować ukryte za konkretnymi przypadkami źródła dyskryminacji w mieście, a które są tylko wierzchołkiem góry lodowej. W większości przypadków dyskryminacja wiąże się z głębokimi, strukturalnymi problemami, takimi jak rasizm, ksenofobia, wrogość do LGBTQI+ i dyskryminacja ze względu na płeć.

Dyskryminacja w liczbach

16% ludności Barcelony doświadczyło dyskryminacji w otoczeniu miejsca zamieszkania. Do takiego wniosku skłania analiza ankiety Encuesta sobre Relaciones Vecinales y Convivencia en los Barrios (Współistnienie i Relacje Sąsiedzkie w Obszarze Metropolitalnym Barcelony, ECAMB) z 2020 r. Bada ona dyskryminację na podstawie 5437 wywiadów z osobami z obszaru metropolitalnego Barcelony (w tym 4043 mieszkającymi w samej Barcelonie), przeprowadzonych między 29 października a 23 grudnia 2020 r.

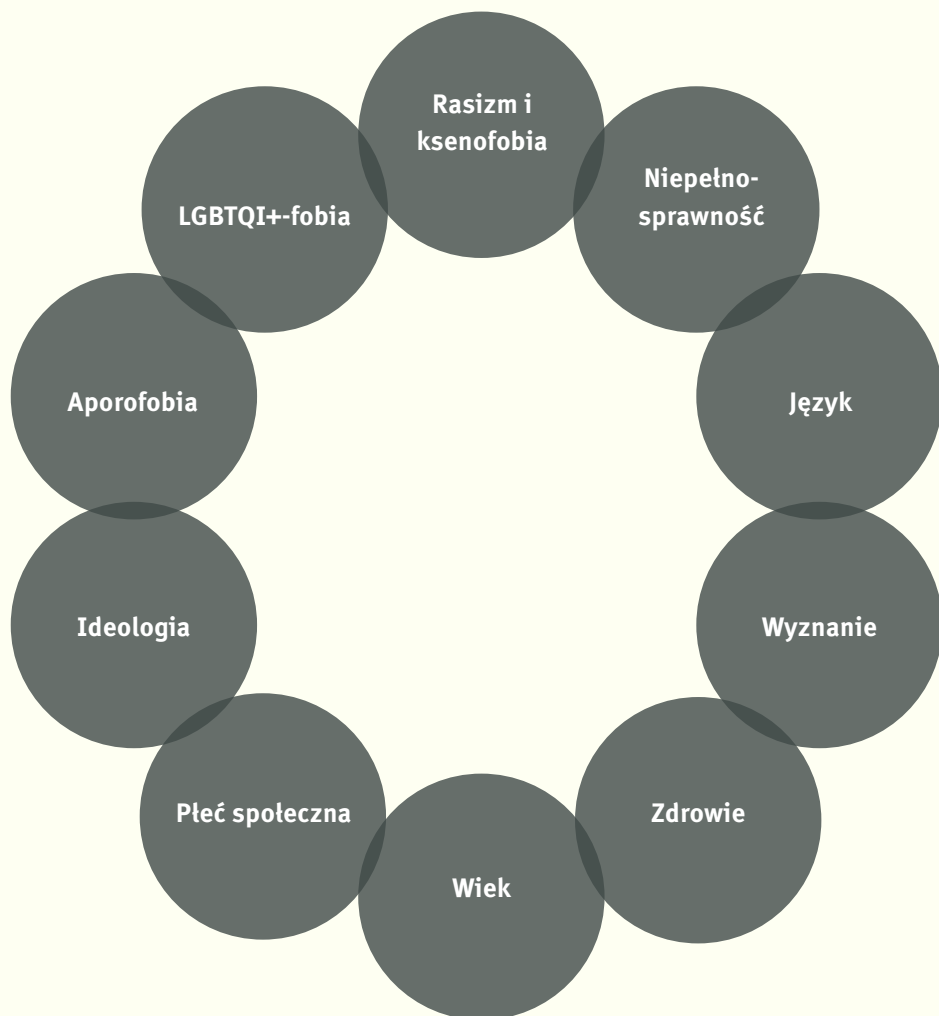
Jednak statystyki dyskryminacji z OND lub organizacji zasiadających w radzie SAVD są dużo niższe: w 2020 r. zgłoszono tylko 436 przypadków dyskryminacji. Dyskryminacja z powodu wyznania dotyczyła 32 przypadków w 2020 r.^{xxi}, czyli 7,3%, co stanowi ponad dwukrotny wzrost w porównaniu z 2019 r. (14 przypadków). Islamofobia jest motywem przewodnim w tych 28 przypadkach, antysemityzm stwierdzono w dwóch, chrystianofobię w jednym przypadku. Aż 84% przypadków dyskryminacji z powodu religii, rasizmu i ksenofobii jest ze sobą powiązanych. Szczególnie znaczące jest to w przypadku islamofobii, która stanowiła zdecydowaną większość przypadków związanych z religią, jakie zarejestrowały OND i Komisja Organizacyjna SAVD.

W 78% przypadków sprawczyniami_ami były jednostki (53%) lub organizacje prywatne i przedsiębiorstwa (25%). Do dyskryminacji dochodziło głównie w przestrzeniach prywatnych – domach, mieszkaniach czy innych przestrzeniach mieszkalnych (7).

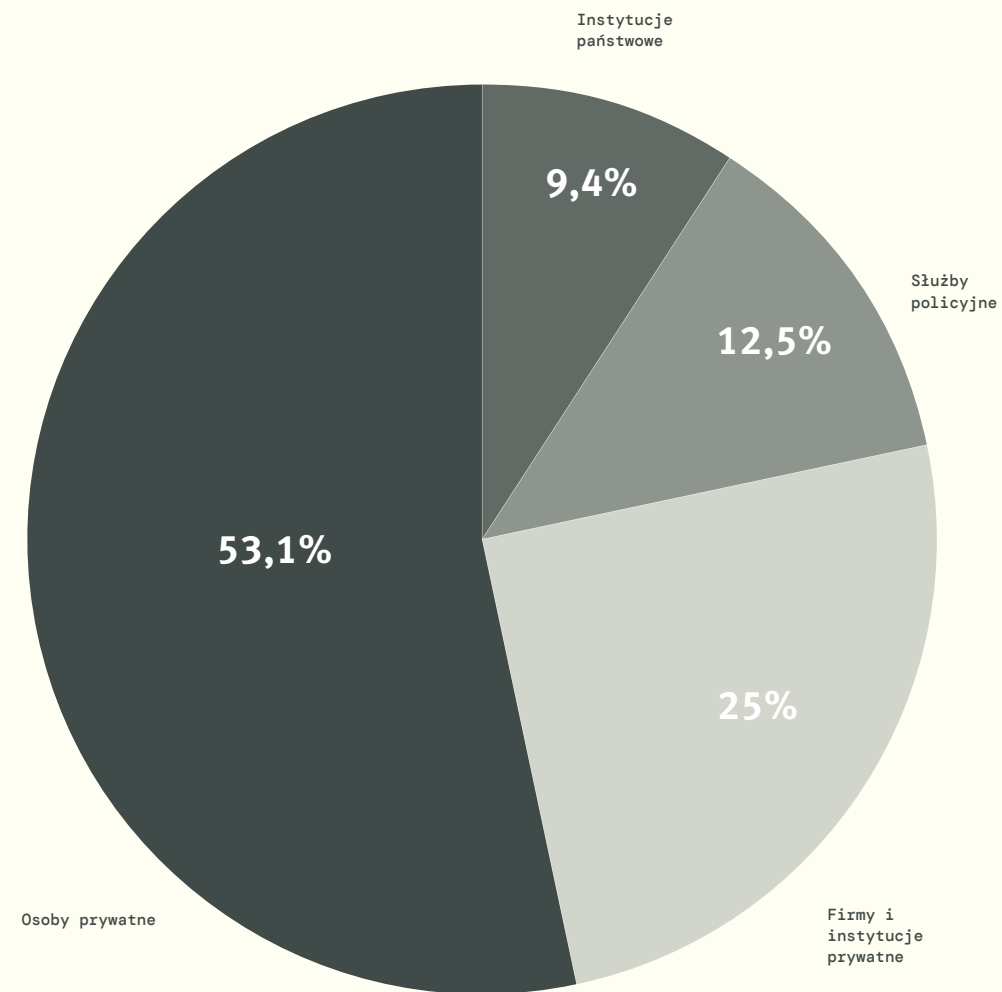
Zwalczanie islamofobii w Barcelonie

Barcelona jest pionierem w systematycznym zwalczaniu islamofobii dzięki swojemu Plan municipal de lucha contra la Islamofobia (miejskiemu planowi przeciwko islamofobii).^{xxii} W 2020 r. założono Katalońskie Centrum Monitorowania Islamofobii (ODIC) i wyznaczono mu dwa cele: centralne gromadzenie wszelkich zgłoszeń o przypadkach islamofobii na terytorium Katalonii oraz promowanie zgłaszania takich przypadków przez organizacje społeczne lub wymiar sprawiedliwości. Działania te miały zarazem doprowadzić do lepszego przedstawienia problemu islamofobii w Katalonii.

Rodzaje dyskryminacji

Kto dyskryminuje?

Wstępna strategia brała pod uwagę kilka różnych aspektów. Po pierwsze, centrum informować miało mieszkanki i mieszkańców przez stronę internetową i liczne media audiowizualne wyjaśniające jego działania w siedmiu językach (hiszpańskim, katalońskim, literackim arabskim, urdu, wolof, amazigh, angielskim, francuskim i w dialekcie marokańskim daridża). Kluczowym zadaniem było utworzenie sieci organizacji: ODIC nawiązało kontakt z licznymi organizacjami w Katalonii, m.in. organizacjami islamskimi (głównie meczetami), zajmującymi się prawami człowieka, antydyskryminacją czy zwalczaniem rasizmu oraz lokalnymi instytucjami publicznymi. Centrum zintensyfikowało także współpracę z istniejącymi partnerami, jak Service Assistance for Victims of Discrimination (SAVD, Wsparcie dla Ofiar Dyskryminacji), radą kierowaną przez barceloński Urząd ds. Niedyskryminacji.

Jednakże wdrożenie projektu okazało się niełatwe. ODIC założone zostało z początkiem pandemii, co bardzo utrudniło pracę centrum. Kolejnym wyzwaniem były ograniczone zasoby finansowe i personalne – centrum dysponuje tylko jedną osobą zatrudnioną na stałe (na niepełny etat). Dlatego na dzień dzisiejszy centrum ma ograniczony zasięg, choć w zamyśle miało objąć całą Katalonię. Problematyczna jest też normalizacja codziennej islamofobii, także wśród jej ofiar. Dotyczy to także innych rodzajów dyskryminacji opisanych w raporcie Centrum Monitorowania Dyskryminacji w Barcelonie.

Mimo tych przeciwności ODIC opublikowało swój pierwszy raport, w którym przedstawia otrzymane w 2020 r. zgłoszenia.

Analiza przypadków islamofobicznych (19 w całej Katalonii, 11 w Barcelonie) nasuwa następujące wnioski:

- **Islamofobia ma zawsze – na różne sposoby – charakter instytucjonalny.** Raport wyróżnia trzy rodzaje przypadków: osobiste (najczęstsze: 44%), instytucjonalne (34%) oraz symboliczne (22%). ODIC zauważa, że ze względu na asymetryczne relacje między osobami dyskryminującymi a dyskryminowanymi, większość przypadków islamofobii kończy się bezkarnie, chociaż motywowane są świadomą intencją skrzywdzenia kogoś. Widoczny jest więc jasny element strukturalny i instytucjonalny w działaniach islamofobicznych.

- **Płeć odgrywa kluczową rolę.** Niewspółmiernie duża ilość przypadków dyskryminacji muzułmanek – lub kobiet postrzeganych jako takie – w zgłoszeniach z 2020 r. (szczególnie w przestrzeni publicznej) uwidacznia, jak bardzo islamofobia dotyka kobiet.

Pozytywne wyniki działań ODIC

- Projekt potwierdził, że wiele osób (muzułmanek i innych) gotowych jest bronić praw człowieka i zwalczać islamofobię w mieście.
- Należy dalej rozwijać i wzmacniać sieć znajomości i współpracy, żeby dotrzeć do jeszcze szerszej grupy. Pod tym względem ważnym krokiem było publikowanie treści w różnych językach, szczególnie w językach mniejszości (informacje o centrum opublikowano w językach hiszpańskim, katalońskim, literackim arabskim, urdu, wolof, amazigh, angielskim, francuskim i w dialekcie marokańskim daridża).
- Dzięki temu udało się dotrzeć do społeczności, których podobne projekty nie potrafią zaangażować, a które wykazały się gotowością do współpracy i obrony swoich praw.

Mimo wszelkich przeciwności ODIC jest ważną organizacją działającą na rzecz zwalczania islamofobii w Barcelonie (i całej Katalonii). Dotychczas udało mu się położyć podwaliny pod stworzenie systemu gromadzenia danych o przypadkach islamofobii. Centrum stało się ważnym partnerem dla osób doświadczających islamofobii oraz społeczności i organizacji zajmujących się tym strukturalnym problemem.

"BanHate": Pierwsza w Europie aplikacja do zgłaszania mowy nienawiści (Graz, Austria)

Antidiskriminierungsstelle Steiermark (ADS, Styryjski Urząd ds. Zwalczania Dyskryminacji) z siedzibą w Graz, stolicy kantonu Styria, oferuje porady dla osób doświadczających dyskryminacji, niezależnie od istniejącego ustawodawstwa w tej dziedzinie. Do ADS trafiało coraz więcej zgłoszeń mowy nienawiści, co skłoniło Urząd do stworzenia w 2017 r. pierwszej aplikacji mobilnej do zgłaszania postów szerzących mowę nienawiści w nieskomplikowany i niezależny od platform internetowych sposób (BanHate). Aplikacja dostępna jest za darmo (w sklepie iOS i Google Play). Zgłoszenia są rozpatrywane, jeśli zgłoszone posty pochodzą z Austrii. Przypadki pochodzące z mediów społecznościowych można zgłaszać ze wszystkich krajów niemieckojęzycznych. Zintegrowane poradnictwo, promowanie odwagi obywatelskiej, anonimowość, przystępność oraz zgłaszanie i rejestrowanie mowy nienawiści oraz przestępczości na tle nienawiści stanowią najważniejsze elementy BanHate.

Aplikacja pozwala na zgłoszenie mowy nienawiści dzięki kilku kliknięciom. Zgłoszenia sprawdzane są pod kątem treści karanych prawnie przez prawniczki_ków oraz, jeśli istnieją ku temu podstawy, przekazywane właściwym urzędom i władzom.

ADS również przeciwdziała przestępczości na tle nienawiści. Dzięki współpracy z policją w Graz, sięgającej 2014 r., ADS przeprowadził pierwsze i jedyne badanie przestępczości na tle nienawiści w Austrii. Austria jest przedmiotem krytyki międzynarodowej ze względu na brak gromadzenia odpowiednich danych. Z tego powodu w maju 2020 r. rozszerzono możliwości aplikacji BanHate na zgłoszenia przestępstw na tle nienawiści.

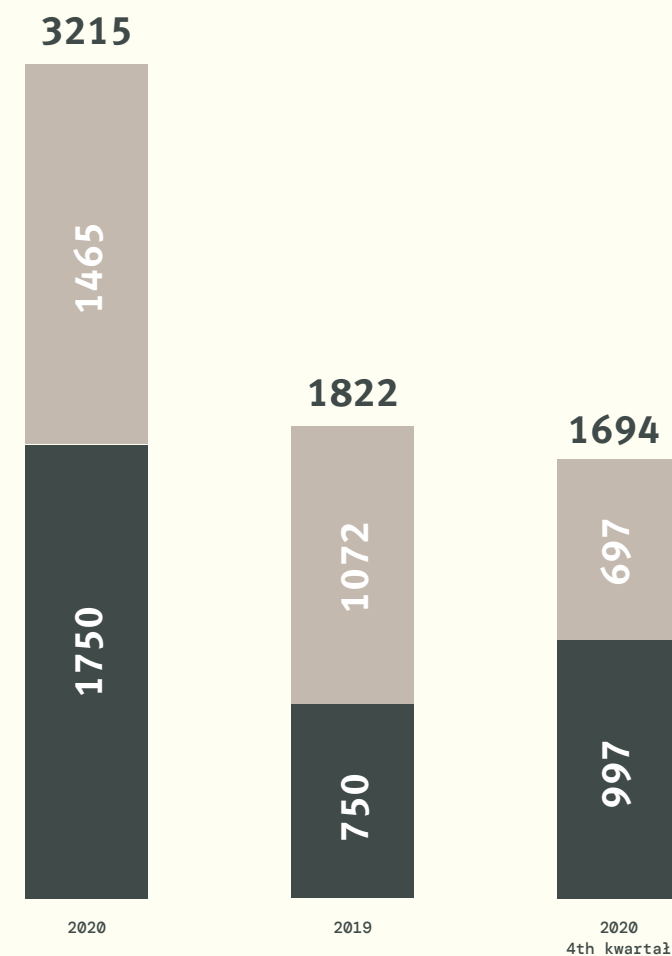
Ma to pomóc osobom poszkodowanym i postronnym w omijaniu przeszkód biurokratycznych przy zgłaszaniu tych przestępstw, zapewnić fachowe i anonimowe poradnictwo prawne oraz promować odwagę obywatelską wśród osób obserwujących konkretne przypadki.

ADS przedstawia co roku „Online-Hassreport” (Raport o Nienawiści w Sieci)”. Zawiera on statystyki zgłoszeń w BanHate i aktualne zmiany sytuacji.

W większości przypadków dyskryminacja wiąże się z głębokimi, strukturalnymi problemami, takimi jak rasizm, ksenofobia, wrogość do LGBTQI+ i dyskryminacja ze względu na płeć.

Statystyki z lat 2020 i 2019^{XXIII}

Więcej informacji można znaleźć na stronie www.banhate.com

4.5.3.4 Badania naukowe na rzecz lepszej polityki: muzulmanki i dyskryminacja na rynku pracy (Rotterdam, Holandia)

IDEM (Stedelijk Expertisecentrum Rotterdam voor inclusie) to nazwa rotterdamskiego Centrum Ekspertyzy Miejskiej ds. Inkluzji, Dyskryminacji i Emancypacji (LGBTQI+). Działamy na rzecz społeczeństwa miejskiego, gdzie każdy może czuć się dobrze. Społeczeństwo, w którym każdy człowiek może partycypować w pełni i na równi z innymi nie jest oczywistością. Organizacje, ekspertki_ci i wolontariuszki_e w Rotterdamie pracują codziennie na rzecz stworzenia takiego społeczeństwa. Chcemy wesprzeć te inicjatywy poprzez zbliżanie różnych organizacji i osób oraz zapewnianie tworzenia i przepływu wiedzy fachowej i lokalnej. Wspiera nas w tym zespół badaczek_y, osób umożliwiających tworzenie sieci społecznych oraz specjalistek_ów. IDEM jest instytucją doradczą dla władz Rotterdamu. Założone zostało przez RADAR, rotterdamski Urząd ds. Równego Traktowania i Zwalczania Dyskryminacji, oraz Stichting art. 1, holenderskie centrum eksperckie ds. dyskryminacji.

Badanie dyskryminacji muzulmanek na rynku pracy

Jednym z projektów badawczych IDEM w ostatnich latach było badanie dyskryminacji muzulmanek na rotterdamskim rynku pracy. W jego trakcie IDEM przeprowadziło wywiady z dwudziestoma pracującymi w mieście muzulmankami. Badanie wykazało, że ta grupa kobiet doświadczyła dyskryminacji na rynku pracy z kilku powodów. Należały do nich religia, rasizm i seksizm. Z tego powodu nasze badanie zastosowało podejście interseksjonalne, tzn. przyjrzało się kilku elementom tożsamo-

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

Uczestniczki badania widzą dwie możliwości zwalczania dyskryminacji muzulmanek_ów na poziomie strukturalnym.

- Na płaszczyźnie ustawodawstwa i polityk odpowiedzialność leży po stronie organizacji i urzędów, które powinny zwalczać dyskryminację muzulmanek.
- Powinno się na nią reagować interwencją. Może ona przybrać formę edukacji, (ułatwiania) spotkań i dialogu, ze szczególnym uwzględnieniem podnoszenia świadomości i zwalczania uprzedzeń i stereotypów.
- Uczestniczki badania chciały, żeby inni (dokładniej) ich wysłuchiwali. Badania podobne do naszych mogą pomóc zwrócić uwagę decydentek_ów na dyskryminację muzulmanek.
- Na pewno konieczne jest połączenie sił. Niemuzulmanki_ie powinny_i otwarcie przeciwstawiać się dyskryminacji muzulmanek_ów i oferować wsparcie.

społeczno-ekonomicznym.

pleć, wykształcenie i ta zapadła ze względu :samości wpływają na rodzaju dyskryminacji.

łania lepiej rozumieją ji. Mówią, że z dzisiejać dyskryminację i . Wynika to z faktu, że ialnie koncentrują się uczestniczki też lepiej teczną.

riadczają, w różnym jscu pracy. Z biegiem ziej bezpośrednich Może to częściowo wy-tóry nie pozwala już Upředzenia i stereoty- ch formach przemocy i

nieświadomie korzy- skryminacji. Czasem e, a czasem korzystają rzypadkach. Strate- zez młodsze kobiety. pozycją rozmowy, iedzi humorystycznie pochodzenia, islamu opór w kwestii zasad i

że, że różnorodne eptację i poczucie, że ez „różnorodność w współpracownicy_y mi. Mogły to być też religie, o różnych toż- odzeniu czy statusie

4.5.3.4 **Badania na temat nienawiści i dyskryminacji**

Badanie dyskryminacji muzułmanek na rynku pracy

wykazało, że ta grupa kobiet doświadczyła dyskryminacji na rynku pracy z kilku powodów. Należały do nich religia, rasizm i seksizm. Z tego powodu nasze badanie zastosowało podejście intersekcjonalne, tzn. przyjrzało się kilku elementom tożsamo-

ści, takim jak pochodzenie, kolor skóry, płeć, wykształcenie i status społeczno-ekonomiczny. Decyzja ta zapadła ze względu na fakt, że punkty przecięcia tych osi tożsamości wpływają na siebie nawzajem i prowadzą do różnego rodzaju dyskryminacji.

Wyniki

Z wywiadów wynika, że uczestniczki badania lepiej rozumieją teraz swoje doświadczenia dyskryminacji. Mówią, że z dzisiejszej perspektywy lepiej potrafią rozpoznać dyskryminację i mają odwagę jasno się jej przeciwstawić. Wynika to z faktu, że debata publiczna i prądy polityczne aktualnie koncentrują się na grupach stygmatyzowanych. Same uczestniczki też lepiej rozumieją przypisywaną im pozycję społeczną.

Wszystkie uczestniczki badania doświadczają, w różnym stopniu, uprzedzeń i stereotypów w miejscu pracy. Z biegiem lat zmieniały one swoją formę – od bardziej bezpośrednich wypowiedzi do subtelniejszych sugestii. Może to częściowo wynikać z ogólnego klimatu społecznego, który nie pozwala już na otwarte używanie mowy nienawiści. Uprzedzenia i stereotypy ukrywają się teraz w mniej widocznych formach przemocy i dyskryminacji, jak mikroagresja.

Uczestniczki badania świadomie lub nieświadomie korzystają z różnych strategii w przypadku dyskryminacji. Czasem korzystają z tych strategii naprzemiennie, a czasem korzystają z konkretnych strategii w konkretnych przypadkach. Strategie oporu są częściej wykorzystywane przez młodsze kobiety. Odpowiadały one na dyskryminację propozycją rozmowy, odnosząc się do dyskryminującej wypowiedzi humorystycznie lub wyjaśniając fakty na temat swojego pochodzenia, islamu czy muzułmanek. Stwierdzono również opór w kwestii zasad i zarządzania instytucjami.

Uczestniczki badania stwierdziły także, że różnorodne zespoły czy wydziały zapewniały im akceptację i poczucie, że mogą być w pracy po prostu sobą. Poprzez „różnorodność w miejscu pracy” nie rozumiały tu tego, że współpracownicy_y muszą koniecznie być muzułmankami_ami. Mogły to być też osoby Kolorowe, osoby wyznające różne religie, o różnych tożsamościach seksualnych, o różnym pochodzeniu czy statusie społeczno-ekonomicznym.

Kompetencje interkulturo- we w oświa- cie

4.6.1 Głos Młodzieży (European Forum of Muslim Youth and Student Organisations, FEMYSO)

Forum of European Muslim Youth and Student Organisations (FEMYSO, Forum Europejskich Muzułmańskich Organizacji Młodzieżowych i Akademickich) jest ogólnoeuropejską siecią zrzeszającą 33 organizacje z 20 krajów. Stanowi ono głos młodzieży muzułmańskiej w Europie i jest konsultowane w kwestiach dotyczących młodzieży muzułmańskiej. Wizją FEMYSO jest stać się najważniejszym głosem muzułmańskiej młodzieży w Europie, pomagać jej w rozwoju i upodmiotawiać ją, a także przyczynić się do budowania różnorodnej, spójnej i tętniącej życiem Europy. Nienawiść antymuzułmańska w Europie sięga swoimi korzeniami daleko w przeszłość, a kolonializm w czasach nowożytnych pogłębił ją jeszcze i nadał jej bardziej ulotny kształt. Jest to jedna z najbardziej skomplikowanych form dyskryminacji, ponieważ łączy elementy wspólne z innymi (jak afrofobia, antysemityzm czy antycyganizm) z rasizacją cech naznaczających muzułmanki_ów (czy to konwertytek_ów, czy też urodzonych w tej wierze) jako imigrantki_ów i obcych przybyszów. Dane Agencji Praw Podstawowych UE są istotne dla zrozumienia części nienawiści antymuzułmańskiej w Europie jako zjawiska nie tylko oddolnego, ale również systemowego, uwarunkowanego odgórnie. Od 2012 r. Agencja ta potępiła „różne istotne międzynarodowe, europejskie i krajowe orzeczenia, decyzje organów ONZ ds. praw człowieka, raporty oraz wnioski organów i organizacji ds. praw

człowieka i równouprawnienia w sprawie przestępstw na tle nienawiści, mowy nienawiści i dyskryminacji antymuzułmańskiej, jak i odnoszące się do nich badania naukowe, raporty, prace, dane i statystyki”.

Według wydanych przez OBWE „Guidelines for Educators on Countering Intolerance and Discrimination against Muslims”, które powstały przy współpracy z FEMYSO, uczennice_niowie doświadczające_y dyskryminacji i nietolerancji odczuwają konkretny negatywny wpływ tego faktu. Są to np.:

niska samoocena

poddawanie siebie samych segregacji

internalizacja ucisku

niechęć do zajęć szkolnych

niewykorzystywanie swojego potencjału

odmowa chodzenia do szkoły

zainteresowanie posługującymi się przemocą ideologiami ekstremistycznymi

problemy zdrowotne, depresja i myśli samobójcze

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Oświata powinna promować tolerancję i niedyskryminację. Potrzebne są materiały i narzędzia edukacyjne przeciwdziałające islamofobii, jak np. wytyczne czy wskazówki dla kadry pedagogicznej. Dobrym przykładem jest tu projekt „Combating the Structural Drivers of Anti-Muslim Hatred and Intolerance” („Zwalczanie strukturalnych czynników napędzających nienawiść antymuzułmańską i nietolerancję”), przeprowadzony przez włoską organizację Un Ponte Per przy współpracy z UE. Jednym z jego celów było podniesienie świadomości obywateli_i i zwiększenie ich odporności na strukturalne czynniki przy pomocy kampanii informacyjnej i platform internetowych. Kadry pedagogicznej w szkołach podstawowych i liceach zaoferowano szkolenia prowadzone przez ekspertki_ów w dziedzinie islamofobii i dyskryminacji. Szkolenia odbywały się pod tytułem „Islamofobia w szkołach: co ją wywołuje, jak zwalczać stereotypy, unikać konfliktów i wspierać spójność społeczną”. Miały one przede wszystkim pomóc kadry pedagogicznej ocenić swoje własne możliwości, a także podpowiedzieć jej tematy, które może poruszyć w klasie. Szkolenia obejmowały 8 godzin, w sumie wzięło w nich udział 150 nauczycielek_i.
- Cykle edukacyjne dla uczennic_niów w ramach zajęć z wiedzy o społeczeństwie lub edukacji obywatelskiej, na których można dowiedzieć się o islamofobii i jej konsekwencjach. Zajęcia takie można również przeprowadzić w ramach letnich cykli edukacyjnych. Szkoły mogą wypróbować i dokonać ewaluacji różnych form. Uczennicom_niom można też zapewnić przestrzenie, w których mogą czynnie dowiedzieć się więcej o islamofobii.
- Szkolenia dla pedagożek_gów szkolnych i doradczyń_ców zawodowych z zakresu podświadomej stronniczości i uprzedzeń mogą wspomóc je_ich w odpowiednim podejściu do problemów, jakich doświadczają w szkole dzieci muzulmańskie. Należy zapewnić nietęczenie

zania nym

a:
hiszpania)

kiego dialektu arab-
j szkół podstawowych,
zm, półprywatnym
a jest najbardziej
marokańskiej, która
cką w mieście. Korzy-
ow. Odsetek ten wynosi
ach.

zić kilka słów w
szacunku dla dzieci
zyka jako takiego
niów podkreśla, że

język ten stanowi pewną pozytywną wartość). Pomaga to rozwinąć empatię i pozytywne relacje oraz wyrazić akceptację dla drugiej osoby ze wszystkimi jej cechami (osobowość, język, kultura, religia itp.), co z kolei prowadzi do akceptacji przez

człowieka i równouprawnienia i dyskryminacji antyraporty, prace, dane i s

Według wydanych przez Discrimination against niowie doświadczające wpływ tego faktu. Są to

niska sam

internaliz

niewykorzystywan

zainteresowanie

proble

doradztwa i wsparcia psychologicznego dla młodzieży z rządowymi programami zapobiegania ekstremizmowi. Poradnictwo dla muzułmańskiej młodzieży poszkodowanej przez islamofobię jest delikatnym tematem. Połączenie go z kontrolą młodzieży w zakresie bezpieczeństwa państwa może bardzo negatywnie wpłynąć na zdrowie psychiczne ofiar islamofobii.

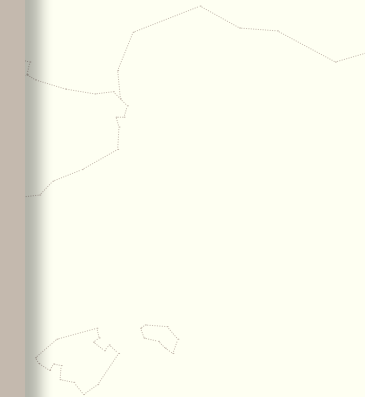
- Zasady i strategie szkół powinny chronić ofiary znęcania się i mowy nienawiści. Wszelkie wytyczne powinny być ukierunkowane na zastosowanie w praktyce, łatwe do wdrożenia oraz dawać wymierne skutki. Szkoły powinny wyznaczyć osoby odpowiedzialne za zwalczanie rasizmu, które monitorują i zajmują się przypadkami islamofobii. Szkoły powinny współpracować z młodzieżowymi organizacjami muzułmańskimi w celu informowania o islamofobii i jej skutkach oraz wspólnego opracowywania odpowiednich strategii.
- Rewizja planów nauczania pod kątem dekolonizacji, w ramach której należy usunąć orientalistyczną perspektywę z podręczników szkolnych. Przykład: Pewna szkoła we Włoszech używała wydanego przez duże wydawnictwo (Mondadori) podręcznika do historii, w którym zawarta była niedokładna i islamofobiczna narracja. Przeciw temu zaprotestowała muzułmańska badaczka Francesca Bocca. Poproszono ją później o zmianę i aktualizację wspomnianego ustępu. Szkoły powinny odpowiednio uszczegółwić treść programów nauczania, a wydawnictwa powinny współpracować z ekspertkami_ami w dziedzinie islamofobii i nienawiści antymuzułmańskiej, żeby zapewnić, że wszystkie treści są dokładne, sprawdzone i przedstawione w wyczerpujący sposób. Uwzględnienie muzułmańskich badaczek_y i badań naukowych w oświacie w celu podkreślenia inkluzywności szkół.
- Należy zapewnić poszanowanie religijnych obowiązków i praktyk, takich jak modlitwa, zasady dotyczące ubioru czy żywienia. Szkoły mogą wprowadzić ciche pomieszczenia, gdzie wszystkie_cy uczennice_niowie mogą się udać w celu refleksji czy modlitwy. Należy też promować tolerancję wobec ubioru uwarunkowanego religijnie (hidżab, turban,

jarmułka itp.) w budynkach oświatowych. Szkoły powinny spełniać potrzeby żywieniowe wszystkich uczennic_niów, oferując także opcje halal, wegetariańskie, wegańskie i koszerne.

- Wprowadzanie krajowych programów nauczania w zakresie wiedzy o religii we współpracy z daną społecznością wyznaniową. Dobrym przykładem jest tu Finlandia,^{xxiv} gdzie istnieje obowiązek uczęszczania na zajęcia z religii do 16. roku życia. Ministerstwo oświaty opracowuje program nauczania dla wszystkich religii, co jest wyrazem inkluzywności i pozwala uczennicom_niom pielęgnować swoją tożsamość religijną.

zania nym

a:
Hiszpania)

kiego dialektu arabskiego w szkołach podstawowych, w tym w szkołach prywatnych, a jest najbardziej markowa odmowa marokańskiej, która jest najbardziej markową w mieście. Korzyści z tego wynoszą 10%.

Wielu rodziców chce kilka słów w języku arabskim dla dzieci. Wzrost liczby uczniów, którzy mówią w języku arabskim jako pierwszym języku, podkreśla, że

język ten stanowi pewną pozytywną wartość. Pomaga to rozwinąć empatię i pozytywne relacje oraz wyrazić akceptację dla drugiej osoby ze wszystkimi jej cechami (osobowość, język, kultura, religia itp.), co z kolei prowadzi do akceptacji przez

człowieka i równouprawnienia i dyskryminacji antyraporty, prace, dane i s

Według wydanych przez Discrimination against niowie doświadczające wpływ tego faktu. Są to

niska sam

internaliz

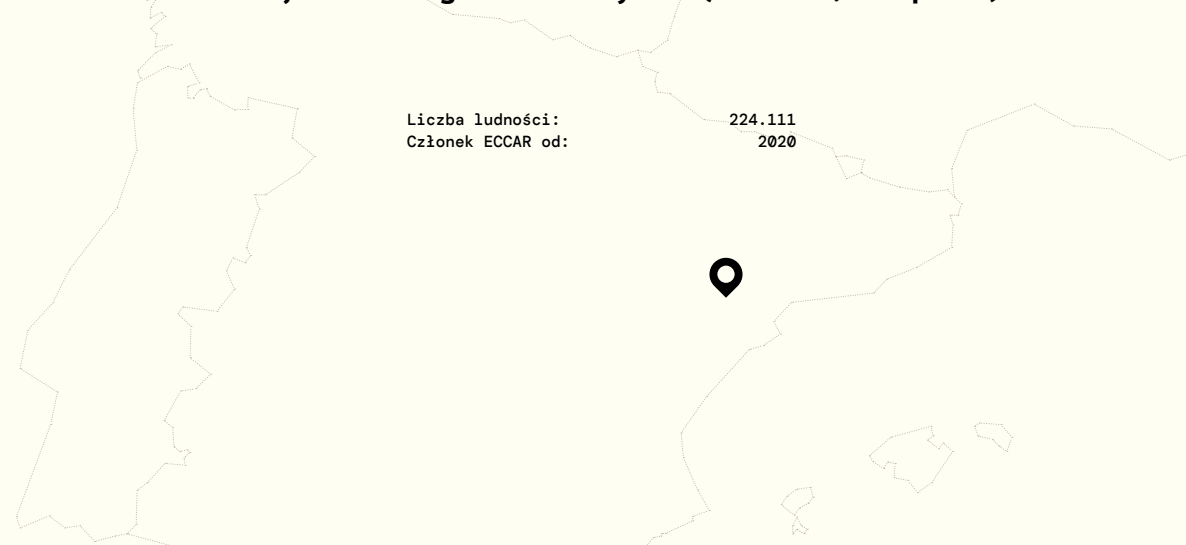
niewykorzystywar

zainteresowanie

prob

4.6.2 Sprawdzone rozwiązania na szczeblu lokalnym

4.6.2.1 Język jako wyraz wzajemnego uznania: lekcje arabskiego dla nauczycieli (Terrassa, Hiszpania)

Kursy językowe z elementami antyrasistowskimi i interkulturowymi

Władze Terrassy oferują kursy marokańskiego dialektu arabskiego (daridża) dla kadry pedagogicznej szkół podstawowych, gimnazjów i liceów w sektorze publicznym, półprywatnym (hiszp. concertado) i prywatnym. Daridża jest najbardziej powszechnym językiem wśród ludności marokańskiej, która stanowi największą społeczność migrancką w mieście. Korzysta z niego 6,01% ogółu mieszkank_ńców. Odsetek ten wynosi nawet ponad 40% w niektórych dzielnicach.

Założenia programu

Jeśli kadra pedagogiczna potrafi powiedzieć kilka słów w daridża w czasie lekcji, jest to wyrazem szacunku dla dzieci o pochodzeniu marokańskim oraz dla języka jako takiego (używanie go w klasie wobec uczennic_ńiów podkreśla, że język ten stanowi pewną pozytywną wartość). Pomaga to rozwinąć empatię i pozytywne relacje oraz wyrazić akceptację dla drugiej osoby ze wszystkimi jej cechami (osobowość, język, kultura, religia itp.), co z kolei prowadzi do akceptacji przez

drugą osobę. Kadra pedagogiczna opowiadała o zaskoczonych i zadowolonych reakcjach uczennic_niów na kilka słów w ich języku. Dzieci proponowały wspólne ćwiczenia i uczyły nauczycielki_li nowych słówek. Kadra zauważyła również, że podstawowa znajomość języka pozwoliła im zbliżyć się do rodzin dzieci o marokańskim pochodzeniu.

Zajęcia na temat zwalczania rasizmu, perspektyw interkulturowych i różnorodności religijnej pomogły uczestnikom_om poszerzyć swoją wiedzę na te tematy, uświadomić sobie różne rodzaje ucisku i uprzywilejowania, nauczyć się rozpoznawać (często ukryty) rasizm w szkole, zapoznać się z ofertą (współpracującej z władzami Terrassy) organizacji SOS Racisme, pomagającej ofiarom rasizmu, oraz opracować bardziej inkluzywne metody dydaktyczne, biorące pod uwagę różnorodność dzieci (pochodzenie, wyznanie, kultura itp.). Jako że kurs dotyczył daridży, użyte przykłady dotyczyły islamu (np. organizacja zajęć i sprawdzianów w czasie ramadanu) oraz zwalczania uprzedzeń i stereotypów wobec ludności muzułmańskiej.

Kurs dodatkowo zawierał informacje na temat uwarunkowań prawnych (swoboda wyznania jako prawo podstawowe zawarte w hiszpańskiej konstytucji, Acuerdo de Cooperación del Estado con la Comisión Islámica de España - układ o współpracy między władzami Hiszpanii a Islamską Komisją Hiszpanii z 1992 r.) oraz ich przełożenia na szkoły (wolności, prawa i obowiązki), jak i materiały i treści uwzględniające różnorodność dzieci pod względem pochodzenia i wyznania.

Nauczycielki_e bardzo pozytywnie oceniły_li te zajęcia, zarówno pod względem nauki języka, jak i tematów społeczno-kulturalnych i religijnych. W latach 2019–2021 odbyło się sześć kursów na poziomie początkującym i jeden na poziomie zaawansowanym (w sumie uczestniczyło w nich 106 osób). Reakcje lokalnej kadry pedagogicznej były bardzo pozytywne. Na ostatni kwartał 2022 r. planujemy dwa kursy dla początkujących i jeden na poziomie zaawansowanym.

Program kursu

Kurs językowy obejmuje 16 godzin lekcyjnych w ramach 8 spotkań. Jego podstawę stanowi praktyczne podejście do języka i nauka języka mówionego, ale także arabskiego alfabetu i kombinacji liter, co pozwala nauczycielkom_om poprawnie wymawiać imiona i nazwiska dzieci. Do treści należą też inne

Nasze wnioski

- ☑ Kurs powinien uczyć czegoś więcej niż samego języka. Z naszego punktu widzenia kurs zawdzięczał swoje powodzenie połączeniu nauki języka z zajęciami z podejścia interkulturalnego i antyrasistowskiego oraz różnorodności religijnej, prowadzonymi przez różne_ych ekspertki_ów w celu uwrażliwienia kadry pedagogicznej na te tematy. Nie należy bać się dyskusji na temat wątpliwości czy pytań (dotyczących norm, kultury, religii czy językoznawstwa) – program kursu powinien zapewnić czas na ich omówienie.
- ☑ Liczba godzin i program zajęć powinny wystarczyć do oficjalnego uznania (w naszym przypadku przyznaje się tzw. punkty kredytowe za kursy o liczbie godzin przewyższającej 15 oraz wydaje oficjalny certyfikat Ośrodka Zasobów Pedagogicznych), a w konsekwencji umożliwić wykorzystanie odbytego szkolenia przy rekrutacji czy konkursach.
- ☑ Do otrzymania certyfikatu powinna być wymagana obecność na poziomie 80%.
- ☑ Daty i godziny zajęć powinny zostać skonsultowane z ekspertkami_ami (w naszym przypadku skonsultowano je z Ośrodkiem Zasobów Pedagogicznych, żeby dobrać odpowiedni okres w roku szkolnym, dni tygodnia i pory dnia).
- ☑ Jeśli zgłosi się odpowiednia liczba zainteresowanych, można utworzyć grupy odpowiadające poziomowi szkoły, w której nauczają (przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum), ponieważ na każdym poziomie potrzebne będą inne umiejętności językowe. Jednak jeśli nie da się tego zrobić, nie stanowi to problemu (w naszym przypadku wszystkie grupy były mieszane)!

ania, liczby, zaimki
ory czy słownictwo
kretne treści dopasow
w, tj. kadry pedago
mikacyjnych umożliwia
e oświaty i nauczania.
aktycznemu wyko
i interkulturowych w
ch w klasie lub szkole.
pertki_ów i łączą ele

niomu początkującego
u ugruntowania i po
wany jest zbudowany
ajęć z języka, dwie z
óżnorodności religijnej,
ekspertki_ów). Osoby,
ertyfikat ukończenia
entro de Recursos Edu
ch).

umiejętności praktyczne, takie jak powitania, liczby, zaimki osobowe i dzierżawcze, części ciała, kolory czy słownictwo dotyczące budynku szkoły i rodziny. Konkretnie treści dopasowywane były do życzeń uczestniczek_ków, tj. kadry pedagogicznej, na podstawie zwyczajów komunikacyjnych umożliwiających porozumiewanie się w kontekście oświaty i nauczania. Trzy spotkania są w pełni poświęcone praktycznemu wykorzystaniu perspektyw antyrasistowskich i interkulturowych w czasie zajęć czy w konkretnych sytuacjach w klasie lub szkole. Prowadzone są one przez różne_ych ekspertki_ów i łączą elementy teoretyczne z praktycznymi.

Certyfikat

Nauczycielki_e mogą po ukończeniu poziomu początkującego zapisać się na kurs zaawansowany w celu ugruntowania i poszerzenia swojej wiedzy. Kurs zaawansowany jest zbudowany podobnie do podstawowego (pięć sesji zajęć z języka, dwie z podejścia antyrasistowskiego i jedna z różnorodności religijnej, wszystkie prowadzone przez różne_ych ekspertki_ów). Osoby, które przyjdą na 80% zajęć, otrzymują certyfikat ukończenia kursu. Certyfikaty wydawane są przez Centro de Recursos Educativos (Ośrodek Zasobów Pedagogicznych).

Program kursu

tkań. Jego podstawę stanowi praktyczne podejście do języka i nauka języka mówionego, ale także arabskiego alfabetu i kombinacji liter, co pozwala nauczycielkom_om poprawnie wymawiać imiona i nazwiska dzieci. Do treści należą też inne

Lekcje z podstaw religii (Göteborg, Szwecja)

Liczba ludności:
Członek ECCAR od:

604.829
2019

Projekt „Under samma himmel” („Pod jednym niebem”) opiera się na Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i ma na celu zwalczanie wszelkich form ucisku, wspieranie zrozumienia dla różnorodności ludzi (w perspektywie długofalowej) oraz promowanie osobistych relacji między uczennicami_niami w wieku od 13 do 16 lat.

Na kurs składają się spotkania między młodzieżą szkolną a młodymi ludźmi z różnych grup wyznaniowych. Oferują one możliwość zastanowienia się nad tym, co nas dzieli i łączy, jak budować pozytywne relacje z innymi i jak rozwijać się na ludzi dorosłych, odpowiedzialnych za siebie i innych.

Każdy kurs obejmuje 15 zajęć po 60–80 minut. Można go wprowadzić i dostosować do zwykłego planu lekcji w szkole. Kurs przeznaczony jest dla wszystkich szkół, niezależnie od tego, czy większość młodzieży w nich należy do grup wyznaniowych, czy też nie.

Cele kursu

- Wspieranie uczennic_niów w procesie rozwoju tożsamości
- Wsparcie klas w rozwoju w kierunku bardziej włączających i przyjaznych społeczności
- Rozwój kompetencji społecznych uczennic_niów, tak żeby potrafiły_li lepiej współpracować z ludźmi z innych grup

Nasze wnioski

- ☑ Nie ma szybkich i łatwych rozwiązań. Zmiany potrzebują czasu i wytrwałości. Trzeba uzbroić się w cierpliwość!
- ☑ Jasna struktura kursów jest ważna, ale trzeba też umieć dostosować się do indywidualnych potrzeb szkół czy klas. Trzeba nauczyć się odpowiednio reagować na to, co dzieje się na zajęciach.
- ☑ Wzorce wśród własnej grupy wiekowej odgrywają ważną rolę. Dlatego gawędziarki_rze powinny być osobami młodymi, żeby móc dotrzeć do swoich koleżanek_gów.

wiek powinien mieć możliwość spotkać się z innymi i przekonać się, że też są w porządku”.

_niów, zrozumienia punktach widzenia i

ia dla religii i kultury

nic_niów w kwestii deklaracją Praw Człowiecka czy wartościami czasie wydarzeń lokal-

r sześciu różnych szko- wyznawać jakąś wiarę i h formach związanych czy wspólnoty wyzna- ruje ze wspólnotami nich kandydatek_ów. kurs przygotowujący powiadającej histo- ające dla osób, które ra się o zachowanie cję różnych religii łujemy gwarancji, że ony, od razu otrzyma erze od popytu i liczby

ca lat z bardzo pozy- zek_ków wyraziło się

rozmawiać z gawę- go ktoś może być i_em”.

a temat religii, ale na nych ludzi. Każdy czło-

Cele kursu

- jących i przyjaznych społeczności
- Rozwój kompetencji społecznych uczennic_niów, tak żeby potrafiły_li lepiej współpracować z ludźmi z innych grup

- Obudzenie ciekawości uczennic_niów, zrozumienia i tolerancji dla ludzi o innych punktach widzenia i stylach życia
- Poszerzenie wiedzy i zrozumienia dla religii i kultury jako pojęć
- Pogłębienie zrozumienia uczennic_niów w kwestii związku kursu z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka, Konwencją o prawach dziecka czy wartościami reprezentowanymi w szkole, w czasie wydarzeń lokalnych i globalnych

Do lata 2022 r. odbyło się 25 cykli zajęć w sześciu różnych szkołach. Osoby prowadzące zajęcia muszą wyznawać jakąś wiarę i czynnie uczestniczyć w zorganizowanych formach związanych z tą wiarą, jak organizacje pozarządowe czy wspólnoty wyznaniowe. Zespół projektu często współpracuje ze wspólnotami religijnymi w celu znalezienia odpowiednich kandydatek_ów. Po przyjęciu, wszystkie te osoby kończą kurs przygotowujący do roli „gawędziarki_rza”, czyli osoby opowiadającej historie. Oferujemy także szkolenia doształcające dla osób, które ukończyły kurs wstępny. Nasz zespół stara się o zachowanie proporcji, np. poprzez równą reprezentację różnych religii pośród osób prowadzących zajęcia. Nie dajemy gwarancji, że każda osoba, która ukończyła kurs wstępny, od razu otrzyma konkretne zlecenia. Zależy to w dużej mierze od popytu i liczby osób z różnych grup religijnych.

Nasze kursy spotkały się przez tych kilka lat z bardzo pozytywnym odzewem. Tak dwoje uczestniczek_ków wyraziło się na ich temat:

„Myślę, że wszyscy w szkole powinni porozmawiać z gawędziarką_rzem. Zrozumiałam_em, dlaczego ktoś może być wierzący. Wcześniej tego nie rozumiałam_em”.

„Może nie poznałam_em wielu faktów na temat religii, ale na pewno potrafię teraz lepiej zrozumieć innych ludzi. Każdy człowiek powinien mieć możliwość spotkać się z innymi i przekonać się, że też są w porządku”.

Myślę, że wszyscy
w szkole powinni
porozmawiać z ga-
wędziarką_rzem.
Zrozumiałam_em,
dlaczego ktoś może
być wierzący. Wcze-
śniej tego nie rozu-
miałam_em.

(Anonimowa_y uczestniczka_k kursu)

4.6.2.3 **Żydowsko-muzułmańska współpraca na rzecz dialogu międzyreligijnego (Malmö, Szwecja)**

W 2019 r. stowarzyszenie Amanah otrzymało nagrodę miasta Malmö w dziedzinie praw człowieka za szerzenie wiedzy i wzajemnego zrozumienia wśród ludzi. Jej działania skupiają się na współpracy międzyreligijnej. Kluczową rolę odgrywają tu imam Salahuddin Barakat i rabin Moshe-David HaCohen.

Władze Malmö ustanowiły nagrodę w dziedzinie praw człowieka w 2019 r., żeby przeciwdziałać dyskryminacji i wspierać demokrację i prawa człowieka. Jest ona wyróżnieniem dla osób, które swoimi działaniami doprowadziły do zmian w zakresie praw człowieka w Malmö. Działania te mogą obejmować np. przeciwdziałanie dyskryminacji, równouprawnienie płci, prawa dziecka, przeciwdziałanie wykluczeniu czy szerzenie wiedzy o praktycznym zastosowaniu praw człowieka.

Amanah jest żydowsko-muzułmańskim projektem i obrała sobie za cel budowanie zaufania między osobami żydowskimi i muzułmańskimi w Szwecji oraz zwiększenie zrozumienia ogółu ludności dla żydowskiej i muzułmańskiej religii, tradycji i kultury.

**Dofinansowanie
ze środków miasta**

Od 2016 r. władze miasta dofinansowują tę inicjatywę. W czerwcu 2019 r. stowarzyszeniu Amanah przyznano dofinansowanie na lata 2019, 2020, 2021 i 2022 w wysokości ok. 35 800 euro rocznie. Władze miasta zdecydowały również, że Amanah zobowiązane zostanie do składania z wnioskiem o dalsze dofinansowanie sprawozdania rocznego.

Dodatek na ramadan

4.7.1 Zalecenia ECCAR w zakresie strategii i środków

Z początkiem kwietnia wiele u muzułmańskich obywaterek i w Europie rozpoczęło 30-dniowy post na czas trwania islamskiego miesiąca ramadan. Przestrzeganie postu w czasie ramadanu jest w islamie bardzo ważne – stanowi ono jeden z pięciu filarów wiary. Z reguły osoby poszczące nie przyjmują posiłków i napojów od wschodu do zachodu słońca. Okres ten nie jest jednak wyłącznie postem od przyjemności fizycznych, lecz także czasem na refleksję, samodoskonalenie i pracę nad dyscypliną duchową. Punktem kulminacyjnym ramadanu jest trzydniowe święto Id al-Fitr.

Wiedza na temat ramadanu oraz zwyczajowych praktyk muzułmańskich w życiu codziennym w czasie postu nie jest powszechna wśród niemuzułmanek ów. Muzułmanki ie często spotykają się z oceną i potępieniem swojej decyzji o przestrzeganiu postu, ponieważ niektórzy uważają „powstrzymanie się od picia wody” za „skrajność”, albo doświadczają zaczepek (mikroagresji), np. w słowach „weź tylko łyka, Bóg cię tu nie widzi”. W 2022 r. grupa obywatelska PEGIDA w Holandii, znana z antymuzułmańskich i rasistowskich opinii, po raz kolejny ogłosiła, że w czasie ramadanu będzie organizować prowokacyjne grille z „pieczeniem prosiaka” przed holenderskimi meczetami. Niestety, jak to często bywa z fałszywymi informacjami, może to prowadzić do napięć lub, w najgorszym przypadku, ograniczenia wolności wyznania. Przykładem są tutaj szkoły, gdzie kadra pedagogiczna obawia się, że muzułmańska młodzież nie będzie w stanie skupić się na nauce i wprowadza zakaz poszczenia. Te i podobne zasady wprowadzane są bez konsultacji z tymi, których dotyczą. Każdy człowiek inaczej reaguje na post i potrzebuje czasu, żeby przyzwycząić się do nowego rytmu. Wiara islamska zwalnia z obowiązku poszczenia ludzi, u których post powoduje problemy zdrowotne. Dla tych ludzi, którzy chcą korzystać ze swobody wyznania i decydują się na przestrzeganie tej praktyki duchowej, zakazy raczej spowodują szkody moralne i wcale ich nie „ochronią”.

Pamiętajmy, że post nie jest wyłącznie muzułmańską praktyką religijną. Wiele wyznań chrześcijańskich przestrzega różnych rodzajów postu. Kościoły prawosławne przestrzegają 40-dniowego Wielkiego Postu, kiedy to rezygnuje się z niektórych rodzajów pokarmu. Judaizm nakazuje przestrzegania postu podobnego do postu islamskiego w dniu Jom Kippur. Ponadto jest też wielu ludzi, którzy poszczą na różne sposoby dla

korzyści zdrowotnych, bez powodów religijnych. Skoro zatem poszczenie jest praktyką znaną ludziom w różnych grupach, ramadan jest wspaniałą okazją na wymianę międzyreligijną, szerzenie podstawowej wiedzy o religiach i polepszanie relacji między ludźmi.

Władze miast działających przeciwko rasizmowi i na rzecz włączenia społecznego – jako miejsca pracy, podmioty zlecające, podmioty wykonujące usługi i podmioty tworzące przestrzeń miejską – mogą skorzystać z ramadanu w celu zwalczania rasizmu antymuzułmańskiego i wzmocnienia spójności społecznej. Niektóre miasta ECCAR, takie jak Malmö i Göteborg, już wdrażają sprawdzone rozwiązania w dziedzinie dialogu międzyreligijnego i edukacji obywatelskiej, organizując we współpracy z miejscową społecznością muzułmańską coroczne festiwale Id skierowane do ogółu społeczeństwa. Belgijskie Kortrijk organizuje wspólnie z miejscową społecznością muzułmańską kolację iftar.

Choć istnieje cała gama możliwych działań, grupa robocza ECCAR ds. rasizmu antymuzułmańskiego zaleca wsparcie społeczności muzułmańskich w czasie ich świętego miesiąca poprzez następujące działania:

ZALECENIA W ZAKRESIE STRATEGII I ŚRODKÓW

- Zorganizować panele dyskusyjne i inne formy edukacji obywatelskiej na temat postu z udziałem religijnych i niereligijnych osób czynnych w społeczeństwie obywatelskim,
- Zorganizować wspólną kolację iftar z miejscową społecznością muzułmańską,
- Wesprzeć miejscową społeczność muzułmańską w organizacji obchodów Id al-Fitr i wziąć udział w programie kulturalnym wydarzenia,
- Zapewnić odpowiednią wiedzę o religiach wśród instytucji miejskich, tak żeby personel zrozumiał muzułmańskie_ch koleżanki_gów, rówieśniczki_ków i uczennice_niów przestrzegające_ych postu w czasie ramadanu,
- Opublikować oficjalne życzenia prezydentki_a/ burmistrzynie_a i innych przedstawicieli_i miasta z okazji ramadanu,
- Poinformować miejscowe służby policyjne o ramadanie, tak żeby potrafiły rozpoznać potencjalne przestępstwa na tle nienawiści wobec społeczności muzułmańskiej czy próby jej zastraszenia, uciszenia lub odwiedzenia od przestrzegania zasad swojej religii,
- Nawiązać kontakt z miejscowymi meczetami w kwestii ewentualnych obaw w kwestii bezpieczeństwa w czasie ramadanu oraz, w razie potrzeby, polepszyć komunikację między nimi a lokalnymi służbami policyjnymi.

liczne i iftar

, nasz festyn kultural-
ał się już tradycją.
o i uczęszczanego
macie rodzinnym,
zabawy dla dzieci,
pomniane wrażenia.
ólnie rodziny z całego

ch), jest częścią
spotykają się tu i
urze, pochodzeniu
przyciągnęło 20 tys.
stwa i otwartość miasta
nia jednego z najważ-
n instytucji kulturalnej
ogólnych osób, rodzin,

grup, a przez to także dla całego społeczeństwa.

Radość, z jaką młode osoby od lat biorą udział w obchodach, jest bezcenna i kształtuje ich relacje z miastem. Daje im poczucie przynależności i bycia widocznymi. Grupa organiza-

korzyści zdrowotnych, znaną ludziom w różny religijną, szerzenie pod

Władze miast działają jako miejsca pracy, pod ce przestrzeń miejską – muzułmańskiego i wzm Malmö i Göteborg, już v religijnego i edukacji o ściami muzułmańską corc Kortrijk organizuje wsp

Choć istnieje cała ga muzułmańskiego zalec miesiąca poprzez nastę

Post i karnawał: publiczne festiwale z okazji Id i iftar

4.7.2

4.7.2.1

Göteborg, Szwecja

„Eid-firande för alla” (Id dla wszystkich), nasz festyn kulturalny, odbywa się w Göteborgu od 14 lat i stał się już tradycją.

Obchody te urosły do rangi lubianego i uczęszczanego wydarzenia. Całość utrzymana jest w formacie rodzinnym, obejmuje różne aktywności kulturalne i zabawy dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych i oferuje niezapomniane wrażenia. Na festynie spotykają się i świętują wspólnie rodziny z całego miasta.

„Eid-firande för alla” (Id dla wszystkich), jest częścią wielokulturowej oferty naszego miasta. Spotykają się tu i poznają ludzie o różnym wyznaniu, kulturze, pochodzeniu oraz w różnym wieku. Ostatnie wydanie przyciągnęło 20 tys. uczestniczek_ków. Poczucie bezpieczeństwa i otwartość miasta Göteborga, a także możliwość świętowania jednego z najważniejszych świąt własnej religii w znanej instytucji kulturalnej wiąże się z wieloma zaletami dla poszczególnych osób, rodzin, grup, a przez to także dla całego społeczeństwa.

Radość, z jaką młode osoby od lat biorą udział w obchodach, jest bezcenna i kształtuje ich relacje z miastem. Daje im poczucie przynależności i bycia widocznymi. Grupa organiza-

cyjna chce upodmiotowić mniejszości i zapewnić wydarzenie na poziomie. Obchodzenie tego święta w jednej z najbardziej prestiżowych przestrzeni w mieście wiele znaczy dla uczestniczek_ków. Trzy ostatnie edycje święta uwzględniły, przy współpracy z Czerwonym Krzyżem i organizacją Save the Children, uchodźczynie_ów, nowo przybyłe oraz małoletnie osoby bez opieki. Obchody Id znaczyły dla nich bardzo dużo i nasz personel usłyszał wiele wyrazów serdecznej wdzięczności od osób nowo przybyłych. W czasie tych czterech lat 3 tys. uchodźczyń_ców, nowo przybyłych i małoletnich osób bez opieki włączyło się do wspólnego świętowania.

Malmö, Szwecja (Ibn Rushd Studieförbundet)

Ibn Rushd Studieförbundet (Stowarzyszenie im. Ibn Ruszda ds. Edukacji) chce oferować kształcenie dla dorosłych i prowadzić pionierskie działania na rzecz rozwoju społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem wiary, praw podstawowych i różnorodności. Podstawą naszej pracy jest wolontariat i niezależność od partii politycznych. Organizujemy zajęcia edukacyjne i kulturalne w ramach nieodpłatnej edukacji dla dorosłych. Ibn Rushd Studieförbundet kieruje się muzułmańskimi wartościami sprawiedliwości, solidarności, obrony wolności, promowania różnorodności, udzielania porad i wspierania spotkań między ludźmi.

Tworzenie sieci między społeczeństwem obywatelskim a władzami i innymi podmiotami zainteresowanymi uważamy za wartościowy krok w kierunku zmian na lepsze w społeczeństwie. Stowarzyszenie otwarte jest na wszystkich ludzi i prowadzi działania w całej Szwecji. Chcemy działać na rzecz obrony demokracji i praw człowieka. Czynnie podbudowujemy szwedzko-muzułmańską tożsamość. Wspólnie z organizacjami członkowskimi oferujemy kształcenie dla dorosłych, bierzemy udział w debatach publicznych, tworzymy materiały edukacyjne oraz oferujemy różne seminaria, kółka edukacyjne i wydarzenia kulturalne. Organizujemy to wspólnie z organizacjami członkowskimi.

Stowarzyszenie im. Ibn Ruszda ds. Edukacji czynnie wspiera samoorganizację ludzi w ramach stowarzyszeń i organizacji. Szczególnie marginalizowane grupy mogą skorzystać z lepszej organizacji. W ramach naszej misji demokratycznej wspieramy organizacje członkowskie poprzez edukację, dofinansowanie i poradnictwo w celu umożliwienia ich czynnego udziału w życiu społeczeństwa oraz ułatwienia organizacji szczególnie marginalizowanych grup.

Stowarzyszenie im. Ibn Ruszda jest jednym z 10 stowarzyszeń ds. edukacji w Szwecji, które otrzymują dofinansowanie na rzecz edukacji dla dorosłych z kasy państwa. Istniejemy już od 2008 r. i jako niezależne stowarzyszenie ds. edukacji posiadamy uprawnienie do otrzymywania dofinansowania państwowego. Od tego czasu ciągle rozrastamy się i rozwijamy naszą działalność na polu edukacji dla dorosłych oraz współpracę z organizacjami członkowskimi.

Festiwal Id odbywa się regularnie od 2011 r. i przyciąga coraz większą liczbę odwiedzających. W 2020 r. festiwal musiał zostać odwołany, a w 2021 r. odbył się wirtualnie. W 2022 r. planowane są obchody w Folkets Park. W 2019 r. przyszło 13 tys. osób, a w 2022 r. oczekuje się podobnego lub jeszcze większego zainteresowania.

Grupa organizująca podkreśla, że uwidacznianie różnych tożsamości mniejszościowych w oficjalnym otoczeniu i w pozytywnym kontekście wspomaga integrację i poczucie przynależności poprzez publiczne obchody świąt.

Władze Malmö współfinansowały poszczególne elementy festiwalu w ostatnich latach. Od strony organizacyjnej wszystkie wydarzenia są bezpośrednio dofinansowywane i wspierane przez Biuro Prezydentki_a Miasta i organizowane we współpracy z komitetem organizacyjnym. W komitecie zasiadają osoby reprezentujące szerokie grono grup zainteresowanych. Głównym zamysłem jest równość wyznań, co podkreśla prawo każdej osoby do rozwoju własnej tożsamości duchowej i religijnej oraz bycia częścią społeczeństwa. Stale rosnące zainteresowanie od pierwszej edycji w 2011 r. pokazuje, że takie inicjatywy przyciągają coraz większą publiczność, zarazem uwidaczniając różnorodność społeczności muzułmańskiej w Malmö.

Kalendarium najważniejszych wydarzeń**2021**

Festiwal odbył się w okrojonej, wirtualnej wersji na mediach społecznościowych/Facebooku we współpracy z Göteborgiem, który organizuje co roku podobne obchody Id. W dniu święta Id, nasz program „Eid-firande för alla” (Id dla wszystkich) został wyświetlony ponad 10 tys. razy.

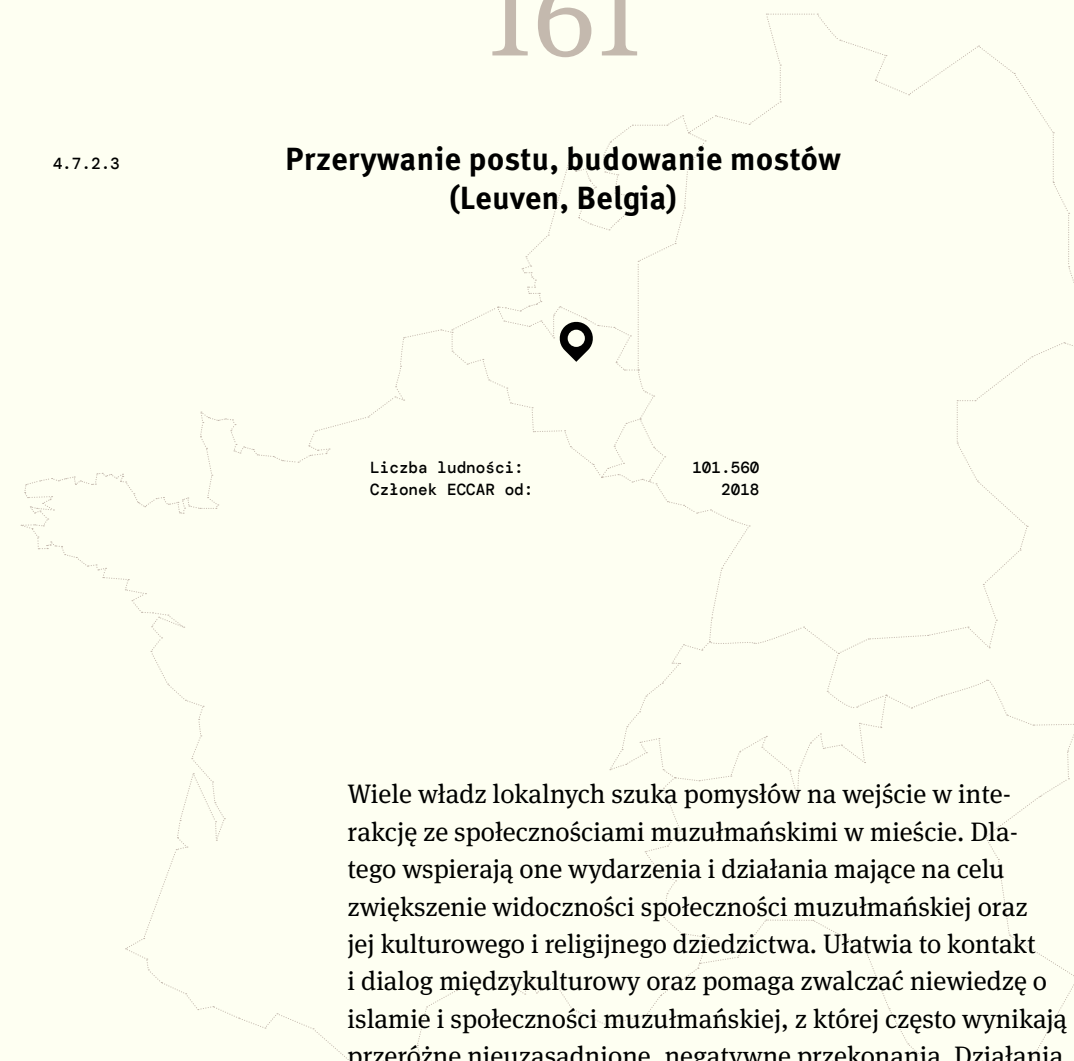
2019

Festiwal odbył się w Folkets Park i przyciągnął ok. 13 tys. osób oraz 20 organizacji uczestniczących i wystawiających, które reprezentowały ok. 30 grup etnicznych. Festiwal promowany był na szczeblu krajowym, na dużych ekranach w Malmö oraz w kilku arabskojęzycznych gazetach internetowych.

2011

Pierwszy festiwal Id odbył się w Rosengårdscentrum przed ok. 750–1000 odwiedzających. Udział wzięło 5 organizacji uczestniczących i wystawiających, które reprezentowały kilka grup etnicznych.

4.7.2.3

**Przerwanie postu, budowanie mostów
(Leuven, Belgia)**

Wiele władz lokalnych szuka pomysłów na wejście w interakcję ze społecznościami muzułmańskimi w mieście. Dlatego wspierają one wydarzenia i działania mające na celu zwiększenie widoczności społeczności muzułmańskiej oraz jej kulturowego i religijnego dziedzictwa. Ułatwia to kontakt i dialog międzykulturowy oraz pomaga zwalczać niewiedzę o islamie i społeczności muzułmańskiej, z której często wynikają przeróżne nieuzasadnione, negatywne przekonania. Działania takie podkreślają również centralne wartości islamu i społeczności muzułmańskiej: solidarność, poczucie przynależności i otwartość.

Przy krytycznej analizie takich inicjatyw (z których większość skupia się wokół świętego miesiąca ramadan), trzeba stwierdzić, że nie wszystkie w pełni osiągają swój cel. Wydarzenia te skupiają się na religijnych rytuałach muzułmanek_ów poprzez ich egzotyzację. Podkreślają one różnice między muzułmankami_ami i niemuzułmankami_ami na stereotypowe sposoby i przyczyniają się do wyobcowania. Powodem ku temu jest ześrodkowanie uwagi na tym, co odróżnia muzułmanki_ów od niemuzułmanek_ów. Wydarzenia te utrwalają więc stereotypowe wyobrażenia, przedstawiające codzienne życie muzułmanek_ów jako skupione wokół rytuałów religijnych i duchowych, czyli na inspirowanych islamem „irracjonalnych zachowaniach”. Islam niezaprzeczalnie skupia się na rytuałach

religijnych, ale sam islam, jak i życie codzienne muzułmanek_ów obejmuje dużo więcej innych aspektów. Jeśli nie poszerzymy zakresu tych wydarzeń tak, aby obejmowały też inne aspekty islamu, z których niektóre nie są znane nawet wszystkim muzułmankom_om, zmarnujemy tę wspaniałą okazję.

Władze miasta Leuven wsparły organizację iftar (wspólnego przerwania postu w czasie ramadanu) przez meczety w naszym mieście. Całość organizowały meczety we współpracy z organizacjami międzykulturowymi i zajmującymi się zdrowiem, a także radą miasta. Przed przerwaniem postu odbyło się kilka okrągłych stołów, podczas których dyskutowano różne aspekty islamu. Na jednym z nich omawiano ogólnie islam (Co islam oznacza dla muzułmanek_ów? Jakie są podstawy wiary? Jak wygląda codzienna praktyka? Jak prowadzone są meczety?). Drugi i trzeci okrągły stół skupiły się na islamskich punktach widzenia na zdrowie. Jeden z nich zajął się tym tematem w znaczeniu ogólnym (Jakie są nauczania islamu na temat zdrowia? Jakie ma to przełożenie na współczesną medycynę? Jak obie te dziedziny wspomagają się nawzajem?). W ramach ostatniego okrągłego stołu pewna muzułmanka opowiadała o tym, jak pokonała raka, o swojej chorobie, o sile, jaką czerpała z wiary, i o wsparciu, jakie otrzymała od społeczności muzułmańskiej. Temat zdrowia był bardzo ważny, ponieważ wydarzenie to stanowiło jedno z pierwszych publicznych spotkań po strasznym okresie ograniczeń związanych z koronawirusem.

Dzięki wprowadzeniu tego tematu w ramach wydarzenia o charakterze międzyreligijnym i międzykulturowym udało się nakierować dyskusję na tematy dalekie od stereotypowego podejścia do islamu. Pokazało to, że muzułmanki_ów dotyczą te same problemy, co resztę społeczeństwa, i że nie żyją w izolacji od innych na jakiejś odległej planecie. Ukazało to też intelektualną stronę islamu, która zajmuje się wieloma innymi sprawami poza duchowością i rytuałami religijnymi. Takie podejście zapewniło równouprawnienie wszystkich osób uczestniczących, niezależnie od ich pochodzenia i innych uwarunkowań osobistych. Muzułmanki_ie mieli szansę pokazać, jak różnorodna jest ich wiara. W przyszłości planujemy dalej pokazywać wielowymiarowość islamu, tak aby islamskie punkty widzenia mogły wzbogacić debatę publiczną na różne ważne tematy.

Islam niezaprzeczalnie skupia się na rytuałach religijnych, ale sam islam, jak i życie codzienne muzułmanek_ów obejmuje dużo więcej innych aspektów.

5

Dane kontak-
towe współau-
torek_ów

Artykuły autorstwa miast członkowskich ECCAR

Miasto członkowskie ECCAR	Adres	Autor_ka tekstu:
Barcelona (Hiszpania)	Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania Passeig de Sant Joan, 75, 7a planta exterior 08009 Barcelona Hiszpania	dretsciutadania@bcn.cat
Berlin (Niemcy) Stanisława Paulus	Senatsverwaltung für Justiz, Vielfalt und Antidiskriminierung Salzburger Straße 21-25 10825 Berlin Niemcy	poststelle@senjustva.berlin.de Stanislaw.Paulus@senjustva.berlin.de
Bologna (Włochy)	U.I. Diritti, cooperazione e nuove cittadinanze Piazza Maggiore, 6 40124 Bologna Włochy	cooperazionediritti@comune.bologna.it
Chemnitz (Niemcy) Ines Vorsatz	Stadtverwaltung Chemnitz Dezernat 3 Geschäftsstelle Kommunale Prävention Düsseldorfer Platz 1 09111 Chemnitz Niemcy	kriminalpraevention@stadt-chemnitz.de Ines.Vorsatz@stadt-chemnitz.de

Göteborg (Szwecja) Anna Thomasson	Göteborgs stad Stadledningskontoret Gustav Adolfs Torg 4 404 82 Göteborg Szwecja	stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se anna.thomasson@stadshuset.goteborg.se
Graz (Austria) Daniela Grabovac	Antidiskriminierungsstelle Steiermark Andritzer Reichsstraße 38 8045 Graz Austria	buero@antidiskriminierungsstelle.steiermark.at grabovac@adss.at
Heidelberg (Niemcy)	Stadt Heidelberg Amt für Chancengleichheit Bergheimer Straße 69 69115 Heidelberg Niemcy	chancengleichheit@heidelberg.de
Karlsruhe (Niemcy) Christoph Rapp	Stadt Karlsruhe Kulturamt Kulturbüro Fachbereich 2 Karl-Friedrich-Straße 14 – 18 76133 Karlsruhe	christoph.Rapp@kultur.karlsruhe.de
Kortrijk (Belgia)	Dienst Welzijn Grote Markt 54 8500 Kortrijk Belgia	welzijnsdienst@kortrijk.be
Leipzig (Niemcy)	Stadt Leipzig Referat für Migration und Integration 04092 Leipzig Niemcy	migration.integration@leipzig.de
Leuven (Belgia) Yassin Elattar	Afdeling diversiteit en gelijke kansen Stad Leuven Diestsesteenweg 104F 3000 Leuven Belgia	diversiteit@leuven.be yassin.elattar@leuven.be

Malmö (Szwecja)	Malmö Stad August Palms plats 1 SE-20580 Malmö	malmostad@malmo.se
Malin Martelius		malin.martelius@malmo.se
Jeppe Albers		jeppe@nordicsafecities.org
Andreas Hasslert		andreas.hasslert@ibnrushd.se
Malin Noven		malin.noven@ibnrushd.se
Rotterdam (Holandia)	Team Inclusief Samenleven Afdeling Publieke Gezondheid, Welzijn & Zorg Gemeente Rotterdam Halvemaanpassage 90 3000LP Rotterdam Holandia	
Terrassa (Hiszpania)	Servei de Ciutadania (Ajuntament de Terrassa) Crt. de Montcada, 596 08223 Terrassa Hiszpania	ciutadania@terrassa.cat
Sandra Astudillo		sandra.astudillo@terrassa.cat
Toulouse (Francja)	Mission égalité diversité de la Mairie de Toulouse 38, rue d'Aubuisson 31000 Toulouse Francja	mission.egalite@mairie-toulouse.fr
Serge Dolcemascolo		serge.dolcemascolo@mairie-toulouse.fr
Vienna (Austria)	Stadt Wien Integration und Diversität Friedrich-Schmidt-Pl. 3 1080 Wien Austria	post@ma17.wien.gv.at
Almir Ibric		almir.ibric@wien.gv.at
Karin König		karin.koenig@wien.gv.at
Zurich (Szwajcaria)	Stadt Zürich Stadtentwicklung Integrationsförderung Stadthausquai 17 8001 Zürich Szwajcaria	integrationsfoerderung@zuerich.ch

Artykuły autorstwa ekspertek_ów

Nazwa	Dane kontaktowe	Mail
Anlaufstelle für Diskriminierungsschutz an Schulen (ADAS) Aliyeh Yegane	LIFE Bildung Umwelt Chancengleichheit Rheinstr. 45, 1. Hof, Aufgang C, 3. Etage 12161 Berlin Niemcy	info@adas-berlin.de yegane@life-online.de
CLAIM Alliance against Islamophobia and anti-Muslim Hate	CLAIM // Allianz gegen Islam – und Muslimfeindlichkeit Friedrichstraße 206 10969 Berlin Niemcy	info@claim-allianz.de
Deutschsprachiger Muslimkreis Karlsruhe (DMK)	Kaiserallee 111 A 76185 Karlsruhe Niemcy	info@dmk-karlsruhe.de
Dr. Klaus Starl	Geschäftsstelle des Menschenrechtsbeirates der Stadt Graz Europäisches Trainings- und Forschungszentrum für Menschenrechte und Demokratie (ETC Graz) Elisabethstraße 50B 8010 Graz Austria	menschenrechtsbeirat@etc-graz.at
Dr. Amina Easat-Daas	De Montfort University The Gateway, Leicester LE1 9BH Wielka Brytania	amina.easat-daas@dmu.ac.uk
European Forum of Muslim Women (EFOMW) Dr. Sanja Bilic		info@efomw.eu sanja.bilic@efomw.eu

European Network Against Racism (ENAR)

Julie Pascoët

info@enar-eu.orgjulie@enar-eu.org**Fair Mieten Fair Wohnen (FMFW)**

Dr. Christiane Droste

Remzi Uyguner

UP19 Stadtforschung + Beratung GmbHGeusenstraße 2
10317 Berlin
Niemcychristiane.droste@fairmieten-fairwohnen.deremzi.uyguner@fairmieten-fairwohnen.de**Forum of European Muslim Youth and Student Organisations (FEMYSO)**Rue Archimede 50
BE-1000 Bruxelles
Belgiahead.campaigns@femyso.org**IDEM Rotterdam**

Bauke Fiere

Grotekerklein 5
3011 GC Rotterdam
010 – 411 39 11
Postbus 1812
3000 BV
Rotterdam
Holandiab.fiere@radar.nl**Mosque Herne-Röhlinghausen**

Tuncay Nazik

Die Islamische Gemeinde Herne – RöhlinghausenRheinische Straße 25
44651 Herne
Niemcyinfo@ig-ev.de**Muslim Academy of Heidelberg**

Leyla Jagiella

Muslimische Akademie Heidelberg i.G.Willy-Brandt-Platz 5
69115 Heidelberg
Niemcyleyla.jagiella@teilseiend.de**Nicole Erkan**nicoleerkan1979@gmail.com**Prof. Peter Hopkins**Daysh Building, Room 3.35
Newcastle University,
Newcastle Upon Tyne
NE17RU Wielka Brytaniapeter.hopkins@ncl.ac.uk

Wszelkie zapytania dotyczące przedstawionych w niniejszym poradniku sprawdzonych rozwiązań można również kierować do biura ECCAR.

ECCAR Office

c/o Stadt Heidelberg

Bergheimer Straße 69

69115 Heidelberg, Niemcy

office@eccar.info

6

Przypisy
końcowe

- I. **ECRI Council of Europe, opinia ECRI na temat pojęcia „rasizacji”** (przyjęta na 87 posiedzeniu plenarnym ECRI, dnia 8.12.2021 r.), <https://rm.coe.int/ecri-opinion-on-the-concept-of-racialisation/1680a4dcc2>
- II. **Farah Elahi and Omar Khan (eds.), Islamophobia: Still A Challenge for Us All**, (London: Runnymede, 2017), <https://www.runnymedetrust.org/publications/islamophobia-still-a-challenge-for-us-all>
- III. **ENAR, Forgotten Women: The Impact of Islamophobia on Muslim Women**, (Brussels: ENAR, 2016), https://www.enar-eu.org/wp-content/uploads/forgottenwomenpublication_lr_final_with_latest_corrections.pdf
- IV. **Irene Zempi and Neil Chakraborti, Islamophobia, Victimisation, and the Veil** (Hampshire: Palgrave Macmillan, 2014).
- V. **“Tell MAMA”**, dostęp 14.11.2022 r., About Us (tellmama.org)
- VI. **“Wien - Stadt der Menschenrechte“**, Stadt Wien, dostęp: 10.11.2022 r., <https://www.menschenrechtsstadt.wien.at>
- VII. **Tell MAMA, The Impact of the Christchurch Terror Attack. Tell MAMA Interim Report 2019** (London: Faith Matters, 2020), <https://www.tellmama.org/wp-content/uploads/2020/03/The-Impact-of-the-ChristChurch-Attack-Tell-MAMA-Interim-Report-2019-PP.pdf>
- VIII. **Derya, Iner (ed), Islamophobia in Australia Report III (2018-2019)**, (Sydney: Charles Sturt University and ISRA, 2019), <https://www.isra.org.au/wp-content/uploads/2022/03/Islamophobia-Report-3-2022-LR-Spreads-RA.pdf>
- IX. **ECRI Council of Europe, ECRI General Policy Recommendation No. 5 (revised) on preventing and combating anti-Muslim racism and discrimination**, (Strasbourg: ECRI Council of Europe, 2022), <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-5-revised-on-preventing-and-comb/1680a5db32>
- X. **Ian Law, Amina Easat-Daas, and Salman Sayyid, Counter-Islamophobia Toolkit: Briefing Paper and Toolkit of Counter-Narratives to Islamophobia** (Leeds: CERS, University of Leeds, 2018).
- XI. **Nadya, Ali and Ben, Whitham, “Racial Capitalism, Islamophobia and Austerity,” International Journal of Political Sociology 15, (2021): 190 – 211**, DOI: 10.1093/ips/olaa023
- XII. **Amina, Easat-Daas, Muslim Women’s Political Participation in France and Belgium** (Cham: Springer Nature, 2020).
- XIII. **Ian Law, Amina Easat-Daas, and Salman Sayyid, Counter-Islamophobia Toolkit: Briefing Paper and Toolkit of Counter-Narratives to Islamophobia** (Leeds: CERS, University of Leeds, 2018), <https://dora.dmu.ac.uk/bitstream/handle/2086/19144/2018.09.03%20CIK%20Final.pdf?sequence=1>
- XIV. Daniel G. Solórzano and Tara J. Yosso, **“Critical race methodology:**

- Counter-storytelling as an analytical framework for education research,”** Qualitative inquiry 8 no. 1 (2002): 23-44, DOI: 10.1177/107780040200800103.
- XV. Gert Pickel, **Weltanschauliche Vielfalt und Demokratie. Wie sich religiöse Pluralität auf die politische Kultur auswirkt, Religionsmonitor, verstehen was verbindet**, (Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2019), https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/Religionsmonitor_Vielfalt_und_Demokratie_7_2019.pdf
- XVI. **Migrantenbeirat Stadt Leipzig, Verurteilung von und Engagement gegen jede Form von antimuslimischen Rassismus und Islamfeindlichkeit**, VII-A-00689, <https://www.leipzig.de/news/news/beschl%C3%BCsse%20der%20stadtratssitzung%20vom%208.%20und%209.%20juli%202020>
- XVII. **„Rede zum 20. Jahrestag der Deutschen Einheit“, Der Bundespräsident**, 3 October 2010, www.bundespraesident.de/der-bundespraesident/speeches/speech-to-mark-the-twentieth-anniversary-of-german-unity
- XVIII. Detlef Pollack, **“Wahrnehmung und Akzeptanz religiöser Vielfalt in ausgewählten Ländern Europas: Erste Beobachtungen”, in Grenzen der Toleranz: Wahrnehmung und Akzeptanz religiöser Vielfalt in Europa**, ed. Detlef Pollack, Olaf Müller, Gergely Rosta, Nils Friedrichs and Alexander Yendell, (Wiesbaden: Springer, 2014), 13-34.
- XIX. Cytaty z Koranu w tym tekście podane są zgodnie z tłumaczeniem Józefa Bielawskiego.
- XX. **“Barcelona Discrimination Observatory”**, City of Barcelona - The Office for Non-Discrimination, dostęp 10.11.2022 r., <https://ajuntament.barcelona.cat/oficina-no-discriminacio/en/discrimination-observatory>
- XXI. **Ajuntament de Barcelona, Barcelona Discrimination Observatory Report 2020**, (Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2021), <https://ajuntament.barcelona.cat/oficina-no-discriminacio/sites/default/files/Informe%20OND%202020%20EN.pdf>
- XXII. Por. także rozdział 4.2.2.2
- XXIII. **“Online-Hassreport Österreich: Explosion von Hass und Radikalisierung im Netz durch Corona“**, Antidiskriminierungsstelle Steiermark, dostęp 10.11.2022 r., <https://www.antidiskriminierungsstelle.steiermark.at/cms/beitrag/12816497/162294838>
- XXIV. **“Religious Education in Finland”**, Suomen uskonnonopettajain liitto ry, dostęp 10.11.2022 r., <https://www.suol.fi/index.php/uskonnonopetus-suomessa/religious-education-in-finland>

O redakcji:

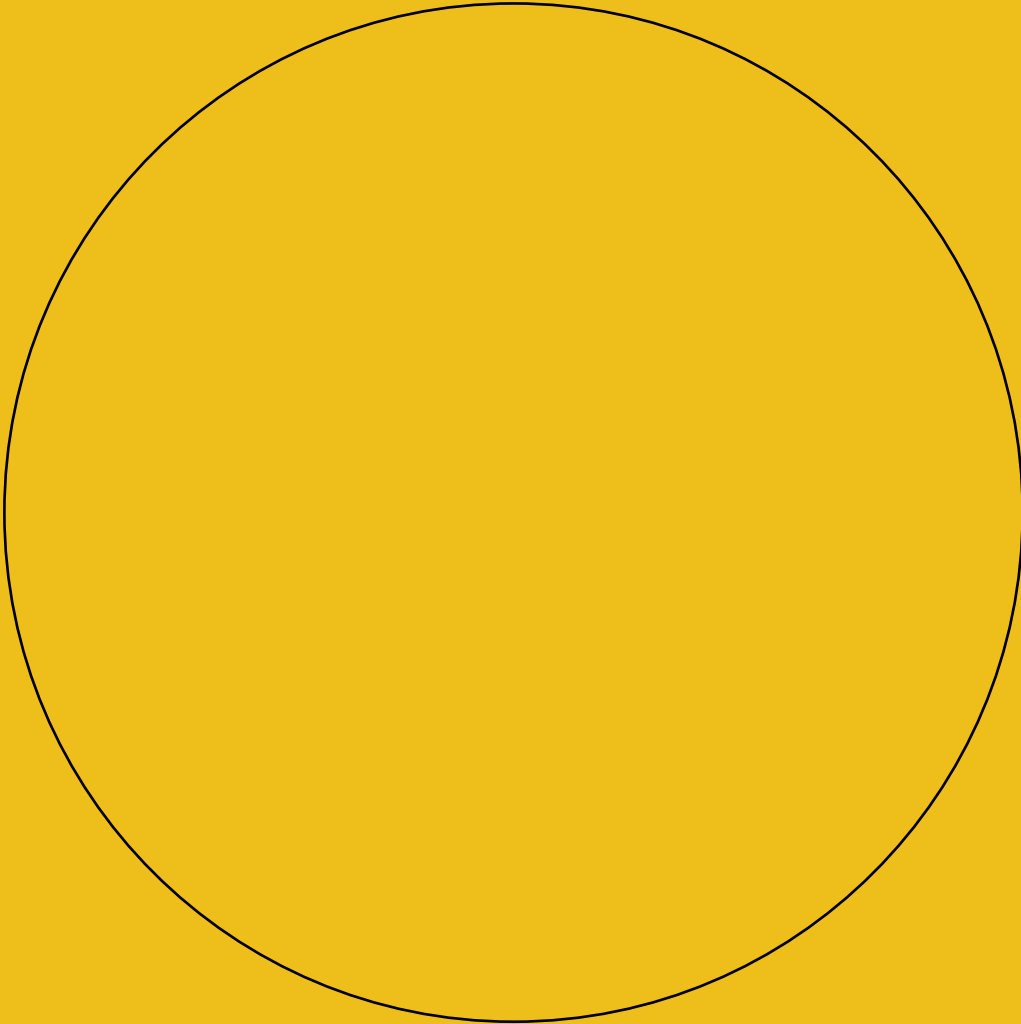
Dr. Linda Hyökki

Dr. Linda Hyökki jest koordynatorką Grupy roboczej ECCAR ds. rasizmu antymuzułmańskiego od czerwca 2021 r. Tytuł PhD uzyskała na kierunku nauk o cywilizacji na İbn Haldun Üniversitesi w Stambule. Tematem jej pracy doktorskiej są doświadczenia osób, które przeszły na islam, z rasizmem antymuzułmańskim w Finlandii, jej kraju ojczystym. Ponadto pracuje jako niezwiązana na stałe z żadnym instytutem badaczka, edukatorka i konsultantka przy różnych projektach z dziedziny rasizmu antymuzułmańskiego i europejskich mniejszości muzułmańskich. W przeszłości pracowała w Islamic Cooperation Youth Forum (Młodzieżowe Forum ds. Współpracy Islamskiej) jako ekspertka ds. projektów międzynarodowych i była starszą pracownicą naukową (senior research associate) w Center for Islam and Global Affairs (Centrum ds. Islamu i Kwestii Międzynarodowych) na Istanbul Sabahattin Zaim University.

Danijel Cubelic

Danijel Cubelic jest Wiceprezydentem Europejskiej Koalicji Miast przeciwko Rasizmowi od 2020 r. Pracuje jako dyrektor Biura ds. Równych Szans we władzach miasta Heidelbergu i jest wykładowcą na kierunku „nauka o różnorodności i gender” na Uniwersytecie w Heidelbergu i Duale Hochschule Baden-Württemberg (Dualna Szkoła Wyższa w Badenii-Wirtembergii). Studiował religioznawstwo, islamistykę i antropologię kulturową na uniwersytetach w Heidelbergu, Bochum, Damaszku i Aleppo, a następnie był pracownikiem naukowym (research fellow) w centrum religioznawstwa na Uniwersytecie Ruhry w Bochum oraz na instytucie religioznawstwa Uniwersytetu w Heidelbergu. Od 2011 do 2021 r. był koordynatorem Grupy Roboczej ds. Islamu w Deutsche Vereinigung für Religionswissenschaft (Niemiecki Związek Religioznawczy).

E C C

A R

European Coalition
of Cities
Against Racism